

اس کتاب کے تمام حق محفوظ ہو جب تک نمبر ۱۲۷۱۲ کے روسے ملک چین الدین کے نام محفوظ رہیں

مسلک تصوف نمبر (۱۶۰)

ترجمہ منظوم بزبان پنجابی

دیوان حافظ

حصہ اول دوم

ترجمہ
حضرت مخدوم مولانا مولوی محمد شاہ الدین صاحب
قادی مری ہمدانیہ

اللہ والے کی قومی دکان اور سراسر تصوف کے
مالک و ایڈیٹر

ملک چین الدین الزید ملک فضل الدین گلشنی نقشبندی بآجرت
منزل نقشبندیہ
لاہور بازار کشمیری
کوچہ گزریاں

سلسلہ تصوف نمبر ۱۲۰
ترجمہ منظوم زبان پنجابی مع اصل فارسی

دیوان حافظ

ہر دو حصہ

مجلد چہارم

حضرت مخدومی مولانا مولوی محمد شاہ الدین قادری دہلوی رحمۃ اللہ علیہ

جس کو

اللہ والے کی قومی دکان جڑیڑ

ملک چین الدین ملک فضل الدین تاجر کتب قومی منزل نقشبندیہ

بازار کشمیری لاہور

نے

عارفانِ باطن و شائقینِ علم تصوف کے لئے نہایت صحت و صفائی کے ساتھ

تعلیمی پرائسنگ اور مین جیکٹ اور شائع کیا

کتاب منظوم زبان پنجابی

نام کتاب	صفحہ	نام کتاب	صفحہ
قانون عشق ہر در و حصہ	۱۱	پنج گنج بابا فربیدر	۱۵
اکرام محمدی مصنف مولوی حبیب اللہ	۱۲	صلوۃ العارفين	۳۲
کنز الرحمۃ	۱۳	قصیدہ غوثیہ یعنی انوار عشق	۳۲
گلزار نوشاہی	۱۴	کالی کلی محبوب	۳۲
خطاب اسلامی	۱۵	ذکر رسول ۲	۱۱
گلستہ حافظ جہند امروم	۱۶	مناجات حضرت علی رض	۱۱
ابیات علی حیدر	۱۷	مناجات نور	۱۱
دقائق چشتیہ ترجمہ منظوم پنجابی	۱۸	دعائے نامہ حضرت محمد امین	۱۱
دقائق غوثیہ	۱۹	سرور عشق یعنی شجرہ نقشبندیہ	۱۱
قصیدہ پردہ شریف	۲۰	باران مہیاں و عمل	۱۱
گلزار کیم	۲۱	دعائے نامہ حضرت نور حسین	۱۱
پنج گنج بابا فربیدر	۲۲	کتاب لغت	
دریائے معرفت	۲۳		
سودی مہینوال ہاشم شاہ	۲۴	گلشن فرخ	۱۲
سی حر فی محکم دین	۲۵	خاور لغت	۱۲
مجموعہ حیم یار	۲۶	خزینہ لغت	۱۲
تحفہ رحیم یار مع تحفہ عجز و نیاز	۲۷	کفینہ لغت	۱۲
جھوک سلطان	۲۸	سفینہ لغت	۱۲

ملنے کا پتہ

اللہ والے کی قومی دکان ملک چین لدین تاجر کتاب بازار کشمیری لاہور

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دیباچہ

دیوان حافظ منظوم خیالی

صدق یقینوں میں ایمانوں نالے کن فیکوئوں
تے آزاد حدوت و چوبوں نالے قدم قدموں
چند چگونوں تے معلوموں نالے قیل منقاروں
دل دے مچانے وچ وڑ کے باوے نوں منہ لایا
اپنے آپ تائیں جدو کھا اکھیاں وچ بچھا کے
رنگ برنگی جلو یاں اندر آپے آپ مہمایا
تھائیں تھائیں اپنے تائیں آپ جتایا ہو یا
چارے نام کھائے موئے وچ انبات تہوئی
ہر چکونے ناز کرشمیوں سماں چھڑیاں ہو یاں
کئی ہزار لباس خودی دکھل وچ پائے موئے
وحدت وچوں کثرت اندر دل باں اکھیاں اہیں
کدھر عذرا کدھرے واسق لطف اٹھایا ہو یا
کدھر مار سیتے تیشہ خون دکھایا ہو یا

بِسْمِ اللَّهِ عشق منور ہر چوں بے چوں
بے پرواہ ظہور بطون عین العین یقینوں
نالے نالے قیل منقاروں نالے نام نشانوں
نشہ محبت چون چراو احس دم ذوق اٹھایا
میرے دل سے اندر اپنا قدم مبارک پاک
العین جلال اپنے دایہرہ نظری آیا
مخالفت و کھو و کھن سہرتے چایا ہو یا
کوئی ملکوتی تے جبروتی نے لاہوتی
نے وچ لکھیاں جلو یاں کھیاں کھیاں ہو یاں
نہ اندر لکھیاں تے رنگ رنگے ہوئے
نہ اپن تھائیں تھائیں دھکا اپنے تائیں
بھرے لیسے کدھرے مجنوں نام دھرایا ہو یا
دھرے بن فرادے تیسری ناز دکھایا ہو یا

کدھر وہ چہ تنہی وڑ کے ظلم اٹھایا ہو یا
 کدھر علم ہندو اپنا کسب بنایا ہو یا
 کدھر زائد کدھر عابد رنج اٹھایا ہو یا
 کدھر عالم کدھر نے اعظ منکر کہا یا ہو یا
 کدھر خلق محبت والا نشان دکھایا ہو یا
 کدھر وہ چہ کریمی وڑ کے پند سخاوت چائی
 کدھر نام رحیم رکھانے رحمن سدا یا
 کدھر وہ چہ عبادت وڑ کے لبنا لڑ پھریا
 کدھر وہ چہ جبروتی اندر جام محبت پھریا
 کدھر وہ مونی والا تاج سر سے نہ پایا
 ناسوتی دے بے خبرے اندر پائیاں سوئی یا یا
 عاشق ہو کے وہ چہ عشوتی آدم نام دھرایا
 بحر حقیقت اندر وڑ کے موج محبت چائی
 تلخ خلافت سر تپا کے کثرت دے چایا
 لکھ ہزاراں منتقاں اندر دے پسر پسیا
 بی بی با کے کثرت والے جہا ذوق اٹھایا
 سنج بنگے جدات اپنی وہ چہ نظر کرم دی پائی
 قمر جلالت اندر ہو کے غیروں چت اٹھایا
 ذاتی چاک وچوں و موتی عقل عشق دے پھر کے
 جسموں جاوےں مثل مثالوں دولوں خاص مبر
 وہ چہ صفائی امر تھی واسبق پڑھایا ہو یا
 کوکبہ بن نے سمجھن نہکھن راز بندے ہوئے
 سمجھنیں ایس غیرت دے پڑے پائے ہوئے
 جام محبت وحدت والے مہم پھڑے ہوئے
 دفتر وحدت کثرت والے سمجھائے ہوئے

کدھر وہ چہ مسکینی اپنا آپ سجایا ہو یا
 کدھر کدھر طوق غلامی گل وچ پایا ہو یا
 کدھر وہ چہ ریاضت وڑ کے خون سکھایا ہو یا
 کدھر جابل ہو کے اپنا آپ سجایا ہو یا
 کدھر ظلم ستم و اشیوہ سکر چایا ہو یا
 کدھر کدھر کے زہد ریاضت لوکی پچھے لائی
 کدھر ظلم کما کے اپنا نام تہسار جتایا
 ناسوتی نقیص وہ چہ ملکوتی دیرہ اپنا کھریا
 بی بی نشہ محبت والا درداں دیوچ وڑ یا
 ازل آبد نے دنیا عقبے اپنا سیر بنایا
 کئی ہزاراں منتقاں اندر چپکال نال صفایاں
 ناسوتی دے بے خبرے اندر اپنا دیرہ لایا
 راز اسرائیل نے دی ظاہر یا طن کھید بتلی
 گلشن راز حقیقت والا کثرت وچ سجایا
 ذوق شوق محبت والے پینے بائے کے
 پند محبت کثرت والا طوق گلے وہ چہ پایا
 کثرت اندر غیرت دی صورت نظری آئی
 غیرت تائیں امر تھی داد فتراک بسکھایا
 خاک کی تخیل نہکھن ناسوتی وہ چہ رکھے لایچھے کر کے
 دانگن نور حقیقی دولوں خاص لخاص مبرا
 ہجر خرقے سترن کدھر دس سکھایا ہو یا
 جلیقن بولن والے پنچے راہ سکھائے ہوئے
 ملک سے دتنا نا تو لے لے لے سمجھائے ہوئے
 غیرت و جامیاں اندر جام پھیلائے ہوئے
 راز دنیا ز حضوری والے راہ دکھائے ہوئے

ازلی ابدی ناری نوری منے چکھائے ہوئے
 کھٹے میٹھے کوٹے شربت کھول پلائے ہوئے
 راز مجاز حقیقت والے کھول کھائے ہوئے
 باگ آگست کتناں چہ بھر کے بول بولائے ہوئے
 ذکر زہد عبادت دل سے وچ سجائے ہوئے
 محویت سے خمر طہوریں جام پلائے ہوئے
 نیکیاں نے بریاں والے منہ بھرے ہوئے
 سبحان اشرفات معلے واہ واہ راہ بنایا
 عقل موری جے فعل میہ وچ پسند لیاؤں
 تے جے اندھ نیکیاں ہووے عقل موراں دا دیرا
 ذوق نے شوق محبت جیکر عقل پسند لیا
 محویت دی خمر طہوریں عقل پیوے جے بادہ
 عشق مورتی ناں اپنی راہیں ملکسلینے دل جاوے
 جواہر چارے منہ لال جاہیں چلیں پیتلے خاکی
 چاکے عنصر بادی آبی خاک ناری تیرے
 رائیسن نے ایہ ملک من سے فعل میہ سلائے
 بادی آبی ناری تے عنصر کدھ و سجاہیں
 داؤد اٹے کوئی لکھ نہ سکے ذاتی نام سجدہ
 پانی آتے نقشہ ذاتی لکھیا ناہیں جاوے
 آنکھ کبیر اندر ایہ پھل کھڑا ناہیں
 خاکی ہوناں خاک گنے ایہ واہ واہ لکھیا جاوے
 جتنا فعل زمیہ قول ایہاں دم تہ چاقوین
 ذوق نے شوق نے سہہ سگر وچ جڈا لکھ نہ سکر
 جد تو خاکی ہووے پیچیں وچ دہلیز سجدے
 دہ تے دیکھیا جڈا نیوے خالق مالک ہر دا

ظاہر باطن اول آخر قدم چلائے ہوئے
 خوشبو بدبو والے غنچے پھل سنگھائے ہوئے
 درواں اندر کھیاں راہیں جگر گائے ہوئے
 وچ دماغاں امری سے علم رکھائے ہوئے
 نوری ناری خاکی بادی بڑے پلائے ہوئے
 محیرت وچہ فخر غضب دز پلائے ہوئے
 مٹیاں کر کے لکھیاں قسماں جام دھرا ہوئے
 تاسوئی وچہ فعل ذمیہ جو ش خروش مجایا
 ہنچ حواس آتے دل جاوے ملک شوت کو دل
 ملکوتوں بادی پائے خاکی بخر اجیہڑا
 جبرتی وچ ہووے بادی ملک کتھ لکھیا جاوے
 لاہوتی سے شانناں اندر سے نہ ہو ترنگادہ
 اپنا آپ لیسے ناں اوتھے غیر نہ نظری آؤں
 بار پائے راہ لکھیا یا کھول دے دی تاکی
 چاکے خاواں اینہاں اندر من توں ہو کے نیٹے
 غیرت دی بھر کب اینہاں وچ ہر خاں حوہ مارے
 لکھ کو بھہ نہکھ راہیناں چہ نہ نہاں نہاں
 حرص ہووے حجرے اندر ایہ کدی نہیں بندہ
 غرت آب نشاناں اندر ایہ نہ قدم رکھائے
 آگے کوئی لکھ نہ سکے نے ایہ بھیرے ناہیں
 بن سکینی بھار عشق دا کھڑا جیہڑا جاوے
 راہی ہونا شکل آخر غیاں وچہ سما نوں
 خاکی ہونا شکل تیرا نہ کراید بکھیر
 ہمسایہ بن جاہیں من اندر عشق من سے
 ہماناں دو چہ بھٹاے پھر کے تینوں مڑا

دیوان جام محبت بصر کے جس میں مستان
 اے پر کوئی چل نہ سکے ناسوتی وجہ و طے کے
 مادی باجہ ہدایت ناہیں بن مادی کجہ ناہیں
 آپے مادی آپے ذاتی آپے راہ دسلے
 اس منزل دے چلنے کارن پورا ہو جدا یا
 چائے خوداں چاہیو اراں نوری کوٹھا چھتیا
 چائے مختصر نوری الطہر جسم وجود نبی دے
 چائے نفس چوہاں دے مادی چائے یار لورانی
 چائے رگھاں رخ و چہ جائز تے تکبیراں چائے
 چائے شکسی پیر کے جیہڑا اندر ذوق لیا
 چھٹو دلایہ پند و رواڈا پھڑ مادی و اپلا
 صادق ہو جے صدق کمانوں ہم خیال و دوا
 تال سائے صدیق ملی دے تھکے ہوئے دیرا
 امری دا واقف ہوویں توں عدل کمانوں
 کر کر عدل سینے و چہ جد توں دیں مجاہد پورا
 ناں ایہ حیران دل تیرا صاف صفائی پاوے
 نفس تیرا ہووے مطمئنہ علم حیا و وح و رسی
 حجرے فرج اندھیر دل و خاص خیرانی بانوں
 وح اندھیر ذکر فکر دے چمکے نور الہی
 حضرت شاہ علی داتا دے سرتیرے تے سایا
 کچے جسم تیرے تھیں کٹھے بیت تیرے اسرار
 جدا چائے مختصر تیرے کامل قریب کمانوں
 نال یو اراں جدا بہ کوٹھا نوری بہتر پاوے
 ظاہر باطن اکو جیہڑا چھڈیں توں چمکارا
 بلغم اندر وانگ مسروئے و ہلا یار بیکانہ

بی بی پیمانہ ہوویں دیوانہ نلے یار بیکانہ
 رہبر کامل کھڑے تہجد نکشوں اگے دھکے
 آپے مادی آپے رہبر آپے تھا میں خنائیں
 آپے ملی آپے مدنی ہر تھاں آپے سماں
 صدق عدل تے علم محبت چائے یار لیا یا
 کوٹھے اندر آپے یز کے ہر رنگت و رنج رتیا
 چائے خوداں چائے عالم چائے بار و لی دے
 چائے مختصر خاکی پتلا چار کتاب رُد حانی
 چار امام مصلے چائے چار منقرب پیائے
 ملت ابراہیمی اندر اوٹا گینا جاوے
 کر دیواراں چائے محکم یا توں نور ہو اللہ
 مادی کامل اپنے اگے آپ فدا ہو جاویں
 نیکیاں بدیاں افوج دل دیتیرے ہوگ نکبیرا
 عادل ہو کے عمر ملی دے سائے تھکے جانوں
 نال مجاہد بتاں توں کدھیں سینے تھیں کر چورا
 تے عثمان ولی و اسبابہ سرتیرے تے آوے
 حکم احکام قرآن الہی باجوں ہووے پر محسی
 غار خراویاں گلاں کھٹاں دل و دھچ لیاویں
 ویکوہ محبت تیرا ہووے دور ہووے گمراہی
 جہل ظلم سب اڈ پڈ چائے بانوں نور سوا یا
 لاف کوہ منکار نہ رسی رسی ذات ہو اللہ
 چار دیو اراں محکم ہوون نور نبی و پاؤں
 اندر اوس دے نور نور سرور عالم آوے
 اپنا آپ لیتے تال تلیوں جگہ ی فرج مینار
 بی بی پاوے مستی اندر دیوانہ مستانہ

وکیفیتوں یوں بار بار پئے دو منٹ خاص خمرے
 لا الہ کے پڑے اندر لا الہ اللہ دادیرا
 دائرے والا نقطہ کبھی کے الف بنایا ہو یا
 گھٹکٹالے دائرے اندر لاموں شکل بنائی
 حرف مقطع جو داں شکلاں شرح الفتنج آئے
 جو داں سوزناں نیونٹا ہر جسم وجود و آباں
 ہم موعظم اعظم والے چائے حرف و دہائے
 جیا خون نہرا اٹھا راں حرفوں بنیاں شکلاں
 چھ زمینے چھ آسمانے چھ پانی وچ دھراں
 جو داں حرف مقطع اندر جو داں علم ستارے
 تنج حواس ہوں جد نور تیاں سچتیں و سیا دن
 راز حقیقت ظاہر ہوئے ہو ویت فرج وڑ کے
 پہلے بائے نال مہمت دم دم قدم اٹھاویں
 نے عشقے دی منزل اندر چلیں پی پیمانہ
 دم دم رہیں پر وہنا رہا ملے خوراک نورانی
 مار تجلے ذاتی جس دم اندر ذات ہما نویں
 ورج صفاتی اصغر ایسا نام رکھا یا ہو یا
 میخانے ورج تلج کو لاکی سرتے پایا ہو یا
 جام صراحیان نال میخانہ خوب سجایا ہو یا
 ورج صراحیان سخن آفرین فلقل پایا ہو یا
 چلو صدق تے عدل حیاؤں فرش چھایا ہو یا
 بے پردہ ہی جایا غیچہ ہر ول لایا ہو یا
 ہر رنگت نے بلبلان قمریاں ڈیرا لایا ہو یا
 اہل بیتاں فرج نام مایہ داکھ دھرایا ہو یا
 گلبن خلق محبت تا میں خوب سجایا ہو یا

ہاتھ بیا لہ فرج باغچے سیرکتا میں کر دے
 نام محمد صاحب اندر خطوں لخاص بسیرا
 الفانے بالقطہ میوں گھٹکٹ چایا ہو یا
 الفانام نے مبہم دی ساری صفت قرآن بنائی
 وکھو وکھو سوزناں اندر فرج قرآن لکھائے
 جو داں معصومان چہ انہاں صفتاں ان کھایاں
 جو داں حیا اٹھا راں کہے اسجد ورج لکھائے
 بنے ہزار اٹھا راں عالم گم ہو یاں ات عقلوں
 عقل علم توں مجھ نہ آوے عشقے دے گل ٹھہریاں
 عاشق یا سچوں اس منزل فرج کوئی ناپاں جائے
 عارف یا سچوں عالم فاضل گم کیجئے ہو جاؤں
 غوث الاعظم عبد القادر گم سجدہ کر کے
 شاہ سخی سلطان یا ہوئے قدال وری جھانویں
 سائیں محبت و ہمت بھر کے ہو جاؤں مردانہ
 رہیں لپیٹیا ہو یا ہر دم وچہ چادر شمعانی
 حضرت پیر علی اصغر توں اونٹنے جا کے پا لویں
 خاکی خلعت پلے کے لہنا آپ سجایا ہو یا
 چادر وحدت اندر پنا آپ لوکا یا ہو یا
 مستی اندر دھڑاں تا میں رنگ رنگا یا ہو یا
 سن سن دیاں چہ نشے دے ذوق بنایا ہو یا
 نال محبت نقش سجدا فرشتے پا یا ہو یا
 پھلاں کلیاں بوٹا بوٹا رنگ رنگا یا ہو یا
 پتر پتر دھننی دھننی اہلنا پا یا ہو یا
 پڑھ پڑھ نام جگر نقیسنے خون وگا یا ہو یا
 نے آپے ہر لوٹے اٹے سایا پا یا ہو یا

اتر لوں تر یا بیدی اندر آیا کرم کماندا
 دل کورانی اکھ مستانی لب لہج راز نہانی
 وچ دماغ سرور نشے واجام طہوروں بھریا
 قدم قدم وچ لوں تجھے یدر پیدا دکھلائے
 زکلی کی چال چلیدا اٹھم ٹھم قدم ٹکاندا
 عیسے دادم لیکے آیا تخت کسین تے چڑھکے
 پینکھی ملک قدس آیا جام لاہوت لیا یا
 وچ شریعت قاضی آیا وچ طریقت ہادی
 لکھاں بوسہ کھوہ وچ ڈگے دیکھ حسن سروردا
 کہیں بیٹھا سر کدیں باطن رُوب سرور لکھاے
 سوہنا سوہنیاں چالیں لالٹکاناں چلیں
 وچ کرتاے ڈیر الایا مینوں سد لولا یا
 دل بھر کے کرم کما کے قلم دوات بھر کے
 میں ہاں کرم کماؤں لا فضل کرم داسائیں
 مینوں رب حبیب لے لایا تے محبوب سدا یا
 تیرا متھ میرے متھ میرا متھ سخی سلطانی
 یاد رکھیں لوں میرا میں میں ندھ یاد رکھیں
 کہیں نہیں ناک رنگے عالی منصب پائے
 نور حسن نصیب مار تجھے نور حسین سدا یا
 نو جیلانی ہو کے رکھا نام غلام جیلانی
 کشف کرامت تعین لکھ کے وصل وصل بنا کے
 نام غلام سخی سرور نصیب بلغ حسن داسجیا
 پھلاں نے باغیچے اندر سوہنے رنگ رنگے
 ویرمیت والیاں نہاں ٹھاٹھاں وچ آباں
 جیوں جیوں بانی نہاں چوں لوتے لوتے جاوے

بغل صراحی متھ پیالہ ساز سرود و جاندا
 سینے بھرک محبت والی تے روشن پیشانی
 ذکر ازل ابد تے دنیا عقیقے آگے دھریا
 بانگ کست کتاں چہ بھر کے ملک لاہوت چھا
 ہر آنک تائیں مال محبت بھر بھر نشہ پاندا
 مہر سلیمان متھ سپہ موسے والا عاصا پھر کے
 ملکوتی جبروتی والا جاک لوں ستی بڑھایا
 رہ میری حقیقت عارف کامل تیج آبادی
 تاج سرتیے لے پرواہی باغ حسن وچ بھردا
 وچ تجلیاں تے نکریاں ہر تھاں آپ سماے
 وچ صفائی آدموں شریا پیلے بھر بھر دیندا
 سازاں مال سرودا لکے دل میرا بھرمایا
 آکھن لگا لکھ میں کھاں میراں جاگ چہ جگے
 جتھے جاساں اوتھے کھڑماں نالے تیرے تائیں
 توری ملک حقیقت اندر مینوں چاہیٹھا یا
 تے سلطان رسولی پنجہ عشق و تے مہیلے
 اپنے کو لوں دور دوراڈائینوں جان نہ دیساں
 دم دم بل بل وچ رتاے لوں سچے پائے
 آوے نور سخی سلطانے اپنا نام رکھیا یا
 دسکے جلوہ برفہ پایا وچ چادر سبجانی
 سرور نام رکھا میں کیا اپنا آپ چھپا کے
 بلیلاں تمرباں شور مچایا بدل رحمت گنجیا
 بادیاں بچ وچ خوش خوشی می نشے پورانے پائے
 باغے اندر ہر لوتے نے سوہنیاں نگتاں پاپاں
 ہر پھل بوٹا سرور سرور سرور کوک آلا فے

واہ نہ زور واہ سوہنا سرور سوہنا نقش لبیا
لکھ نسل کے قلم سخی دی کشف کرامت تائیں
چل بن شاہ الدین مسافر باغیچے چہ در کے
روح شیرازے باغیچے پھل شیرازی تائیں
خوشبو اوسے دی ہفتہ دامن سرور عالم پھریا
خوشبو پھل دیوان شیرازی روح پنجاب آدائیں
یا سرور بن تیرا بندہ سالکے جاغیں مندا
کدھ جینوں میرے تائیں علیہن لے جائیں
تیرے باغیچہ تیرے میرا کوئی کس در کو کھاں جا کے
نشے پورائے میخانے دے یلینوں بے دل کیتا
گذری عمر آدھ بیکان اندر روح مسافر خانے
سفر میرا ہے درد و راد آندھ بن چل نہ سکاں
حوص ہوائے میر تائیں خوار ی دے روح سٹیا
کس جانواں کتھے جا کے کوک دہائی پاواں
ایڈل پانی غبار کولوں و ہلا موندانہ میں
پہلے دن میں جوڑا اپنا تیرے ہفتہ پھڑا یا

دیکھو لو کو جگہ بیچ مڑ کے سرور عالم آیا
سرور عالم نالوں کوئی ہو روڈ پیرا تاہیں
پھل کلاں ہاں کلاں کتھاں سن سر تھلے دھر کے
دیکھ اگیرے ہو کے نیرے رنگت اس دنی تائیں
توں بھی نیٹے ہو کے دل جا سنگت اس دنی آریا
تے در بار سخی سرور روح ہفتہ پنچہ عرض سنائیں
دکھاں در داں دوح در کے پھر تیرے روح رسندا
سرور عالم سرور عالم دیکھاں نکھائیں نکھائیں
کس نوں پھل سناواں حال در داں بھریا آکے
تے سن بوہا کھولن تائیں کیہ بن آوے میہتا
بوہا کسے نہ کھولیا ناں جرجا بیٹھاں میخانے
روح مسافر خانے تیرے کے راہ تیرا نت نکاں
آتش کبر تیر میرے دل دا خانہ لکھیا
سکیناں اتھاں کوئی روواں تے کر لالواں
دستو میرا کیہ بن آوے روو ماراں آہیں
خیر نہیں توں کیوں لاپتا ہتھوں ورمٹایا

توں شہباز قدس دے پیکھی مالک رب کو گھرا
دوم شاہ الدین مسافر و ز تیرا نت کردا

اردو ترجمہ کتاب روضۃ القیومیۃ

مستفہ جناب صاحبزادہ بزرگوار حضرت مولانا خواجہ کمال الدین شیخ محمد احسان معصومی مخدومی
یہ کتاب متناہضات قیوم اربعہ ضوال اللہ علیہم جن کے حالات میں ایسی جامع اور مکمل ہے کہ اس کی مثل اند کوئی کتاب نہیں
ہذا کے چار حصے ہیں۔ ہر حصہ میں ایک ایک قیوم کے حالات تفصیل ذیل درج ہیں۔

رکن اول۔ در احوال حضرت خربندہ الرحمۃ بسویک جوانی شہید زلامکانی، نام ربانی مجدد الف ثانی قیوم اول رحمۃ اللہ علیہ مع
احوال جلیلہ فرزند ان خلفائے نبوی تفصیل ہر سال قیومیت و معاشقات و کرامات و حادثات و واقعات سلطنت وغیرہ +
رکن دوم۔ در احوال حضرت عودۃ اللہ علیہ معصوم ربانی قیوم ثانی حضرت خواجہ معصوم علیہ رحمۃ اللہ مع احوال جلیلہ فرزند ان و خلفائے
آنجناب تفصیل ہر سال قیومیت و معاشقات و کرامات و حادثات و واقعات سلطنت وغیرہ +

رکن سوم۔ در احوال حضرت امام حزب اللہ محیۃ الدہ قیوم ثالث خواجہ محمد نقشبند ثانی علیہ رحمۃ اللہ مع احوال جلیلہ فرزند ان و خلفائے
آنجناب تفصیل ہر سال قیومیت و معاشقات و کرامات علیہ مع واقعات و حادثات سلطنت وغیرہ +

رکن چہارم۔ در احوال حضرت پیر دستگیر قیوم زمان خلیفۃ اللہ سلطان الاولیاء قیوم رابع خواجہ محمد زبیر رحمۃ اللہ علیہ مع
احوال جلیلہ فرزند ان و خلفائے آنجناب تفصیل ہر سال و معاشقات مع واقعات و حادثات سلطنت وغیرہ +
اس کتاب گوہر نایاب کو بڑی تلاش اور جستجو سے ہم پہنچا کہ اردو ترجمہ کے لیے چھپوایا گیا ہے امید ہے کہ عاشقان و رباب
مجددین اور ولدادگان سرکار معصومیہ خاک لوسان حضرت خربندہ فرمایان بارگاہ خلیفۃ اللہ سے مرز جاں نیک کے +

نو خطائے کاقد قیمت جلد اول ہر دو حصہ سے، جلد دوم ہر دو حصہ سے، جلد سوم ہر دو حصہ سے، جلد چہارم ہر دو حصہ سے

اردو ترجمہ کتاب حضرات القدس ہر دو حصہ

یہ نایاب کتاب حضرت مولانا محمد یونس الدین ابراہیم سرہندی رحمۃ اللہ علیہ کی روح حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی کے بڑے رفیق کے
خلفائے ہیں، دو حصوں میں تصنیف لطیف ہے اس میں حضرت صدیق اکبر رضی اللہ عنہ سے یکے کے تمام پیران عظام مانند ان عالیہ
نقشبندیہ رضوان اللہ علیہم جمیع کے مفصل حالات نہایت تحقیق سے لکھے ہیں جو ہر ایک نقشبندی کے گھر میں موجود نہیں پائے
جو کہ یکتا فیض انتسابیت کیاب تھی اور فائدہ ان نقشبندیہ کے تمام بزرگ حلقہ بگوش اس کے شائق تھے اس لئے بڑے
جستجو سے ہم پہنچا کہ آج کل کی دکاندازت سے ترجمہ کر کے نہایت خوبی اور خوش اسلوبی سے اعلیٰ درجہ کے لایق کاقد پر بڑی
خوش طبع کرائی گئی ہے۔ اور دو حصے الگ الگ ہیں۔ اگر آپ کو حضرات عالیہ نقشبندیہ مجددیہ کے مفصل حالات اور ان کے کرامات
ان کے معاشقات ملاحظہ فرمائے تو اس سے بہتر کوئی کتاب نہیں رہے کہ یہ کتاب بیکر پڑھیں اور ان بزرگوں کے فیضانِ طہن
سے بہرہ اندوز ہوں۔ اور چھپوانے کے لئے دیکھے خیر فرمائیں۔ عہدہ مصوٰفہ لڑاک قیمت حقہ اول چار۔ حصہ دوم ستر۔

المشتہم اللہ والے کی قومی کان لکھنؤ حسین الدین تاجر کتب کشمیری بازار لاہور

بسم اللہ الرحمن الرحیم
ترجمہ پنجابی
دیوان حافظ علیہ الرحمۃ
ہر دو حصہ
حصہ اول

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَلَا يَا أَيُّهَا الْمُسْلِمَانِ اذْكُرُوا نَوَادِلَهَا | | کر عشق آسان ہوو اوّل دے افتاد شکلا

آئے ساقی اولٹ صراحی بھر دیہہ اک پیالہ | |
نیووں سوکھا لاجانا سی پیر ہو یا سخت کسالہ

بہوئے تاؤ کا غرقیا زل طرہ بکشايد | | نہ تاب جیہہ مشکینش چہ خون اقلہ درد لہا

مشکین نافت سخن دی سنوں کھولے یاد صبا | |
پہچان تاباں سدا یاں اندر کیٹیاں جان و نجانی

بے سداہ رنگیں کن گرت پیر مغان گوید | | کہ ساک بے خبر ہو در راہ و دریم منزل ما

جے ما دی فرماوے ڈوہیں وجہ شراب مصلّا | |
ہر منزل بھیں پار لنگھا سی شینوں خیری صلا

رازہ منزل جاناں جہ امن عیش چون ہر دم | | جہ جس فریادے دارد کہ بر بندید محملہا

راہ سخن و چہ میرے تائیں چہن بھلا کہیہ آئے | |
دم دم مار نقار ادب سر آئے آگے جا فے

خُبتِ ناریکِ نیم سوچ گردِ آبِ حیاتِ پائیل	کچلواندِ حالِ ماسکسا مانِ ساحلِ ہا
رات اندھیری چار چوہیرے دریا ٹھاٹھاں مارے	
اوہ کیسہ جانِ حالِ ساڈا جھڑے رہن کنارے	
ہمہ کامِ زخود کامی بید نامی کھیندا خر	نہاں کے ماند آں انے کز و سازندِ محفلِ ہا
اپنی کبتیں اپنی، سچتیں آپِ ملامتِ پائی	
کدرا وہ بھیتِ پوشیدہ رہندے جنہاں خودی مچائی	
حضورِ گریہ خواہی از و غافل مشو حافظ	متی مالتق من تہوی درع الدنیاء اہلِ ہا
چاہیں ہے حضورِ ربی حافظِ دور نہ جائیں	
بچھڑ دیناں بچھڑ دیناں والے دلبرِ نال سمائیں	
انے نزعِ حسنِ ماہ از روئے رختانِ شہما	آبروئے خوبئے از چاہ ز خندانِ شہما
نوری کھڑے تیرے کولوں جگ تے چمکائیں چھڑیاں	
چشمِ فطرت تیرے تھیں عزتِ حرمتِ کلیاں کڈھیں	
عزمِ دیدارِ نودادِ جانِ یر لب آمدہ	باز گردِ دیا بر آیدِ حسیستِ فرمانِ شہما
درشن تیرے کارن عاجزِ بملِ ہو کے آیا	
مرطبا وے یاں اگے آئے کیہ ہے حکمِ خدا	
کے دہر دستِ یغ فریادِ کہ ہمدستانِ شوند	خاطرِ مجبورِ مازِ لغتِ ہر بستانِ شہما
کدوں مراوٹے گی میری جس دم ابہرِ دلِ میرا	
زُلفِ تیری وچہ شاملِ ہو کے اک تھاں کہی ڈیرا	
کس بد و زگرستِ طاقی نسبتِ از عات	یہ کہ بفرود شدِ ستوری بستانِ شہما
سکھ آرام کسے نہیں پایا تے وچہ جہانے	
گلِ جنگی جے زہدِ ریاضتِ و یجن وچہ میخانے	
بختِ خوابِ آلود ما بیدارِ خوابِ فندِ مگر	نانک زوہرِ دیدہ آبا زوئے رختانِ شہما
سستی ہوئی قسمتِ شاید من بیدارِ ہوجاے	
نوری کھڑے تیرے اکھیاں اندر ڈھلکاں یاوے	

یا صبا ہمراہ بفرست از رخت گلستانہ	لو کہ بوی شوم از خاک دیوان شما
باد صبا و چہ نور اپنے داکھل کہے گل دستہ	مشی بلغ نیرے دی خوشبو تا پاوے دل خستہ
دل خرابی می گست دلدار آگاہ کنید	زینہارے دوستان جان من جان شما
پیاد و لایوے چوڑا میرا دلسرے دل جالو	قسم تسالوں لے مولایو میری خیر پو جالو
عمرتاں باد امدام لے ساقیان نرم جم	گرچہ جام مانت رہے بدوران شما
رہے ہمیش تجھے تیرا ساقیا و چہ جہانے	اوہ جن خالی رہیا پیالہ میرا و چہ زمانے
اے صبا یا سالکان شہر بزداز ما بگوئے	اکلے سیر حق ناشتا سماں کئے میگردان شما
باد صبا جا آکھیں لوکاں شہر قدس دیاں تا میں	بے عقلان تے بے سمجھان دی جا کے عرض سنا میں
گرچہ دوریم از بساط قریبہت دوریت	بندہ شاہ شما ایم و شستا خوان شما
بھانویں دور رہے ماں متیموں بہت نفیس ناں نیرے	چاکر ماں ایسے پیر معاندے تے صفتاں چہ دیرے
دود داسا از خاک خون ماں چو بر ما بگذری	کاندیں راہ کشتہ بسیارند قریان شما
رحم کما میں ظلم نہ جائیں جب آلوں سلطاناں	بود بھیرے تے جو اسکے دے میٹھے نے جاناں
اے شہنشاہ بلند اختر خدارا ہمتے	تا جو سمجھ جو گردوں خاک دیوان شما
شاہنشاہی پر واما ریشہ جسم کما میں	خاک دہلیز تیری دی چھاں تاں میں چائیں چائیں
می کند حافظ دعلے بشنو آ میں بگو	روزی عیا یاد لعل شکر افشاں شما
سکن فریاد حافظ دی تے کہو آجاؤ بسم اللہ	تاں جے بولے لعل لبیاں دایاں خیری سدا

غزل

دل میر و زردستم صاحب دلاں خدارا	دردا کہ را ز پہناں خواہد شد آشکارا
نہیں کھلوتہ اجیو تا میرا رند و دیو سہارا	کہ می اساوے تے بھی ہو سی ظاہر بھید نیارا
دو روزہ مہر گردوں فسانہ ایست فسون	نیکی بیلے یاراں فرصت شمار یارا
چار دتا تہ ہے افسانہ ایسہ گردش اسمانی	یاراں نال مروت کرنی وقت غنیمت جانی
کشتی شکستہ گانیم اے باد شرط بر خیز	یاشد کہ یاز بیم آں یار آشتنارا
بیڑی ساوی شہوہ و چہ پھانسی جھل اے باد صبا فی	شاید مرے کے نظر سہری آئے سو ہمارو پالہی
در حلقہ کھل و مل خوش خواند و شن بلبل	بات القبور و پتو یا ایتھا الشکارا
مجلس پیر مغالوتی کل پٹی بلبل گوک آلاوے	جاگو جام صبو حی پیو وقت صبح دا جاوے
اے صاحب کرامت شکرانہ سلامت	روزے نفقہ کن درویش بیتوارا
اے صاحب توفیق تو لے نام اپنے دی خاطر	اک دن مہر کرو چا اس نے ایسہ بھی منگتا چاکر
اساتیس دو گیتی تفسیر و حرف آت	بادوستاں مروت باد شمتاں طارار
ایتھ او تھ دو جاک تیرا وال نہ ہو سی ڈنگا	اکو جہا جے توں جلنے ہراک منہ جھنگا
ہر کوئے نیکانی مارا گذر نہ ادا دت	گر توئے پسندی تغیر کن قصہ دارا
نیکی وے کوئے اندر گذر نہ ہو یا میرا	موڑ قصہ جے منیں تاہیں وں چلدا جے تیرا
آئینہ سکندر جام جم است بنگر	تا بر تو عرصہ دارد احوال ملک دارا
شید شایہ سکندر والا وانگ پیالے جم ہے	ویکھ ذراتاں لیچن تینوں سب اسرار معین دے

سکرش مشکو کہ چوں شمع از غیر نت بسوزد	دلبر کو رکوت او موم است تنگ خارا
کر پی گھمنڈ نہ دانگ شمع دے مت اوہ ساڑ و پنجاوے	جلوہ او سدا ہے اچھا پتھر بھی گل جاوے
گر مطرب حریفان این پاری بخواند	دروجد و حالت آرو بہیران پارسارا
جے کر کدیں گو یا ساڈا بولے یسے دوہڑے	فاضی تے علما پنجاوے زہد او تھاند اروہڑے
آں تلخ و ش کصوفی ام انجبا شش خواند	اشہی لئاؤ اہلی من قبلۃ العذارا
یادہ جس دا صوفیاں لوکاں نام پیت درکھایا	میٹھ تے خوش ہضم و دھیرا بوسیاں نالوں پایا
ہنگام تنگ ستی در عیش کوش ستی	کایں کیسیاے ہستی قاروں کند گدارا
روح غریبی عیش نہ چھڈیں اشنوں کردا جائیں	لا بحتاج کے گاتینوں اکس دیہاڑے سائیں
خوبان پاری کو بخشند گلان عمر اند	ساتی بدہ بشارت پیران پارسارا
ملک قدس دیاں لوکاں تائیں دیو بشارت جلکے	صحبۃ محبوباں و چہر مل دی زندگی ابدی آکے
حافظ بخود نہ پوشیدیں خروہ می آلود	اے شیخ پاک نامن معذور دار مارا
ایہہ ستانہ کڑو تہ حافظ آپے پایا ناھیں	من رضا الہی شیخا رکھ معذور اسائیں
ساتی بنور یادہ برافسوز جام ما	اسطرب یگو کہ کار جہاں شد بکام ما
نال شراب ظہور اسے ساتی روشن کردل میرا	تے ہن جگ موافق ہو یا مطرب گاوے بہرا
مادر پیالہ عکس رخ یار دیدہ ایم	اے بے خبر لذت شرب مداہ ما
اساں پیالے پئے اندر روپ سجن دا پایا	اے بے خبر اتوں کیہہ جانے جو سالوں و سیاہا

چند اں بود کہ شمع و ناز ہی قداں	کایڈ بجلوہ سر و صورت بر خرام ما
کد تک ناز ادا کر شمعے سالوں غیر و کھاسن	
سدا سر و جہا جس ویلے قد لٹک داپاسن	
ہرگز غیر داکہ دلش زندہ شد عشق	ثبت است بر جریدہ عالم دوام ما
کدے نہ مری اوہ دل جس نے پانی عشق حیاتی	
فوج محفوظ اتے ہے ثابت نام اسدا ذاتی	
مستی چشم شاہد و لبند ما خوش است	زاں زو پیر وہ اند بستی نہ مایم ما
اکھ مستانی دل نورانی و بستر تائیں بھلے	
تائیں مستی دے ہتھ سادھی ددم و اگ بھڑکے	
تہ سم کہ صرفہ تیر در روز باز خواست	نان حلال شیخ ز آب سر لہم ما
پیاد و لاوے جوڑا بسرا شاید روز قیامت	
یادیں میرے تھیں ددھ جھکے درجہ زہر ریاضت	
اے باد اگر بگلشن احباب بگذری	ز نہار عرضہ وہ بر جاناں پیام ما
جد کہ محفل محبوباں و چہ چہ اوں باد صہائی	
جنت کت جیلے عرض سنائیں بلکے رام دو مائی	
گو نام ما زیاد بھمد اچھے بری	خود آید آں کہ یاد نداری نہ نام ما
جلان بچھان سالوں کھنوں من تھیں بیابھو لائوں	
تے نے ہن اوہ دن سالوں جو توں کتے نہ ہا لہیں	
بگرفت ہم چو لالہ دلم در ہوائے سرو	اے مرغ نخت کی شوی آخر نورام ما
عشق سمن دے قابو کی تا دل لوں و آنکن لائے	
اے قسمت کد پھیرا پاسیں و کس کس لے	
دریلے اختر فلک و کشتی اھلال	ہستند غرق نعمت حاجی توام ما
سورج جن سمندر سارے تے آسمان ستارے	
یکھر حقیقت دیر اندر ڈیے رہندے سارے	

حافظ زویدہ دائہ اشک بے نشانہ	باشد که مرغ وصل کند قصید دایم با
اشک چشم وے دے دے حافظ تان رور و بر ساقے	شاید شکس وصل مراد ال اس لایح وچہ آوے
صلح من و کجا و من خراب کجا	بین تفاوت راہ از کجا است تا بہ کجا
مسجد تے میخانے اندر زاهدانہ ق و دیرا	و کچہ ذرا راہ تیرا کتھے تے کتھے راہ میرا
چہ نسبت است برندی صلاح و تقویٰ را	سماع و غلط کجی نعمتہ رباب کجا
زہد ریاضت دی کیہ نسبت اندر راہ طریقت	کتھے راگ سرود حقیقی کتھے و غلط نصیحت
دل ز صومعہ گرفت و خرقہ سالوس	کجا است دیرمناں شراب تاب کجا
خرقہ مکر فریب نوالہ حجرے نظری آیا	تاں دل رام دوٹائی پاکے مے خانے اٹھ دہایا
بشد کہ یاد خوشش باد و زر گداز صال	خوداں کرشمہ کجا رفت و آن عتاب کجا
ویلا وصل مرادوں والا ماہی چاہے لایا	نازاں خسر یاں والا طے کے نہیں زمانہ آیا
ز روئے دوست دل تہمتاں چہ دریا بد	چراغ مردہ کجا شمع آفتاب کجا
فلکھڑا سوہناں سچناں والا غیاں نظر ناکور	سورج اگے دیو اکیس کن اپنا آب و کھلے
بیں یہ سبب زخمندان کہ چاہے ہواہ است	کجا ہے روی لے دل یاں شتاب کجا
عام عقل نقیب ڈھونڈ نہ دلیرا بہ کھوہ راہ و چترے	کریں شتابی مار کو داڑھی پر ڈگیں ہونیڑے
چو کھل بیش ما خاکستان شما	کجا رویم بفرما اذین جناب کجی
در تن کارن در تیرے دی مٹی سر نہ میرا	دس بھلاہن کتھے جا لوں چھڈ کے کوچہ تیرا

غزل ۵

غزل

قرار و خواب حافظ طمع مدارے دوست	قرار حبیت صبوری گدام و خواب کجا
لوڑ نہ صبر قرار تے نیندر حافظ کو لوں ماہی	کیہہ ہے صبر قرار تے نیندر ایستھیں گمراہی
اگر آن ترک شیرازی بدست آرد دل مارا	بنجائ مہندیش بخشم سمرقند و سجارا
جے کہ کہے لو طیر امیر الٹ لوے دل میرا	دُنیاں دین حوالے کر کے کفر کما نواں تیرا
بد و ساقی مئے یاقی کو در جنت تھو ہی پتا	کنار آب کنا باد گلگشت مصلے را
دیہہ ساقی جو رہت را باقی نشہ محبت والا	جنت و چہرہ بلسن اکھیاں تے دل رووٹ والا
فغان کید لولیاں شوخ شیر کا رشتہ شوب	چناں بوند صبر از دل کہ ترکان خواں بھارا
ایہاں شوخ لڑکیاں کو لوں میری رام دو پاٹی	دس دس نخرے دل میرے تے ڈاڈی لولی پاٹی
ز عشق ناتمام ماجاں با رستغنی است	باب رنگ خال و خطا چہ حاجت لےئے ریبارا
تافص عشق اساقے کو لوں بے پروا ہے دلبر	کارنگاراں کی کیہہ حاجت سوئے مکھ لوں سر پر
من انماں حسن روز افزوں کو سہ خدا داتم	اک عشق ازیر دہ عصمت پروں کو روز لیخارا
دل دن نویں جوانی والے مکھڑے نہیں از مایا	پڑھو لوں باہر سٹ و کٹے عشقے والا سیاہا
حدیث از طرب می گو ورازو ہر کتہ رجو	اک کس کشوڈ کشاید حکمت این معمارا
راگ سرود محبت اندر دم دم وقت لنگھائیں	حکمت نال کیسے نہیں ڈٹھا سوئے مکھڑے تائیں
نصیحت گوش کس جانان کہ از جان دست تروٹ	جوانان سولہ تندرستہ پسر دانا را
یاد رکھیں امت میری کیوں بے راہی راہ سجدے	بیر پرستے دی امت بے کے رہند و چہ امتد

دہ گشتی ہو خوشتر دم تو الی اللہ کو گشتی	جواسلمی زریب لب بعل شکر خارا
واہ واہ آکھ سنا یا نینوں دیوے رب جرائیں	کچھ سوئے تھیں کوڑیاں گلاں بھاؤں چائیں چائیں
غزل گشتی دور گشتی بیا و خوش بخاں حافظ	کہ رنظم تو آستانہ فلک عقد خریا را
موتی غزل پر دتے حافظ پڑھ و بکھو ہن آکے	شعر تیرے توں ارن تارے جان اپنی شرماکے
دش از مسی سوائے میخانہ اندیسیرما	چسیت یاران طریقت یزدان بھرما
تکمل مسیتوں کل میخانے آیا پیر اسادا	ہن کیر دس ساٹھے اوتے عذر نہ کیتا جاتا
دش ازت مذن باہر مہستان شوم	کایں چنیں قدامت از روتاد دل تقدیرما
وای چہ ہو یا ہن میخانے جانان مال سخن دے	لیکھ سوائے ابھو لکھیا قدرت روز از لہ دے
مہر دیاں رو سوئے کسبہ خوں آرمیم جوں	رو سوئے خانہ شمار دار دپیرما
کیکن کچھ دیو دل جاہی اسی مرید ایانے	پیر اسادا ازت توجہ رکھدا اول مے خانے
شکر پیرا مکر دیاں درخت زلفش جھوٹا	عاقلاں لیا نہ گردنہ انہرے زنجیرما
نہر پویم پیرا سوائے دایہ چاکھن عقالاں لے	نہر دیاں زلفش چاکھن رکھ کے ہو بھٹن متوالے
وایہ خوبیت ہستی از لطف برما لشف کر	ناں لب جز لطف و خوبی نیست تفسیرما
کچھ سوئے تیرے گولیوں غلق محبت ساکھیا	نایس وچہ کتاب اپنی دے حرف کرخت نہ لکھیا
یوں لکھت آیا پہنچ دگر سوشے	آہ آتش بار سوز دما لہ شب گیسرما
تیرے پتھر دل تے کہ لیں اثر کرن کچھ ناہیں	سوز فراق جگر دان لے سوزاں والیاں آہیں

غزل

مرغِ دل را صید جمیع بدم آمده بود	زلف بکشادی و باز از دست شد زنجیر ما
تا بویای سی دل میرے او پر ملک حضور کی	کھول زلف چہرانی پلکے کھٹیا اندر دور کی
یادیر زلف تو آمد شد جہاں بر من سیاه	نہست از سودائے زلفت بیش ازین تیر ما
باوصیانے زلف کھنڈ کے میری اکھر جو بہانی	وچہ پریم پیائے نفس کے ایہہ میں عزت پائی
تیرا ہماز گردوں بگنبد جانان خوش	رحم کن بر جان خود پر بہتر کن از تیر ما
چیرا سماناں نول لنگھ جائے تیرا ہیں دا میرا	رحم کما کچھ جان اپنی تے ہو نہ پائیں جھپٹرا
بغیر مینے نہ خواہم گشت چون حافظ مقیم	بجول خرابانی تندان یار طریقت بریر ما
حافظ و انس کن میجانے دے درے ڈگڑھیاں	پیر سادھا اوتھے رہندا میں بھی اوتھے رہیساں
شبانہ طرب کردل خوش یاد دیرا	شندم نالہ جان سوز لے را
رائیں لاج گوئے کوکوں شالہ خوشیاں مانے	سغیا نالہ و سچلی حالہ جیوں کوئی درد رنجانے
چہراں در سحر میں سازش اثر کرد	کہ لیے وقت نہ دیدم بیچ شئے را
جان میر لوچہ سوزا و سدینے اید و دھانی پائی	درواں با بچوں جگوچہ کوئی چہر نہ نظری آئی
حریفے بد مر اساقی کہ ہر دم	از زلف و رخ نمودی شمس و شئے را
یار میرا اک ساقی آنا ہر دم شام صبا جیں	لوری لکھہ نقیں لکھاں جلوے سے میر بتائیں
یہ جو شوخ دید در ساغر مے افزونہ	بگفتم ساقی شئے فرختہ پے را
ویکھ محبت میری اس نے بادہ ہو ر و دھایا	بلی کے بادہ ریس نواس کے ہتھ بٹھا کھٹنایا

رہا پس دی مرا از قید مستی	چھٹی دی پیائے جامے را
کدھیا توں سچینوں مینوں دے خالص بائے	
لاچ لوبھ ہنکاروں ہو یا حالی کول تساڑے	
حماک الشرح من شجر التواب	جناک الشرح فی الدارین خیرا
الشر سائیں شام صبا جس تیری کرے حمایت	
ایتھے اوتھے بدلہ دیوے خاص الخاص عنایت	
چوبے خود گشت حلقہ کے شمارد	بیک جو ملک کاؤس کے را
پاکے راز سخن دما حلقہ کدھیاں ول تکتے	
مال ملک کاؤسی بھانویں جو بدلے مل سکے	
صوفی بیا کہ آئینہ صافست جام را	تا بگری صفائی مے لعل قام را
آئے صوفی دستے مینوں خاص پیالہ لوری	
ایتھے خوب صفائی مل دی دُور ہووے مغروری	
رازدرون پرودہ زردان مست پرس	کیں حال نیست زاہد عالی مقام را
زنداں مستان کولوں پوچھیں راز اسرار الہی	
صوفی صافی پھلتے ہوئے آپے وجہ گمراہی	
عقائد کار کس نشود دام بازی چین	کلہ بجا ہمیشہ بلوید ستنت دام را
پنکھی ملک قدس و اکید نیں زہداں مچہ نہ لے	
زاہد زہداں والا ایتھے خالی ہتھ مڑ جائے	
من آن زمان طمع بسریم ز عافیت	کایں دل نہاد در کیف عشقت ز مام را
زہد ریاضت والی توپی تندی سرتوں لا اھی	
واگ ولیدی جدوی تیرے عشقے ہتھ پھڑائی	
مارا براستان توبس حق خدمتست	اے خواجہ بازیں تیر جسم غلام را
مینوں لائق خاص علامی در تیرے دی جہیری	
جسم کما ہن خواجہ مستان نہ کر نظر او چیری	

در عیش نقد کوش کہ چوں آنجور نمائد	آدم بہشت رو فائدہ دار السلام را
و چہ غریبی عیش نہ چہڑیں غیراں تے بھرما کے	
آدم جنت و چوں کڈھیا دلے پانی آکے	
در بزم عیش یک دو قدر کوش و برو	یعنی طمع مدار وصال دوام را
مجلس ریند مولایاں و چوں کافی نے دو پیالے	
ہو ر و دھیرا لالچ کر کے بیٹھیں نہ متوالے	
اے دل شباب فت و چیدی لگی ز عمر	ایسا نہ سرکمن ہوس تنگ و نام را
گئی گوانی عمر بیچاری با ہجہ ہریم پیارے	
کر کچھ شرم بڈھ پیپے اندر لے لالچ دے مارے	
حافظ مرید جام لست اے صبا برو	وز بندہ بندگی یہاں شیخ جام را
حافظ جام چرو کا سنگد اباد صبا دی جا میں	
بیرمغاں نول سپس نول کے ہتھ بٹھ آکھ سنائیں	
رونق عہد شباب امت و گریہ تان را	میرد مژدہ گل بلبل خوش اسحاق را
رونق نویں جوانی والی مڑ پھلاں تے آئی	
بلبل ذوق محبت والی مڑ خوشخبری پائی	
اے صبا کہ بھواناں چین باز رسی	خدمت ازما برساں سرو گل فریمان را
باغ دیاں سردارا نول بے جاویں باد صبا	
ہتھ بٹھ سپس نول کے میری پائیں رام دو مائی	
اے کہیر ماہ کشی از غنہ سار اچو گان	امضطر جال مگراں من سیر گردان را
زلفاں ہتھ چھیل کے ملھڑا نت بھروپ بناویں	
خواری زاری تے حیرانی اندر مینوں پاویں	
ترسم اپن قوم کہ بردر کشاں خندند	اور سرکار خراہات کسند ایمان را
ڈر آوے جو ٹھٹھا کہ دے رنداں لکھناں پائیں	
ایسے گلے متے و بجاون دین ایمان ازائیں	

یار مردان خدا باش کہ در کشتی لوح	ہست غلکے کہ بابے نخر و طوقان
کشتی لوح زمانے اندر بھیٹیں نال جواناں	
اس کشتی دی ذرہ مٹی خشک کرے طوقاناں	
برواز خانہ گردوں بدرومان مطلب	کیں سیاہ کاسہ باختر بکشد مہمان را
روٹی پانی کارن در در نہ پھر ہو مردانہ	
آخر اک دن مار و سحاسی ایتھ نخیل زمانہ	
گرچیں جلوہ کند بقیچہ بادہ فروش	خاک روپ در میخانہ کتم مرگان را
کرے اچھا جلوہ جے کرسا قی دور چلا کے	
پلکان تھیں میں، مونسجہ بناواں میخانے توں جا کے	
نشوی واقعہ یک نقطہ زاسرار وجود	گر تو کشتہ نشوی دائرہ امکلن را
کدے نہ کھلسی تیرے اُتے راز اسرار سجدہ	
رسمی کسی جگدیاں گلاں جد تک رہیں مندہ	
ہر کرا خواب گاہ آخر بدو مشتبہ خاک است	گوچہ حاجت کہ بر افلاک کنی ابوان را
آخر توں جد وچہ تیرے چھوٹے وڈے جاناں	
یکہہ حاجت آسماناں تا کن رنگ محسّل بیتاناں	
ماہ کنعانی من مستان تو شد	وقت آن است کہ بدو و گئی زندان را
بہاویں شہر مصر وچہ یوسف آوری کنعانی	
پر جس وقت قیندوں چھٹے او ہو و ملا جاتی	
در سر زلف ندانم کہ چہ سودا داری	کہ ہم بر زدہ گیسو مشک افشان را
یکہہ جاناں توں زلفاں اندر یکہہ یکہہ راز چھپایا	
کندل کندل کر کے زلفاں ہر ول پھیرایا یا	
ملک آزاگی و کینج قناعت گنجی است	کہ ہمیشہ میر میسر لشود سلطان را
گوشتے صیر فقر وے اندر چھپیلے خزانہاں	
تال تراناں متھ نہ ہوے جگدیاں سلطاناں	

غزل

حافظی خورد رندی کن خوشباش مے | دام ترویرمن چوں دگران تشران

پنی شراب تے کر خوش حالی رندی اندر حافظ
اسی بر حال فریب نہ پاویں جیوں قرآناں واعظ

بسلام زبان سلطان کہ رساند این عارا | کہ بشکر بادشاہی ز نظر مراں گدارا

خاصہاں ریدیان تاکن کبیر امیری عرض پہنچاؤے
صدتے نام اپنے دے مینوں در تھیں تہ ہٹاؤے

چہ قیامت است جانان کہ بیا متفان مودی | رخ ہم چو ماہ تاباں دل ہم چو ستار خارا

کیہی قیامت عاشق لوکاں سچناں نول وکھاکی
چہرہ وانگن چن دے چکے تے دل رحم نہ کائی

ز قریب یو میرت بخدا ہے پتا ہم | لگتا آن شہاب ثاقب مددے کند خدا را

نفس کیمنے کولوں یارب رکھیں وچہ پناہیں
شاید ہم سدا ہووے پیار اپن قبول دعائیں

دل علی لبوزی جو عذار بر فروزی | تواریں چہ سود داری کہ تے کنی مدارا

دو جاگ سار و سجاویں پلوچہ سو ہنار و پ سجا کے
کیہہ تیرے ہنھاؤے کیوں نہیں مہر کہ پیدا کے

مژدہ سیاہست ار کردہ بخون ماخاشار | ز فریب و میندیش و غلط کن نگارا

کالی پلک تیری نے کیتا میرے اوتے دہاوا
دھوکے اُس دے وچہ تہ آویں لگے مت بچناوا

ہم شب دین امیدم کہ نسیم صبح گاہی | بہ پیام آشنائی بنواز دآشنارا

ساری رات گذاری دلوچہ رکھ رکھہ پہو آساں
فجر لویلے واصبا تہیں سچناں دی گل باساں

بخدا کہ جر عہدہ تو بجا فط سحر خیز | کہ دے لے صبح گاہی اثرے کند شمارا

حافظ نوری ویلے جا کے اُسوں نشہ پلاہیں
کہیں قبول صبح دیاں یارب میریاں ایہہ عایں

غزل ۱۲

صبا بلفط بگو آن غزال رعنا را	اگر سر بکوه و بیابان تو داد و ما را
یا و صبائی ما ہی تائیں جا رہے گل سٹائیں	کیوں پہاڑیں جوہ او جاڑیں سٹیا میرے تائیں
شکر فروش کہ عمرش دراز باد چرا	تفقدے نکتہ طوطی شکر ترا
بادہ و بچن والا مثلاً ہے سد امتوالا	کیوں مسکین شترانی تائیں دیندا نہیں پیالہ
غور حسن اجازت مگر ندادے گل	اگر پرشش نکفی عند لب شیدا را
شان گمان جمال کہ پنے نے شاید فخر کما کے	عاجز عاشق بیدل تائیں پچھیں تائیں
حسن غفلت توں کر و عید اہل نظر	یہ بند دام کیسے نذر مرغ دانارا
مہر محبت دی بچا ہی و چہ ہر کوئی پھس جاوے	جال فریباں و چہ سیاتانکھی کدے نہ آوے
چہ یا حبیب نشینی و بادہ پیماں	بیاد آ رہے یقان بادہ پیما را
سجناں نال جدوں ہو بیچیں ہم ہم پیالہ	و ہمیا تنوں بھی چیتے لیل کے دیوں اک لوالہ
تدو از پہ سبب رنگ آتشالی نیست	سہی قدماں سیا چشم ماہ سیما را
خبر نہیں ابہر کید ہر شے گلے بانگیں چالالو لے	جان بچھاں نہ کر ان کسبیدی خوئی اکھ متوالے
جنہاں قدر تنوں گفت و جہاز عیب	اگر خال مہر و وفا نیست و توئے زیما را
حسن ترے دی خوئی اندر اس بن عیب نکائی	سوہنے کہتے حرف و فادانظر زہوے کائی
در آسمان چہ عجب گر ز گفتہ حافظ	سماع زہرہ برقص زور و سیما را
نہیں عجب جیکر زہرہ شعر حافظ ہے بڑھ کے	عینے نوں و چہ و چہ لیا فے آسمان تے چڑھ کے

غزل ۱۳۱

ساقیا پر خیز درودہ حجام را	خاک پر سر کن غم ایام را
اٹھ ساقی بھر پیالہ میرا ظاہر و جہا کے	کدھ دلوں میں یا ہر غم دیکھ ٹھٹھ مٹی دی پاکے
ساغر می در کف نہ تاز سر	بر کشم میں دلق ارزق حجام را
بھڑکے پیالہ رکھ تلی تے تان ہو کے ستانہ	لاہ سر کول ہنسی ہاراں گو ڈری مگر زمانہ
کمر پر بدنامی ہست ہر دو خانہاں	مانے خواہیم ننگ و نام را
بہاویں ہے بدنامی اندر سگر سیا نیال لوکاں	پر مینوں نہیں منہ دے گمن جے لوکاں لوکاں
بادہ درودہ چہ ازین باد غور	خاک پر سر نفس نافر حجام را
وہم شراب سکہ وں تاکت ہی خودی گھنڈا وچاں	خاک پر سر نفس لینے اونے آگے شالا
دود آہ سبب سوزان من	سوخت میں افسردگان حجام را
سارے سونہ والے میری آہ لے لے لے	پھوک اڈائے صوفی ہوائی میں وجہ آگ بھڑک کے
مکرم راز ولی شہید من	کس نے بینم ز خاص و عام را
دل مسئلہ اپنے داکوئی پہنچتی تہا میں تہا میں	خاصاں عاں لوکاں اندر اک بھی لبہ نہ تہا میں
بازو لے مرا خاطر خوش است	کمزوریم یک بارہ بدو آرام را
میتوں نال پیالے اپنے ہے خوش حالی مند کی	جس نے مار و سچائی ساری امن آرامی تن دی
شکر و دیگر بسر و اندر چین	ہر گ دید آن سر و سیم اندام را
کسے نہ تکیں دو جے پاسے یک اندر پیر پاکے	جس محبوب لڑکھا میرا ڈٹھا ایتھے آگے

از سیر دنیا گزشتی غم مخور۔	خوش بخوابم خوش بیدار ایام را
چہ چہ چہ کے دنیا تائیں نہ کوئی غم کھائیں	تال خوشی دے ہستی اپنی رنگارنگ ہت ڈائیں
صبر کن حافظ بسختی روز و شب	عاقبت روزیہ بیانی کام را
دو کہاں دنداں اندر حافظ بیٹھیں صبر نباہ کے	آخر اک دن ملن مرواں تیریاں تینوں آکے
اگر تبسم تو دانی و دل غم خوار ما	بخت بد تا بجھائے پروا آب خور ما
لے دل گیا گواتا ہاں میں دوہیں جہانیں فانی	دیکھتے قسمت بھڑی کتھے کھڑی دانہ بانی
از نشا رخہ چل زلف تو در در گیرم	قاصدے گز تو سلامی برساند بو ما
پلکا لو چہ پرواں موتی روز و زلفاں دانگن	قاصدے سلام تسلا دایا وے میرے ناکن
بدعا آمدہ ام ہم بدعا دست برآر	اک وقتا با تو قرین یاد و خدا یا اور ما
تیرے کارن آیا ہاں میں ہوتوں سنکی میرا	کے خدا مات آکے پورا عہدہ میرا تیسرا
گر ہمہ خلق جہاں بر من و تو حیف زند	بکشد از ہمہ انصاف مستمداور ما
ظلمہ گما سن نوک بے غیرت کھانے تیری میری	اوڑک پاسن اک دن بد لہو می پیچھے بہ تیری
سیرت گر تہہ عالم بسرم بخر و شند	تو تال بردہ مولے تو بدول از میر ما
سو نہ تیری جے گل لوکا نی میرے تلے چڑھ آئے	نقشہ عشق تیرے دادم دم سگواں و ہند داجاے
ظلم آوارہ بہر سو کندم میسرانی	رتکے کیدش بار صحبت جان پرور ما
کے خراب آوارہ مینوں ایہہ گردش آسمانی	بھاویں ایہہ بھی غیرت کھائے وچہ صحبت نورانی

عزل نہ

درد مندیم خیرمید ہداز سوز دروں	دہن خشک و لب پشیم و چشم تر ما
ہاں میں وردی درو، لولے دل دی ایہہ تشانی	سکے ہوٹے لب تر لے چشم و گاہ سے پانی
ماز و صفت رخ زیبائے تو دم زدہ ایم	اور قی کل قبل است از ورق و قیر ما
جدوی عشق تیرے دی لب سے دل سے ہر لگائی	دفر عشق تیرے سے درتوں پھل نے ادھندی پائی
زو و بار شد کہ بیاید بسلامت یارم	لے خوش آن دوز کہ آید بسلامت بر ما
یوے امید شتابی مینوں بسی یار پیارا	واہ واہ وقت سو ماناں جدم آوے مار نقارا
ہر کہ گوید کہ بجارت خدا را حافظ	گو بزاری سفری کہ و بدقت از بر ما
جو کوئی پوچھے تھے تیر گیا حافظ و بتر تیرا	درو آہیں میرے کو لوں کر گیا سفر لو تیرا
لطف یافت کہ نبوتی از گدا ماروت را	تا بکلام دل بہ بیند دیدہ ماروت را
جے نہ کہہ چپاویں ہو سی بڑی عنایت تیری	مکھڑا سو ہمار ج رنج تیرا تاں ویکھے اکھ میری
ہم جو ماروت نیم دایم در بلائے عشق ناز	کاش کہ ہرگز قیدے دیدہ ماروت را
و آنک ماروت فرستے آفت عنقیدی سر چائی	کیوں میں ڈٹھا مکھڑا تیرا سو افسوس دو صائی
کے مندے ماروت در چاہ زخدا تیرا سیرا	اگر کفے غم از حسن او ماروت را
جے ماروت ماروے لگے محل نہ تیری کردا	کامہوں کھوہ عقل و جہنم تک ستر ستر کے پیام روا
لوئے گل بر غایت گوئی در جہن ماروت بود	بلبلان مستند گوئی دیدہ چوں ماروت را
آدی خوشبو پھلاں و چوں دلیر باغیں وڑیا	بلبلان مست لبھن جینوں او تہاں تینوں ڈٹھا اٹریا

غزل ۱۹

سکھم جو روجھا میت زبجراں لے سنم	روئے بنام تابدید حاقط ماسوت را
وچہ وچھوڑے ظلم تسادے آن پٹے بھامیرے	
چک برقعہ تاں ویکھے حافظ سوہنے نقش لویڑے	
تاہالت عاشقان ازو بوجھل خود صلا	جان ول افتادہ اندازد لفظ و حالت بدلا
حسن تیرے نے عاشقان تائیں سد لولایا جدوا	
زلفان می پھاہمی وچہ پیٹیا جیوڑا میرا تدا	
آنچہ جان عاشقان از دست ہجرت میکشد	کس ندیدہ درجہاں جز کشتگان کرلا
وچہ وچھوڑے عاشق لوکاں جو مصیبت پائی	
جان بندے کرلا والے ہو رنہ جانے کائی	
ترک مار میکند رندی وستی جان من	ترک ستوری و نہایت کرد باید اول
یار اسدا ورنہ دی مستی کہ کہہ بیابے ظاہر	
سالوں زہر ریاضت وچوں ہوتا چاہیئے باہر	
جریم عیش و سویم شادی و نہنگام طرب	سبج ہوتا یام عشرتدا غنیمت دان کرلا
سہماں خوشی نے مجاہس دلیر لے وقت جواتی	
جان غنیمت سبج دیہاڑے آخر دُنیا فانی	
حافظا کرپے یوس شلہ وقت میدہد	یافتی در ہر دو عالم زینت عز و عسلا
حافظ خدمت پیر متاندی جے تیرے ہنھ آفے	
دوہیں جہاں میں شان خدائی جیوڑا تیرا پا فے	
سے دد صبح کلاہستہ سحاب	اَلصَّبُوحُ اَلطُّيُوحُ يَا أَصْحَابُ
وقت صبح تے رات کیری چلے باد بہاری	
پیوڑا بار و حیا صیوچی اندر عیش خمار ی	
مے چکد شالہ بر سر رخ لالہ	اَلسَّامُ اَلسَّامُ يَا أَصْحَابُ
گل لالے دے مکھڑے اوئے قطرے چوہن تریلے	
شالار میں سد ایہہ میلے یاراں دے ہر ویلے	

مے وزو از عین نسیم بہشت	خوش بنوشید و امل کے ناب
چل رہی ہے باغے اندر و اہشتا لوالی	
اٹھو مستور گھٹ گھٹ پو باو لیچہ خوشحالی	
تختِ ندیںِ زمست گل بہ چین	راج چوں لعل آتشیں دریاپ
تختہ یا عیجے واپس لہیں لاث سنہری مالے	
سرخ شراب مصفا خالص جوں اگلے انگلیاے	
لب و دندان تو حقوق نہاک	داشت برجان سینہ لے کباب
مٹھڑے لمبے نمکیں تیرے لالائون پیارے	
بھین بھین جگر کباب بنائے مسکنداندے سالے	
دیرے خانہ بستہ اندر گمر	افتح و یا صفتح و الا بواب
پیر و رازہ مے خانے دامڑ کے بستہ کرایا	
کھول بولہ لے کھولن والے کھولہزار خدایا	
درتیں موسیٰ عجیب باشد	کہ یہ بند دے کدہ بشتاب
ساقیا جیسے مے وچہ آکے کید لہجہ مے	
جیکر بولہ مے خانے دابند اولیں ہو جاوے	
لاہدے بنوش رندانہ	قا تقوا لثربا اولی الا لیباب
آا نے زاہدندان و آلمن پی شراب و وسالہ	
صوفیو صافیو درو خدا تھیں پیو بھر گئے پیالہ	
گر نشان آب زندگی جوئی	مے نوشین بجو بیانک ریاب
آب حیات ہے چلے میے تیتوں آجا وچہ میخانے	
منگ شراب پیرا ناسن سن ساز سرود ترانے	
چوں سکند حیات اگر طبعی	لب لعل نگار را دریاپ
وانگ سکندر جیکر لوڑیں زندگی ابدی تائیں	
عاشق بن کے لئے معشوقی کدیں مر سیں تائیں	

بر رُخ ساقی بری پیکر	موسم گل نبوش بادہ تاب
سوینے مکھڑے ساقی آپنے اوتے عشق کماکے	
موسم پھل گھاں وچہ بھر بھر بیویں بادے جا کے	
حافظا غم مخور کہ شاہد بخت	عاقبت برکت زچہ نقاب
غم نہ کھاویں حافظا آخر اک دن قسمت تیری	
لاہ برقعہ مکھہ دلبر اتوں دے میٹے شکل لڑکھری	
نغم لے سلطان خواباں حم کن بریں غریب	گفت دزدن بال اہل رد گم کند مسکین غریب
ترس کریں ہن لے سلطاناں اکہ ن عرض گذاری	
آکھن نگا آپ بھولا توں راہ اپنا وچہ خواری	
گفتش بگذر زمانے گفت معذوم بدار	خانہ پرورد چہ تاباں دغم چندی غریب
عرض کیوں آ اک گہڑی تے اگوں اوس نے کہیا	
میں ماں نازیں پلپلیا میٹھوں دو کہہ نہ جلے سہیا	
خفتہ پرستاب شاہی نازینے راجہ غم	اگر خار و خارہ ساند بستر و بالیں غریب
نازک بدن طائر کیلے لے والے تائیں	
یکہہ غم او بہاندا جو کندیاں اوتے مارن آہیں	
ایکہ دند بخیر زلفت جان چندیل شناس	خوش قنار آں خال مسکین بیدخ زلیں غریب
ننگاں بے پچیاں وچہ اٹکے کیاں جہان و بچالی	
مشکیں خال رنگیلے واہ واہ کہہ تے بیج دھج پائی	
بس غریب قتادہ امت آں سور خطا گر درخت	اگرچہ بود در نگارستان خط مشکین غریب
کالیاں والاں مکھہ دولے واہ واہ روپ سجایا	
بچاویں جگ نول بہا لے نایں ہے پر روپ سوا یا	
مینا بدکس نے دند لے دے ہوشت	ہم چو برگد غوان پر صفتہ نسریں غریب
مکھڑے دی زکبت وچہ جاپے عکس شرابے والا	
چنبے دے وچہ پھل سنہری جیویں کرے او جالا	

گفتے شام غریباں طرہ شیرنگ تو	اور سحر گاہاں حذر کن چوں بنالداں غریب
عرض گیتی اے شام غریباں کمالی زلفت نسائی	
خوش کریں کچھ جلدوں سوئے ررواں اہدی اہدی	
باز مغمم باومن آن عارض گلگون مپوش	ورنہ خواہی ساخت مارا خستہ و مسکین غریب
مر کے عرض گیتی نہ ڈھکیں باہر سوہنا کر خسارا	
نہیں تے ہو جیسا ہی باہر نفلس جوار حیران نکارا	
گفت حافظ آشتیاں در مقام حیرت اند	دور بود گزشتہ خستہ و مسکین غریب
کہن نگاہے حافظ جہڑے بندے خاص مضموری	
نہیں تعجب ہے ہو عاجز بیٹھن و چہ صیوری	
آفتاب روئے او شد در حجاب	سایہ رایا شد حجاب از آفتاب
و یکہہ جمال تیرے توں سورج اپنا آپ و نجایا	
ہاں جس ویلے سورج نکلے کتے نہ بچے سایا	
دست ماہ و مہر بر بند و بختن	ماہ لے ہر مچو بر بند و نقاب
مدم مہون او سینوئے سورج چن دیباں چپکال	
چک پرودہ جد باہر نکلے میسر ماہ در خشاں	
از غیب نم باز نہ تاسد گے	گرد آغوشش بہ نیم شب بخواب
گل کتھ میری سمجھ نسلے کوئی وچہ جھانے	
بے اک رات بچا وے دلیر مینوں وچہ نسلے	
شاہاں ستورستاں بے شکیب	خافقہ معمور و درویشاں خراب
صوفی صافی سدا سوکھالے نے دوکھیا مستانے	
وچہ بیتاں رونق لیٹھے مے خالے ویرانے	
خون دل در جام دیدم از سر مشک	ابرزو بر باد وادم از شراب
خون دے داوگ وگ اکھیوں وچہ پیالے آیا	
پی پی یادہ عزت تائیں کر بر باد اوڈایا	

نزل ۹

از ہوائے باد مے یابد زدن	محتسب را حد بحید و حساب
باوے کارن گشتا چلے میے بے حد زاید تا نہیں	
نشد پورا اندک بیند یاں جہر مارو کے تھا میں بھائیں	
سوز مستان گر بداند محسب	در دم از مے نشان زند بختش آب
سازتے سوز فیراں والا یے کرنا ہد جانے	
پلیدی یادہ حرص ہوا لوں ڈوبے وچہ سینا نے	
عاقظا و عطا و نصیحت گر مکن	ترک نہ کن خطا فیہ و صواب
اے حافظ کہہ زاید تا میں کما ہنوں و عطا ستاں	
رنداں ہولایاں نوں چھڈناں سالوں مول نہ بچاں	
توالے اللہ چہ دولت دارم مشب	کہ آمد ناگہاں دلدارم امشب
آج کوئی رات سو مانی بھدی نالے بخت سہو اللہ	
ایچ جیتی دبیر آیا بسم اللہ بسم اللہ	
چو دیدم روئے خوش سجدہ کروں	بھدا اللہ نکو کردارم امشب
ویکھدیاں ہی سجدے اندرا و نیویں بیس لویا	
شکر الہی آج را میں کوئی چکا عمل کما یا	
ہمال غیشم از و عیش بر آورد	ز بخت خویش بر خوردارم امشب
وصل مرادوں شلخ خوشی دی ہوئی آج ہویدا	
آج درخت نصیبے او تے بیوہ ہو یا پیدا	
کشد نقش انا الحق بر زمین خون	چو منصور ارکشی بر دارم امشب
وانگن شاہ منصور آج میںوں جے کوئی سولی چاہی	
بول انا الحق خون زمین تے میرا ماسے نعرے	
برات نیشہ اقدارے بدستم	رسیدار طالع بیدارم امشب
رات قدرے زندگی ایدی میرے ہتھ پھڑائی	
قسمت جاگ لجا ایہہ ویلا چنگی عزت پائی	

غزل ۲

برآں غم کہ گر خودی دودش	کہ سرچوئی از طبق بردارم امشب
ایں ارادے اوئے نیاں آج جے سر جاوے میرا	
پھول سناواں طبقات اندر بیدار بوشیدہ جیہڑا	
تو صاحب کھتی من مستحق	زکوات حسن وہ حق دارم امشب
میں چاکر حقدار تسادواں رعیت داوالی	
دے کے صدقہ حسن جمالوں کر میری خوشحالی	
جے ترسم کہ حقائق محو گرد	ازیں شورے کہ در سر دارم امشب
دراوے نابومنه جاوے حافظ یار پیارا	
وچ محبت جس نے پایا ایڈ پکار کھارا	
صبح دولت میدد کو جام ہم چوں کتاب	فرستہ زین بہ کجا باشبیدہ جام شراب
دہمن لکی صبح وصل دی جھب دے دیو پیالہ	
رایدوں ودھ کے کیہڑا توسی ویلا خوشبیا لوالہ	
خانبے نشویش ساقی یار و مطرب لگو	موسم عیش است دور ماغ و عجب شباب
دل غالی ہو سہی قوالی نلے ساقی پیارا	
سماں خوشی تے وقت جہانی پیالے دا جھلکارا	
شاہد و ساقی بدست افشان مطرب پاکوب	غمر ساقی ز چشمہ پستان برمدہ خواب
حاضر و بے مطرب گالوں مستان پیالیاں	
اکھ ٹٹکے ساقی والی نیند داں مار گویاں	
خلوت خاص است بجائی ہن زمین گاہیں	اینگہ می نیم برید است یارب یا بخواب
خاص کچہری الفت والی جاگہ امن رضائیں	
خوابے اندر ویکھ رہیاں جاگ دیاں یا سائیں	
از خیال لطف مشاطہ چالاک طبع	دھیمیر گگل خوش میکند مہیاں گلاب
نشے محبت اندر ساقی ناز نیاز کو کھاکے	
دم دم پیار چاوے دلوچہ ذاتی خوشبو آکے	

غزل ۲۱

از پئے تفریح طبع و زیور حسن و طرب	خوش بود ترکیب زین جام بالعل نایب
زیور خلق محبت والی اوہ دل عیش متاوسے	جام ستہری اندر چہر اسرخ شراب ہندوسے
تا شد آن ماہ مشتری را باغ حافظ را بگوش	میرسد ہوم بگوش زہرہ گلبنانگ زباب
موتی طغر حافظ دے دلیران ہن کنیں پائے	نہرہ کے کٹاں و چہر پیل پیل سر ساز اندی جلے
نیلغ وصل تو یاد ریاض رضوان آب	نقاب بھر تو دار و شرار و توح تاب
وصل تیرے دے یاغوں پانی جنت خوبی ترمی	اگ و چہوڑے والیوں تپد او زرخ اندر گرمی
چہ چشم من بہر خب جو بیمار باغ بہشت	خیال ز کس مست تو بیند اندر خواب
بہشت تصور تیرا تیں اکھ میری سدہرائی	وانگن نہر بہشتاں رہندی و گدی تے تہائی
چشم طافض ستد تو بردہ اندہ پناہ	بہشت قطبے کھوئے الہم و حسن تاب
سوچنے سہتے قد لکڑے تیرے تھلے جلکے	منگ پناہ کھلوتے رہندے حقت طوبے آکے
بہار شرح جمال تو دادہ در ہر فصل	بہشت ذکر جمیل تو کردہ در ہر باب
ہر موسم و چہ حسن تیرے وی خوبی لاٹاں مارے	جنت کر کرد یاد تساوی دم دم نعرے مارے
لبے دمان تر لے بسا حقوق نمک	کر بہت بر جگر ریش سینہ لے کباب
گلاں تیریاں مزہ و دھرا سالوں ہو چکھا یا	جگر کباباں سلڈیاں آتے پہنہ کے لون لگایا
بسوخت یں دل ماو بکام دل نرسید	ہدام اگر رسیکد تر پختے خون ناب
سر بلیا الہم چہوڑا میرا مقصد تے نہ پیہونت	ہا لب بدلے مطلب اپنا کمانوں روند اہتا

غزل ۲۷

گمان مبر کہ بدو تو عاشقان مستند	خبرنداری از احوال زاهدان خواب
مستے گمان کریں توں جاک وچہ عاشق نے کر لاندے	
دیکھ ذرا چل ز اہل تائیں رعد و حال و سجاندرے	
مرا بد و لبست شد یقین کہ جو ہر عمل	پدیدے شود از آفتاب عالم تاب
تیرے گمہ دیون جلو یوں جاتا تائیں میں نال یقینے	
سورج کے چمکاریوں چونکے پیدا لعل یقینے	
مہل کہ عمر بہ پیورہ گذر حلق	یکوشن و حاصل عمر غریہ رادریاب
پچھڑاے حافظ کوئی تائیں ضائع عمر نہ جاوے	
چل آگے عمر پیاری زندگی ابدی پاوے	
بیا کہ تھرا ل سخت سست بنیاد است	بیابادہ کہ بنیاد عمر بباد است
کر یہ باد نہ عمر تھوڑی ری تائیں گان وچہ پیاسے	
پھڑ بادہ چیل آسمن دل دینا چار دھڑے	
غلام بہت آنم کہ نہ چسب رخ گبوا	نہر چہ رنگ لعل پذیر و آزار است
چاکر تائیں میں دوس جنے واجیہڑا وچہ جہلے	
دو تیاوے جنجالوں ہو یا دہلایا رنگے	
نصیحتے کثمت یاد گیر و دھسل بار	کہاں حدیث زیر طریقت یاد است
مت دیاں میں تیرے تائیں یاور کھیں مت میری	
پیر طریقت میرے تائیں دوستی بہت سی دیری	
نمود رستی عہد از بہان سست نہاد	کلاں مجوزہ عروس ہزار داماد است
ڈھونڈ و فائدہ دنیا کو لوں ایہہ رکار پورانی	
لکھن خیم مہنڈاوے بن بن بیٹھے بال ایانی	
چہ گوشت کہ بیجانہ دوش بہت و خراب	سروش عالم غیم چہ شروہ دادا است
نشر او داندیاں میخائے وچہ کیمہ دشتاں میں بھائی	
ہالفت مینوں گوشتے اندر واہ واہ گل سستانی	

غزل

کر لے بلند نظر شاہ باز سدرہ نشین	نشین تو تیرا این گنج محنت آباد است
اے شہر باز بلند اوڑاری وڈی ہمنوا لے	
ایہہ گھر دکھاں درخاں والا نہیں تیرا متولے	
تراز کنکر عرش مینر نہ صنیر	ندامت کہ دیں دامنک چہ افتاد است
عروشوں نہت آوازہ میسنوں وارے یار پیارا	
یکہہ جاناں کیوں دنیا اندر کیست تانہ پھپھارا	
غم جہاں مخور و پسند من میرا زیاد	کراں لطیفہ لغزم ز زہرے یاد است
دنیاں و غم کھائیں نائیں مت بھلائیں نائیں	
ایہہ نقطہ بھہ کول سنا یاد لیر چائیں چائیں	
رضا بد او بدہ و از جیں گرہ بکشا	کہ بر من و تو در اختیار نکشاد است
دوٹاں آٹھ کے اللہ اوتے رکھ تازہ پیشانی	
دس بنیں کچھ تیرے میرے ملے کم جہاں	
نشان محشر وفا نیست و دریم گل	بنال بلبیل مسکین کہ جائے فریاد است
پھل سلامت رہے نہ ہرگز باغ اندر کھڑے	
رو بلبیل کر عیش نہ ایٹھے مت دلیر آجھڑے	
حمد ہر پیری کے مست نظم بر حافظ	قبول خاطر و طعت سخن خدا داد است
تا ہر شعر حافظ دے لے نہ کہ بخل د لیری	
خاص خدا دیاں نے ایہہ گھٹاں نہ گل تیری میری	
بر و بکار خود لے واعظاں چہ فریاد است	مراقبہ دل از کھت ترا چہ افتاد است
جاد و اعظا کھٹ کم کراپنا توں کیہہ شور مچا یا	
میں نے جیوڑا ہتھوں و تادس کیہہ تہہ گویا	
بکلام مائرسا نہ مرالیش چوں نے	نصیحت ہمہ عالم بگوش من باد است
واکن و بھلی مینوں جد تکہ بوٹھاں نال نہ لالے	
ساکے جگ دی مت سکھ میریاں کٹا نوچہ نہ لالے	

سمان او کہ خدا آفریده است از هیچ	دقیقہ ایست کہ هیچ آفریدہ بخشا داست
وعم خیال یقین گما لوں نازک بہت پیارا	
کوئی سیانا دس نہ سکے ایسہ اسرار نیارا	
گدائے کوئے تو از بہشت غلام مستغنی است	امیر بند تو از ہر دو عالم آزاد است
جنت دی پرواہ نہ رکھے منگنا تیرے وژدا	
دوہیں جہانیں و ہلا ہوئے قیدی عیش سجنہا	
اگر چستی عشقم خراب کر دے	اساں ہستی من زین خراب آباد است
عیش تیرے دی ہستی بھاویں میری خاک اوڈائی	
پرکھیں ایس قیرانی اندر زندگی آبادی پائی	
دلا منالی زبید و جور یار کہ یار	ترا نصیب ہمیں کردہ است این لوگ است
سجھاں دے وچھوڑیوں اے دل مار نہ آہیں چھائیں	
لیکھ تیرے وچھوڑو کھیا بدیاں من رخصائیں	
بر وفسانہ مخواں مفسوں مدم حافظ	کزیں فسانہ و افسوں ہر ایسی یاد است
جاہ حافظ چھوڑ کچیاں گلاں نہ کراڈے جھیرے	
ایہو جیہ جھیرے مینوں آگے یاد بہتیرے	
روز و یک سو مشد و عید آمد و ماہ فراغت	ہے میخانہ بخشش آمد و میباید خواست
روزے گئے تے عیدیں آیاں چن خوشی دا چڑھیا	
مٹاں وچھل ٹپ ٹپ بادہ باہر آوے اڑیا	
نوبت زہد و فشاں گراں جان بگڑخت	وقت شادی طرب کز زنداں برخواست
زہدی زہد کماون ولے کر گئے اپنی داری	
آیا وقت خوشی دارندو اٹھو کرو تیری	
چہ سلامت بوقاں را کہ جو بادہ خورد	ہیں عیب است بر عاشق و نواز خطا است
نہیں گناہ جے و انگا ساڈے جو کوئی نشہ اوڈاے	
عیب گناہ نشہ داقے عاشق دے تہ آوے	

غزل ۲۸

بلوہ نشے کہ درویشی ریائے نبود	بہتر تو زہد فروشنے کہ درویشی ریاست
زند شرابی جسو چہ تائیں ٹھکی تے شکاب بازی	زادہ زہد فروشوں چنگا بھالویں کیست نمازی
مادہ دران ریائیم و حریفان نفاق	آنکھ او عالم سراسر است بدیں حال گواست
دھوکے بازی تہیگی اندر نہیں اساکو اسہ	حال بیان اساکو دے تے رب گواہ ہے خاصہ
فرض ایزد بگذاریم و بکس بد نکنیم	فانچہ گوئید روایت جو نیم رواست
نہیں بربادی نال کسے دے بھالویں دین و بجاوے	کہن حرام جنہوں اوہ سالوں خاص حلال سیافے
چہ بود گر من و تو چہ قدح یادہ خوریم	بادہ از خون مذاست نہ از خون شہماست
کہہ جے نشہ او دلیئے صوفی رل مل نال بھرالیاں	وہم ہے خون ناگوری نہ اچھ غیبست خوں علمانواں
ایں عیب است کریں عیب خلل خواہد بود	اور بود عیب شہد مردم بے عیب کجا است
نہیں ابھی عیب نشے دا صدق و بجاوے جہڑا	کیہہ ہو یا جے عیب بھی ہوئے بن عیبوں مں کیہڑا
حافظ از عشق خط و خلل تو سرگردان است	ہم جو پرکار و فی نقطہ پاہر جا است
کہہ دو الے پھر وار پند حافظ جیوں پُرکاسے	پر عشق تہیں تدم چٹکیا جیوں نقطہ و چکاسے
چو بشنوی سخن اہل دل ملو کہ خطا است	سخن شناس نہ ہو کہ خطا ایجا است
سُن کے گل فیرال عالی پای نہ دے لائیں	پاپ و ڈیرال بہا ہے جو سمجھ نہیں شدہ تائیں
سرم بد نبیاؤ عقیقے فروغے آید	تبارک اللہ ازین قہاکہ دھرمنا است
دوزخ جنت والے پاسے وہم نہ جائے میرا	بھکان اللہ حقے کید تا تیرے ذکر بسیرا

چو اندرونِ مریختہ دل ندانم کیست	کس خموشم داد و در فغانِ دروغنا است
خیر نہیں اس عاجز دل و چہ کہہ آؤٹیا آپے	جوش و جوش رہے تے مینوں اپنا آپ نہ جاچے
دلِم ز پرودہ بڑوں شد نجاس بہ مطرب	بنال ہاں کرانیں پرودہ کار با خواست
دلہر دل بقیں با ہر سد کیا اسے قوالِ الاھی	آتاں شاید مڑ گھڑا وے سُن کے رام دو مائی
مرا بکار جہان ہرگز التفات نمود	رخ تو در نظر میں نہیں خوشش آراست
کناں کاجاں جاگٹیاں اندر نہیں دل لگاتا دوا	اکھیا لو چہ سیر کیا مکہ تیرے نے جیدا
نخستہ ام بخیا لے کر خیم پر م سبھا	خمار صد شبہ دارم شراب خانہ کجا است
میں نہ بقیں جھٹلانا ندانا میں لشیوں ٹٹ ہنگاموں	رکتے ہے مینخانہ ساڈا اتاں میں سرتی پالواں
چیں کہو سوہ آلودہ شد بخونِ دلِم	گرم ببادہ بشوئید حق بدست شہا است
اوہ مجھ جو میرے دل دے غولوں ہے آلودہ	جیکر نال شراب ہنگاموں ہووے خوب آسودہ
اڈاں بدیر معانم عزیمے دارند	کہ آتشے کہ میرد ہمیشہ دلِ ما است
آتش کہ ہے کفر و چہ تائیں پیارا مینوں جانن	جواگ کہ نہیں سمجھے تائیں میرے دل و چہ پاؤن
چہ ساز بود کہ نہاخت مطرب عشاق	کہ رفت عمر و متوزم دماغ پیر صدامت
ایں قوال اسادے کیہد کچھ ساز سرود بجا یا	سار می عمر و مائی تاں بھی و چہ دماغ بجا یا
خمار و شق کو دیشب در اندرو نم بود	کجا مت وقت عباد چہ وقت عباد ما است
نشہ کھلہو کی راتے والا یں تاک پیا سماے	ویلا وقت دعا عبادت کوئی نظر نہ آوے

خدا سے عشق تو دلوں پر دم در اندرون داد نمر	فصل کے سپیکر حافظ ہنوز یہ ز صداست
عشق تیرے لئے زلوں جی دی بانگ است سنائی	
حافظ نے سینے و چہ تندی کو کا شور و دہائی	
روغہ خلد میں خلوت درویشان است	مایہ محنت خدمت درویشان است
روحہ خاص بہشتا نوالہ گوشہ سمجھ فقیراں	
خدمت و چہ فقیراں لوکاں مل داستان امیراں	
کنج عزت کہ کلمات عجائب دارو	فتح آں در نظر بہشت درویشان است
حجرہ جہر لکھ ہزاراں رازا سراروں بھریا	
باہیمہ تو چہ زنداں لوکاں کھل نہ سکے اٹھیا	
قصر حنت کہ فطرتش بدربانی رفت	منظرے از عین زہمت درویشان است
جس حنت دی در بانی دارضوان فخر قتاوسے	
کوچے مولایاں دے و چوں عااسد کو چہ چلے	
آں چہ نوریشود اندر آں قلب سیاہ	کیسا اہمیت کہ در صحبت درویشان است
جہڑی پوئی لوری کردی کلمے جیوڑے تائیں	
باہجوں صحبت زنداں لوکاں اوہ متھ لگدی ناہیں	
دائیکریشش بہذناج تکبر غور شید	اکبر یا اہمیت کہ در صحبت درویشان است
سلنے جس دے سورج اپنی عزت خاک لاوے	
اوہ ہندگی شان فقیراں اندر نظیری آوے	
دولتے را کہ بناشد غم اترا سید زوال	بے تکلف بشنود دواں درویشان است
جس دولتوں ایسے او تھے چنتا زبان نکائی	
یہی دولت باہجہ مشقت ساہداں سنتاں پائی	
خسرواں قبلہ حاجات جہا نندوے	از ازل تا ہا بد صحبت درویشان است
بھاویں لایحتمیاج کہاوں را بے رائے جگہ	
براہجہ در بے درویشا ندی صحبت اندر لیجہ دے	

غزل ۳۰

روئے مقصود کہ نشان جهان می طلبند	منہم شش آئینہ طلعت درویشان است
چہڑا مطلب رنجے رائے جلدے اندر بھال	
شیشے دل درویشاں اندر اوہ مطلب ہتھ آون	
اے تو نگہ فروش این ہمہ نخوت کہ ترا	سروری در کف بہت درویشان است
دولت مندانی شہی شاخی دولت و س نہ کائی	
ابہم سب شان فیکراں طیا اندر ایس لو کائی	
گنج قارون کہ فرو میرود از قعر بنور	خونہ باشی تو کہ از غیرت درویشان است
گنج قارونی دہسدا جاندا چہڑا و چہڑا	
لیہم بھی غیرت رنداں کیتا جانی مال یقینے	
بندہ اکھت عہدیم کہ در سلطنتش	صورت خواجہ دل و سیرت درویشان است
چاکر ہاں میں اوس رخے و اجس دی شاہی اندر	
ہر اک پلے و سہے لہے دیے مینوں بند قلندر	
حافظ این جا بادب باش کہ سلطان ملک	ہمہ در بندگی حضرت درویشان است
کہ سجدہ ہو نیواں حافظ و چہ در گاہ فقیراں	
متھے ایٹھے ٹیکے ہوئے شاہاں آئے امیراں	
مطلب طاعت و پیمان دست از من مست	کہ یہ پیمانہ کشی تہہ شدم روزا مست
بہال نہ مینھوں زہد ریاضت میں ہاں رندیکانہ	
از لول لیکھ میرے وچ لکھیا میخا نہ پیمانہ	
من ہاندم کہ وضو سا ختم از چشمہ عشق	چار تکبیر زوم یکسرہ برہر چہ کہ بہت
جس دن و امیں ندی پریموں وضو کیستا آڈیا	
اکو واری چا جنازہ سبھناں اوتے پڑھیا	
عے بدہ تاد بہت آگہی از سیر قضا	کہ بولے کہ شدم عاشق ویر ہوئے کہ مست
لیا شراب تے دے تینے تینوں راز اسرار الہی	
کس اوتے میں عاشق ہو یا کس تین مستی پائی	

غزل ۲

کمر کوہ کم است از کمر مورایں حیا	نامید از در رحمت میثوی بادہ پرست
عجب پہاڑاں جیڈے ایٹھے والے برابر ناپاں	رحمت رب دی رند و لو کو چھوٹی نہیں کدائیں
جان فدائے و ہمت باو کہ در بارغ نظر	چمن آرائے جہان خوشتر ازین غنیمت نہ بست
لکھہ تیرے نوں سو سو داری جان صد قڑے جلاے	تیرے جیہا بانکا پیرھا کتنے نظر نہ آکے
بجز نگین مستانہ کہ چشمش مرصاد	زیراں ظارم فیروزہ کسی خوش نہ شست
تیری آکھ مستانی بایکوں اندر ایس زبانی	سکھہ آرام کسے نہیں پایا آکے وجہ جہانے
حافظ اندولت عشق تو سلیمانی یافت	یعنے از وصل تو آتش نیت بجز یاد بدست
حافظ عشق تیرے وجہ پائی ایٹھے آسیلیمانی	درج ہوادے اڈ دار ہند ایٹھے تیرے جانی
سیر ارادت ماؤ آستان حضرت دوست	اکہ ہرچہ بر سر امیر و ارادت دوست
سر میرا دلینز تسادی لہا خواہش میری	جو کچھ سر میرے آکے سبھو مرضی تیری
نظر دوست ندیدم اگر چہ از مہ و مہر	ہنادم آئینہ باد در مقابل رخ دوست
وجہ تصور چن سورج نوں بہتی وار بٹھایا	تیرے جیہا سوہنا موہنا کوئی نظر نہ آیا
نثار روئے تو ہر برگ گل کہ در چمن است	فلکے قد تو ہر سروبن کہ بر لب جوت
بلغے اندر ہر پھل تیرے کہہ تو وارے جلاے	سوہنے قد تیرے آگے سر و جیہا خم کھاے
مگر تو شاد زدی زلف غیر افشاں را	کہ باد غالیہ سا گشت خاک غیر بوست
زلف معطر نوں توں نہا ئید کنکھی پیر چھنڈایا	مٹی عنبر و انگن ہوئی واعنے لہتر لایا

سُرخ تو در نظر آید مراد خواہم یافت | چرا کہ حال نکو در قفلے خال نکوست

جلوہ و یکہ نیز اول جانارین مرادای سچیاں
چنگی فالوں دلوچہ خوشیاں بہن ہمیشہ سچیاں

صبار حال دل تنگ باچہ شرع دھار | کہ چو شکیں در قفلے غنچہ تو بر نکوست

حال میرے لوں و اصباوی کیکن پھول سناوے
تہ بر تہ دے لوں اکب دم کیکن کھولیا جاوے

زمن سبکوشی یں بر زہد سوزم و بس | بسا سرے کہ درین ستانہ سنگ صیوست

اکو میں ہی مے خانے و چہ مٹ نہیں مٹنہ لایا
بہتیاں نے مے خانے اندر تنگ ناموس و نجایا

زبان ناطقہ در وصف حسن اولالست | چہ جائے کھلک بیدہ زبان بیدہ نکوست

حسن تیرے دی خوبی دے کیکن جیجھ نکاری
گوئی ہووے بول نہ سکے سچے قلم بے چاری

این زبان دل حافظ در آتش طلبیست | کہ داغدار زل ہم چو لالہ خود نکوست

اچو حافظ عشق تیرے دی اک نہیں کوئی بالی
خود رو گل لالے دے وانگن از لوں اگی ڈالی

دل سر پر دہ محبت اوست | دیدہ آئینہ دار طلعت اوست

خاص الخاص محبت کارن ایہہ تن بنیا نوری
اکھیاں خاص جھرو کاتے دل بیجھا خاص حضور

منہ کہ سرور نیا درمید و کون | گردنم زیر بار منیت اوست

میں جے دو ہیں جہانیں اپنی نہیں تو جہ کر دا
ہر گل تے کم اندر مہند اتال میرے دم بھر دا

تو و طوبے و ما و قامت یار | فکر ہر کس بقدر ہمت اوست

تیرے تائیں زہد ریاضت مینوں درشن دلیر
آپو اپنی ہمت سیتی ہر کوئی ہوندا ماہر

غزل ۳

دورِ مجنون گذشت و نوبتِ ماست	اہر کسے تنج روزہ نوبتِ اوست
گیا زمانہ مجنوں والا آئی پسری واری	کسوں ایتھے رہناں ملیا دنیا چار دھڑری
من کہ با شمع در آں حرم کہ صبا	پرودہ دار حرمِ حرمتِ اوست
یکہ شے ہاں میں اوتھے جتھے باد صبا ہر ویلے	پڑودہ داری اندر رہندی دم دم شام سویلے
نکست عاشقی و گنج طرب	ہر چہ دارم زمین بہت اوست
عشقے اندر خوشیاں لالے جو میں موتی لبتے	جو کچھ ہو میرے ہتھ آیا دے دینے سبتے
من و دل گرفتہ شویم چہ باک	غرض اندر میانِ سلامت اوست
کہہم یہ واہ جے پنجرہ تن دہا ہوا دے ہن فانی	غرض ساوی ٹڈ ہوں یہاں سے سلامت جانی
بے خیالش مبارک منظرِ چشم	زانکہ ایں گوشہ خاصِ ولایت اوست
تیرے درشن با بچوں مثلاً اکھیاں ہوں نہ خالی	ایکھ ہے خاص جھروکا تیرا جاگہ خلوت والی
گر من آکو وہ دامنم چہ عجیب	ہمہ عالم گواہ عصمتِ اوست
نہیں تعجب جیکہ ہاں میں اک گناہیں بھارا	پاکو پاک دسیوے ہر دل تیرا نام بیارا
ہر گل نو کہ شد چین آری	اثر رنگ دیوئے صحبتِ اوست
بائے اندر چہ پھل لے مار یا آچر کارا	نہبت تیری یقین ہتھ لگا اُسوں حسن بیارا
فقر ظاہر بسین کہ حافظ را	سینہ گنجینہ محبتِ اوست
ویکھہ نہ ظاہر حال فقیراں اندر عجیب ملامت	سینہ حافظ دے وچہ پھر یا عشق یقین سلامت

غزل ۳۱

آن سیدہ چہرہ کہ شیرینی عالم با دوست	چشم سگون لب خندان دل محرم با دوست
بسمان اللہ ماضی میرا خلق حسد والی	جس نے نوروں ظاہر ہوئے مستی تے خوشحالی
گرچہ شیریں دہتاں پاؤں شاہد ولے	آن سلیمان زمانست کہ قائم با دوست
کئی ہزار پیغمبر آئے لے جگ دی سلطانی	زمیر محض نبوت والی اسدے کول نشانی
روئے خوبست و کمال ہنر و دین پاک	لاجرم بہتت پاکین دو عالم با دوست
پاک و پاک نورانی چہرہ راز اسرار وں بھریا	نیکان پاکان جگ دیاں جلے اوسیدار پھریا
حقار شکیں کہ برآں عارض گندم گوئن مست	سیران نہ کہ شد ہنر آدم با دوست
کئے وئے چہرے اوئے جیہڑا خال سوہا یا	بخشت تھیں کڈھیا ہر آدم اوسے خاک رولایا
ولبرم عزم سفر کرد خد را یا راں	چہ کنم بادل مجروح کہ مرہم با دوست
مدد کرو مولایو دلبر کیتا سفر ارادہ	رکتھوں نہ جمی دل دی مرہم ملیسی پیار گادہ
یا کایں نقطہ نواں گفت کہ آن سنگین دل	گشت مارا آدم بیسے مرہم با دوست
چند میری کڈھ لے گیا دلبر نے نہیں واقف کوئی	اوہ بیسے ہیں مردہ اوس بن کون کرے دل جوئی
حافظ از متقدان است گرامی دارش	زادہ تہتالیں بس مرہم با دوست
حافظ چاکریستہ تیرا کر کچھ اسدی کاری	ایس نمانے روح دی ہو می تیرے کولوں داری
دارم امید عا کھتے از جناب دوست	کردم خیانتے وئیدم بغوا دوست
انشاء اللہ درما ہی تھیں سب مراد اں پاساں	کر کے خیانت وچہ معافی رکھیاں ہو یاں آہساں

غزل ۳۲

دائم کہ بگذرد ز سحر جسم من کہ او	گر چہ پری و شمس است ولیکن فرشتہ خواست
ہے معلوم معاف کرے گا میراں کل بڑایاں	و چہ جلالت کرے سخاوت خوبیاں و ڈیاں پایاں
بے گفتگو چو زلف تو دل را پسے برد	بزدوئے دلکش تو کار وئے گفتگو است
گل کتھ باہجوں زلف تساد می دونوں لٹ لیجاوے	کچھ سوہنے دے سمانے ہو کے کیہ طاعن سناوے
عزیزیت تا زلف تو بولے شمیمہ ایم	زاں بولے در شام دلی باہنوز بوست
زلف تیریدی خوشبو سنگھیاں مدت گذر سدا می	ہن تک و چہ دماغ میرے دے او سے دھوڑو سدا می
بے بیجا است آں ہاں کہ ندیدم از و نشان	موسیت آن میان ندیم کہ آنچہ خواست
بیکھہے و است لیا نذا تیرا باہر نام نشا نوں	دا لوں تپلی فات بے ستر باہر و ہم کسا نوں
دارم عجیب نقش خیالش کہ چوں ترفت	از دیدہ ام کہ دہمش کار شست و شوات
اکھیاں را ہیں روہڑو سجا یا پانی جگروں سارا	ایں نقش خیال تیرے دا او نوں رہیا سوٹارا
پتوں کہ ستم کہ ہر آں کس کہ بے گذشت	در دیدہ ام چو دیدہ رواں گفت اینچہ خواست
رو رو اید دو مٹی پانی ہر اک ویکہہ پوکا رے	ایچھ کوئی نہر و گنچے جیہڑی پل پل ٹھاٹھاں ماسے
ماسر چو گنچے بوسر کوئے تو باحتسیم	واقعہ نشد کہے کہ چہ گوئیست اینچہ خواست
کھینوں دانگن تیرے درے سر نوں کھینڈ لوٹا یا	اے پر کھینڈ میری دانقہ ہتھہ کتے نہیں آیا
حافظ بدست حال پریشان تو دے	برای زلف یا پریشانیست نکواست
بتا نوں حافظ مندی ہے ایسہ خواری تے جیرانی	اے پراندہ یاد سخن دے چنگی ہے پریشانی

آن شب قدر کہ گویند ازل خلوت امشب است | یارب تیرا شیر دولت از کد امی کو کیاست

جس توں رات برات سداون اوہ ہے رات اجو کی
یکہ ہڑے تلے اندر یارب ایہہ تا تیسرا تو کھی

تا کیسکو تو دوست ناسرایان کم رسد | ہر دے در علقہ دو فرک یارب یارب است

تاں جے سفتیاں دا ہتھ تیری زلف ملک سجاوے
ہر شے اندر یاد تیری دے سارے سرو و سجاوے

کشتہ چارو زرخدا ان تو ام کنہ ہر طرف | صد ہزارش گردن جان نیر طوق غنصیاست

تاں میں کھوہ محبت اندر ڈب ڈب جان و سجاواں
کئی ہزاراں آگے بیتھے ڈبے ہوئے پاواں

تاب خٹے بر عارضش بین کافیاں گرم | در سو آن عرق تا بہست ہر روزش تب است

ویکھہ جمال جلالت پھر یا سورج شام صبا ہیں
ورج محبت نشیدار ہسی روز قیامت تا ہیں

اندراں منزل کہ براسب صبا بند نذرین | باسیلیمان چوں برائیم منکہ مورم مرکب است

باو صباوے گھوڑے آتے جاوے جو اسواری
ہو اسوار کیڑے و اکیکن ماراں نال اوڈاری

شاہ سو اہل کہ آئینہ دار روئے دولت | تلخ خورشید پندش خاکِ نعل مرکب است

ماہی میراجہ را چہرہ شیشہ چن بدردا
مٹی سنب گھوڑے دی جس دی سو بیخ تلخ نلکدا

آب حیوانش ز منقارِ باغت میچکد | ز باغ کلاب من بنام ایندوچہ عالی شربت است

جس دی لوکے بالوں چوے رس رس آب حیاتی
چکھی قلم سیری نے پایاواہ واہ شربت ذاتی

من خواہم کہ ترک نعل یار و جام نئے | ز یادان معذور و مدیدم کہ ایں ہم نہ سب است

کدے نہ چہڈاں میں اچھا پاوہ عشقے والا
وہو معافی ز یاد و مینوں سیرا دین ترا لا

آنکھ ناک و کمر و دل و اندر پر چشمی سے زند	قوت جان حافظش در خندہ زیر لب است
آنکھ جھٹکے اندر چہ پٹا پیر دے نوں مارے	
حافظ اسدے میٹھڑے با سے وچوں روزی پا سے	
سینہ ام ز آتش دل در غم جانانہ بسوخت	آتشے بود دریں خانہ کہ پیمانہ بسوخت
سر کے سینہ بھڑک دے تہیں ملے باہر الفیہ	
ابہہ کوئی اگ دے وچہ اسی سر بل جیوڑا کنبہ	
نغم از واسطہ دوریئے دلیر بگداشت	جانم ز آتش ہجرش جانانہ بسوخت
دوری اندر دلیر کولوں تن من سنڑیا سارا	
جان نمائی جبروں ہوئی سر بل جیوڑا انگیارا	
سیر کہ ز بخیر نہ لیت پری روئے تو دید	شد ریشیان و دلش بر من دیوانہ بسوخت
سوہتے مکہ تے زلفت تیری داکنڈل جس نے ڈٹھا	
حل میرے تے حل بل اس نے جیوڑا اپنا کٹھا	
سوز دل بین کہ بس عاشق دل شمع	دش بر من ز سیر ہر چہ پروانہ بسوخت
سٹرن جگہ دی اکھیاں راہیں دیکہہ شمع کل روئی	
وانگہ پننگاں تہیں کما کے سٹرن کو غلہ ہوئی	
چوں پیالہ دلم از توبہ کہ کردم شکست	چوں صراحی جگم بے پیمانہ بسوخت
تو یہ کرنے تھیں دل میرا ٹٹا وانگہ پیالے	
وانگہ صراحی باہجہ شرابیوں پئے جگر تول چھالے	
ماجرا کم کن و باز آ کہ مردم چشم	خرقہ از سر بردار و بشکر از بسوخت
کھپکے وعظ نصیحت تائیں مے خانے آڑیا	
دھیری اکھیاں تھیں من خرقہ شرم حیا دا سٹریا	
آشنائی نہ غیر نسبت کہ دل سوز من ست	چوں من از خویش بر غم دل بگمانہ بسوخت
سٹرن دلیہ دی میری کوئی جیہی مریطی ناہیں	
عشقے اندر سار با جس نے دوتیاں میراں تائیں	

غزل نمبر ۳۳

خمر و زہر مرا آب خرابات بر د	خانہ عقل مرا آتش خفا نہ بسوخت
عشق وے بائے وچہ رٹھریا خرقہ زہدان والا	
مے خانے دی اک وچہ سٹریا خانہ عقلاں والا	
نرک افسانہ بگو حافظ دمی نوش وے	کہ خفتیم شبے شمع ویا افسانہ بسوخت
چہڈ ایہہ کوریاں گلاں حافظ اک پل نشا وڈائیے	
گلاں کتھاں اندر کاہنتوں اینویں رات لنگھائیے	
نابہ نظر ہر پرست از حال آگاہ نیست	در حق باہر چہ گوید جلئے ہیچ اگر اہ نیست
واقعہ ناہیں حال میرید از اہد و غط سناوے	
مند اچنگا جو کچھ آکھے سانوں بُرا نہ بہاوے	
در طریقت ہر چہ پیش سالک بدخیر اوست	در صراطِ مستقیم ایدل کسے گمراہ نیست
عشق اندر سالک اوتے جو گزرے سو واہ وا	
سدھی راہیں ٹردیاں ناہیں لگ دامن سچھتاوا	
تا چہ بازی رخ نماید بیدتے خواہیم راند	عہدہ شطرنج رندان را مجال شاہ نیست
مٹھی مٹھی چال نہ چہڈیں کچھ نہ کچھ بن جاسی	
آخر اک دن نفس کینہہ مبدانوں نس جاسی	
ایچہ استغناست یارب ایچہ ناد حکمت است	کجایں بہر زخم نہانست و مجال آہ نیست
ایہہ کیہہ بے پرواھی یارب ایہہ کیہہ حکمت تیری	
زخموں زخیم ہو یا دل ایہہ آہ نہ نکلے میری	
چیت این مقفہ بندہ سلاوہ بسیار نقش	ازین معانی ہج دانا در جہاں آگاہ نیست
ہے معلوم تینوں ایہہ کیہہ ہے او چاچھت گلاکاری	
کوئی سیانا سمجھ نہ سکے تال عقل دی یاری	
صاحب دیوان ماگو یلے داند حساب	کاندریں طغر نشان جستہ لہر نیست
مفتی دفتر عشق میریدے شاید رحم نہ سکاھیا	
بٹڈ نظر کہم دا نقطہ سر خطے نہیں لکھیا	

ہر کہ خواہد گو بیاہد ہر کہ خواہد گو برو	اگر دوار و حاجب دربان رین در گاہ نصیبت
جو کوئی چاہے آوے بھاویں جو کوئی چاہے جاوے	راکھے تے دربان نہ ایتھے نہ کوئی پھڑے پھڑاوے
ہر چہ هست از قامت ناساز بجائے اندام است	اور نہ تشریف تو بر بالائے کس کو تاہ نصیبت
قد میرے دی ہے بد بختی جو ایہ ہم پورا ناہیں	نہیں تے حسرت نہ لطف کرم دا چہو ناہیں کداہیں
بر در سے خانہ رفتن کا ریکہ نگاہاں بود	خود و خوشاں ز کوی میفر و شاں راہ نصیبت
دورے جانے اوتے جاوےں جیہڑے رند قلندر	ملاں قاضی راہ تہ پاوےں کوچے رنداں اندر
بندہ پیر خواہاتم کھٹکشن دایم است	اور نہ لطف شیخ و تابد گاہ هست و گاہ نصیبت
چاکر ہاں میں پیر پیتے داجس دی رحمت دایم	صوفی صافی رہندے ناہیں رحمت اندر قائم
ماظہار بر صد نشیند ز عالی ہنسی است	عاشقے دروے کش اندر بند مال جاہ نصیبت
دوڑی ہمت ہے جے حافظ تاج فقر سر پاوے	نفسہ اوڈلنے والا جگ دیاں قیداں چہ تہاوے
اے بیگناہ مور کہ رسید از دیار دوست	اکر در حیرت ز حال ز غلط شکار دوست
ایہم جو قاصد و انگ فرشتے ملک سخن بھیں آیا	محکمہ سینہا خوشیاں بھریا دیرو توں لیا یا
خوش میدہد نشان جلال و جمال یار	خوش میکند حکایت عز و وقار دوست
اسدے حسن جمالوں دیوے پکا پتہ نشانی	رہز دلاسل و لیسر والا کرے بیان زبانی
جان داوش بشردہ و مجلت بھی برم	زین نقد کم عیار کہ کرم نثار دوست
سُن سُن راز معجزے اپنی چندری گھول گھمائی	اے پیر ہاں شرمندہ میغھووں کہہ خدمت پہو آئی

سیر سپہر دور قمر راجہ اختیار	درگر دشن اندر حسب اختیار دوست
یکہمہ بیکر و اساد م واکوثری دنیاوی زندگانی	آخراک دن یا جہہ خدا و سکے سبھناں ہونا فانی
شکر خنر اگر از مدد بخت کار سار	بر حسب مدعا ست ہمہ کار و یار دوست
نیک نصیب میرے رب تعالیٰ واد و اد و چاہی	مرضی موافق دلیر وے میں اپنی ہمت پائی
گر باد فتنہ ہر دو جہاں را بہم زند	ماؤ چراغ و چشم درہ انتظار دوست
واعتقے دی پست و جاوے جگر دو جگہ تایل	وچہ اوڈیکال اینوں رہن اکھیاں تمام صباہیں
کھل لبواہرے ہمن آرا لکھنیم صبح	زناں خاک نیک بخت کشرہ گذار دوست
اکھیاں کارن سترہ بیانیوں جاوہ یاد صباہی	اوس مٹی نفیس جس کے اوتوں گذر یا میرا مای
مایم و استنائہ عشق و سیر نیاز	تا خواب خوش گرا بر داند و کنار دوست
بس ہن میں یاں گل سخن وی یاں سبر عاجز میرا	وکیہے ہن وجہ غفل ماہیدے جا بہند اسے کیہڑا
ہمن بقصد حافظ اگر دم زند چرباک	منت خدا کے را کہ نیم شرمسار دوست
کیہہ درجے کر حافظ نے ہن سود ہمن چڑھ آوے	یار میرا جدر ارضی باز نہ پیش نہ اسدی جاوے
زلفت ہزاروں سیکے تار مو بہ بست	راہ ہزار چارہ گرا چارہ سو بہ بست
حسن تیرے نے ہر خوبی و چہ لکھناں بندہ بہاے	کئی ہزار علارجی آئے کوئی پیش نہ جائے
تا عاشقاں ہوئے شیش دہند جان	بکشود نافہ و در سر آرزو بہ بست
تاں جے عاشق خوشبو تیری لمے جان و بجائے	پوے کھول کستوری والا سب دوز بند کرایے

شہد آزاں شدم کنگار چو ماہ تو	آبرو نمود و جلوہ گری کرد و رگو بہ بست
رنگ رنگے سوہنے مکہ تے تاں میں جان و بجائی	چڑھ کے وانگن چن لویں سے جہاتی غیر نہ پائی
مناقی بچید رنگ نے اندر پیالہ ریخت	این نقشہا نگر کرد چو خوش در کدہ و بہ بست
رنگارنگ شراب سخن نے و چہ پیالے پایا	نالی ہزاراں نقش نگاراں تنستہ خوب سجایا
یارب چہ سحر کرد صراحی کہ خون جم	بالغہائے قلقش اندر گویہ بست
ایہہ کیہہ جادو ایہہ کیہہ منتر ایس صراحی پڑھیا	گلے اندر جویش شرابوں قلقل ہووے اڑیا
دانایو دید باری ایں سپیخ حقہ یار	ہنگامہ بازیہ حید و در گفتگو بہ بست
ایس مسکارتہ زمانے دی خد دلیر کھید بچھانی	کچھ ہاراں بچھ کچا و اچھکسا دانہ پانی
مطرب چہ غمہ راخت کہ در پردہ سماع	براہل وجد و حال در لے ہو بہ بست
ایس گویے پڑوے اندر ایہہ کیہہ راگ جایا	نخن پن صوفیاں کولوں پلے و چہ چھوڑایا
حافظ ہو نکہ عشق لوزید و وصل خواست	احرام طوف کعبہ دل بے وضو بہ بست
باہجہ پریموں حافظ جس نے تاننگ وصل من لائی	بن وضو حج کہ نے اوتے کیڑی حرص جمائی
درجائے پرستاقاں بدو پیغام دوست	تا کہم جان ز میر غبت فدائی نام دوست
سکھہ سینہا دلبر سندا دیہہ فاصد میں واری	نام نشان سخن کول واراں تاں میں جان پیاری
نادر و شیدامت ایم چو بلبل در قفس	طوطی طبع ز شوق شکہ و بادام دوست
بلبل وانگن ہجرے اندر جان میری دا طوطا	لذت شوق وصال تیرے وچہ ہے ہمیش کھلوتا

زلف او دام بہت و تالش نہ آن دام من	برامید فائدہ افتادم اندر دام دوست
زلفانندی پھاری و چہ دسردانہ خال سٹاکے	
پھڑپھڑا جان میری داپنکھی پھاری و چہ پھساکے	
سرمستی برنگیرد تا بہ صبح روزِ حشر	ہر کہ چوں من ازل کینے خود از جام دوست
مستی و چوں سرمہ چکسی تا کن روز قیامت	
میرے وانگن جس نے پتیا بادہ عشق امانت	
من نوشتم نامہ از شرح حال خود و لے	درد سرا شد نمودن بیش ازیں ایرام دوست
لکھیا میں دسے و احالہ پر چنگ نہیں کیستا	
پیا کھیا ناں نیکاں تا میں چنگ ناہیں کیستا	
میل من سچے وصال و قصداست فراق	ترک کام خود گرفتہ تا بر آید کام دوست
بینوں تاہنگ وصل دی رہندی تے اوہ و چہ جلی	
منیں میں رضا میں اسدی کرے جو چاہے بہائی	
گردہ ستم کشم در دیدہ ہم چوں کو تیا	خاک ہے کان شرف گرد از اقدام دوست
اوسیدے پیراندی جے منی ہتھ کدے بجاوے	
میرے وانگن اکھیاں اندر جیوڑا میرا پاوے	
حافظ اندر درد او میسوز و بارمان مساز	زانکہ درمانی ندارد درد بے درمان دوست
سڑنت درد عمو تو چہ حافظ ڈھونڈ علیہج نہ کالی	
عشقے والا درد نہ جاوے کدیں نال دوالی	
آں پری چہرہ کہ دوش از بر مارفت	آیا چہ خطا دید کہ از راہ خطا رفت
کھل اسادے کولوں ٹر گیا سو ہتا چپ چیتا	
خیر نہیں کیہہ ڈٹھا اس نے عیب جھڑا میں کیتا	
تا رفت مرا از نظر آن چشم جہاں میں	کس واقف مایشت کہ از دید جہا رفت
خدا تو را کھیا نہ امیرا اکھیاں و چوں گیا	
کیہہ کوئی جاننے حال میرے نوں ہو یا حال کوہیا	

غزل

شمع نرفت از گذر آتش دل دوش	آن دود کہ از سوز جگر بر سر بارفت
شمع اوتے نہ آئی ہو سی جیہی سوز خواری	جو کل میرے سوز جگر تھیں اٹھی دہواں خواری
دور از رخ تو دمیدم از گوشہ چشم	سیلاب مر شک مار و طوفان بارفت
دوری اندر دم دم میرے اکھڑے گوشوں سایاں	چڑھ طوفان محبت ندیاں وگ وگ لنگہ سدا یاں
رہائے فتادیم چو آمد شب بھراں	در دردمبا ندیم چو از دست دوارفت
رات و چھوڑے والی اندر ڈگگا کہ زاری	یا بچہ دو اول دُکھیں دروین ساری رات گزاری
ز گفت وصالش بدعا باز تو ان یافت	عمر نیست کہ عمر ہمہ در کار و عارفت
منگ دعائیں ملیں دلبر غیبوں کو کاں پتیاں	وجہ دعا یاں عمر لنگہائی ساریاں اینویں گتیاں
حرام چہ بندیم کہ آن قبلہ نہ اینجا است	در سعی چہ کوشیم کہ از مرؤہ صفارفت
قبلہ کعبہ لہتے نائیں بنہ احرام کیہہ جالواں	یا بچہ صفاؤں مرؤہ اوتے میں کیہہ سعی جتاواں
بی گفت طیب از جرئت چو مرادید	ایہا ت کہ درو تو فر قانون شفا رفت
ویدی میرے ہوا فوسہی ٹیٹے ہو کے کہیا	وچہ قانون شفا دے تیرا کوئی علاج نہ رہیا
دوست پر سیدین حافظ قدمی نہ	زاں پیش کہ گئے بند گراں دارفتارفت
لے دلبر آچھہ کدے تے حافظ لوں پا پھیرا	اگے اوس تھیں جدوں لوکاٹی پڑھے جنازہ میرا
نہم کہ گوشہ خاتہ خاتقاہ منست	دعائے پیرمغان در و صبح گاہ منست
گوشہ خاتہ خاتقاہ منست	اگے سویرے نیت گواں میں پیرمغاندا سہرا

مگر تم ترانہ و چنگ و صبح نیست چرباک	انوائے من بسجراہ عذر خواہ منست
ساز سر و دریا بسترنگی کیہہ جے کول نہ میرے	
اکو سر و بجلی دی میری کافی وقت سویرے	
نہ یاد شاہ و گداز غم بحسد اللہ	اگنائے خاک درد دست یاد شاہ منست
شکر الہی فارغ ہو یا شاہ گداؤں پکا	
منگتا گلی تیسرید اچھڑا میرا ہے اوہ مکہ	
غرض ز مسجد و مینار و ام وصال شہادت	جزاں خیال ندارم خدا گواہ منست
بھانویں میں تھے غلنے جانواں بھانویں وڑاں مسیتی	
وصل بناں میں قسم الہی ہو رہنما ز تہ منتی	
مرا گداٹھے تو بولہ ز سلطنت بہتر	کہ ذل جو ز وجہ تے تو عروجاہ منست
گلی تیسری دی خاص گدائی مشاھی کنوں بھلیری	
خواری ناری تیری اندر وڈی عزت میری	
گر بہ تیغ اجاں خیمہ برکنم در نہ	رسیدن از در دولت تہ رسم و راہ منست
گلی تیسری وچہ ڈوٹا رہساں مرنے تا کن دیئے	
رسم اسادی جتھے رہے اوتھے ہی مر جائے	
انار ماں کہ برائے آستان نہاد مرے	فرار مسند خورشید تکیہ گاہ منست
جس دن دابیں در تیرے تے آکے رہیں توایا	
او سے دن داسورج تا میں تکیہ اپنا پایا	
گناہ اگرچہ نہ بود اختیار باحفاظا	تو در طریق ادب کے شوق گناہ منست
بہا توں پاپ کماناں حافظ و س تہ ساڈے جا لے	
پر توں اگلا ادب نہ چھڑیں آکھیں کیتا آپے	
معل سیراب بخون تشنہ لب یا منست	از پئے دیدن او دوان جان کار منست
لہو تر چلے ہوٹھ رنگیلے رکھے دلبر میرا	
جان و سچلے درشن پاتاں او نہاںدا کم میرا	

غزل

نہرِ اناں چشمِ سیاہ با دشنِ فرکانِ دراز	ہر کہ دل بُردن او دید در انکارِ منت
سوہنیاں نقشاں با تکیاں لگے شالاموہنہ لکھے	جیہڑاویکھ او تنہاندی لوٹی مڑ مینوں بدلاوے
ساربانِ رخت بدروازہ میرکاں ہیرکوہ	شاہراہست کہ منزل گہرِ دل ابرِ منت
چلے بھار سہ تے دل بیٹھ نہ درد لیرے	ایتھے دلیر میرا ترے اندر عیش امن دے
بندہ طلحِ خویشم کہ دریں فحوظِ وفا	عشق آں اولیٰ تراست خریدارِ منت
واہ واہ پھاگ میرے جوا نڈر ایس پلید ز ملے	آپے عشق خرید یا مینوں کہہ کر کئی پہلے
عبثِ عطر و گل و درجِ عیلا نشانش	فیض یک کرشمہ بیٹھے خوش عطارِ منت
عنبرِ عود گلابِ عطر و چہ جو خوشبو یاں آہیاں	اوس عطار میریے فیضوں سبکے خوبیاں پایاں
باغبانِ ہم جو سبیم ز درِ خوش مزاں	کبابِ گلزار تو از اشکِ گلزارِ منت
وانگ ہو اوے مینوں مالی در تھیں رد نہ اڑیا	میرے پانی اکھیوں رہند ابلغ تیرا منت کھڑیا
شریتِ قند و گلاب از لب یارم فرمود	ز گیس او کہ طیبِ دل بیمارِ منت
دل بیمار تیرے داؤبیدی دم دم پیا پکاے	بوسہ و لبر و لاتیہ سرا خاص علاجِ پیلاے
آں کہ در طر ز غزل کہتہ بہ حافظِ اموخت	یارِ شیریں سخنِ نادرہ گفتارِ منت
رجس نے حافظِ تائیں نکتے غزلاں و چہ سکھائے	اوہ آئی ہے دلبرِ جتھے وہم خیال نہ جلے
روزگارِ است کہ سوداے تباہِ بنِ من است	غمِ این کارِ نشاطِ دل غمگینِ منت
مدتِ گندی عشقے اندر مٹا کہ دواے وڑیا	دکھیا جیوڑا میرے راضی رہند اڑیا

دیرین روئے ترا دیدہ جان سے باید	وین کجا مرتبہ چشم جہاں بین من است
دل دیاں اکھیاں باہجہ نہ ہووے حاصل درشن تیرا	
جگ دیاں اکھیاں ویکہ نہ سکتن تیرا لوری چہرا	
تا مرا عشق تو تعبیم سخن گفتن کرد	اخلاق را دور زبان تحسین من است
عشق تیرے نے سبق پڑھایا شعر سخنہ اجہ دہا	
وزد وظیفہ کے لوکا کی صفت میریدا تہا	
دولت فقر خدا یا بہ من ارزانی دار	کیدن کبریت بہت حشمت و حکیم من است
یارب دولت کنج فقر دی بخش عنایت کر کے	
نام میریدا دہیے زگار اتاں عرشاں تے چڑھ کے	
واعظ سخن شناس این عظمت گو مفر دشا	اناکہ منزل گہ سلطان دل مسکین من است
اے دل و تیج تیرا ایہہ دل نوری بدے دنیا داری	
ایہہ ڈیرا سلطان سخی دا نہ کر ایڈ خوار دی	
یارب میں کیا مقصود زیارت گہ گیت	کہ سفیلان طریقش کمال نسیرن من است
کس دی خاطر ایہہ دل نوری یارب بن تن آیا	
جس دے راہ دے کندیاں تا میں پھیل چنبیلی پایا	
یار ما باش کہ زبیب فلک زینت دہر	ازمہ روئے تو دشا شکست پر دین من است
سنگی رۂ اسادا اتاں ایہہ زینت جگ خاک دی	
لکھ تیرے آنسو میرے رکھن نت چمک دی	
حافظ از حشمت پر دیندہ کر قصہ مخواں	کہ لبش جرۂ کش و خسرو شیرن من است
جگ دے نام نشانا نوالے حافظ چھیڑ نہ جہیر طے	
ایہہ بھی سب بندے ہوئے دلبر تیرے میرے	
اے شاہ قدسی کہ شد بندہ نقابت	اے مرغ بہشتی کہ دہد دانہ و آب است
کون لباس دوتے تیرے دلبر پاندا ہو سی	
اے مرغ بہشتی دانہ پانی کون کھواندا ہو سی	

غزل سہم

خدا ہمیشہ از دیدہ ازین فکر جگر سوز	اکا غوش کہ شد منزل آسائش و خوابت
ایہناں سوچاں اندر اکیسوں نیندر گئی گوانی	کس دے کول امن و چہ بہندار بہنرا ہو میں راتی
رویش نی پری و ترسم کہ نہ باشد	اندیشہ امزشش ویر وئے ثوابت
اپنے دردیاں مسکیناں نوں کدین پختیناں ہیں	خوف عذاب ثواب دلے و چہ شاید تیرے ناہیں
یاد دل عشاق زرد آن چشم خماری	پیدا است ازین شیوہ کہ مست است شراب
مست چشم متوالی تیری لٹ لیا دل ساڈا	ایتھوں ثابت ہو یا ڈاڈا مست شراب تساڈا
غیبے کہ دی پردہ از غمزہ تھارفت	تا باز چہ اندیشہ کن رائے صوابت
کہ کے نظر توجہ دل تے جو توں تیر چلایا	کیا خطا امن دیکھئے کیہہ کچھ سوچیں بار خدا یا
برنالم و شریاد کہ کردم شنیدی	پیدا است نگار کہ کند است جنابت
رور و کیتے بہتے تے پرتوں اکت سہنیاں	تاں دربار تیر پیدا جاتا چھت او چیرا جنابیاں
ے قصہ دل افروز کہ منزل کہ انسی	یارب نکنا د آفت آیام خرابت
اے اوہ قدسی نوری حجرے ڈبے حلق امروے	شالا واع نہ آوے تھی و چہ اے گھروے
وزامت سرکب وریں باد یہ ہشار	تا غول بیابان نہ فرید بہ ہرابت
ہوش کریں اس جنگل اندر پانی ملنا او کھا	بھکھ لو ڈے مت شیطان دے دیکھ دیوے آنہ دھوکھا
تورہ پیری بچائین روی ایدل	بایں بغلط صفت شد آیام شبابت
وچ بڑھئیے راہ محبت اے دل کیکن چلیں	وقت جوانی مفت گویا رور و راہیں نرسیں

غزل

حافظ نہ غلامیست کہ از خواجہ گریزد	بطف کن و باز آ کہ خرام ز عتابت
حافظ چاکر نہیں اچھا جو ٹیٹھوں نش جاوے	رسم کما مڑ آء اکواری مگر گیا ایسے جھلے
باغ مرا چہ حاجت سرو صنوبر است	شمشاد و سایہ پرور من از کہ کمتر است
سرو صنوبر دی کی حاجت باغ میرینوں یارا	اکو ہی شمشاد بہتر جاگتے جھلن مارا
اے نازین پس تو چہ مذہب گرفتہ	کت خون با حلال تراز شیر مادر است
اے نازک متوالے چہو نہرے نول کپہ مذہب بنایا	ماں نے شیروں و دھکے ساڈا خون حلال بنایا
چوں نقش غم من ز دور بہ مٹی شراب خوا	لشخیص کردہ ایم مدا و امقر است
دنیا دا غم کوے جے کر پی شراب پراناں	مدھوں دا ورتار اسڈا ایہو نشہ اوڈاھاں
یک قصہ پیش نیت غم عشق وین عجب	از ہر کسے کسے شہو غم نا مکر است
اکوہے بیان اسڈا اندر عشق کہانی	دیکھئے لکھاں تے غم اکو آدے بڑی حیرانی
از آستان پیر مغان سر چہر اکشم	دولت دین سر و کشائش دین راست
پیر مغان وے کو چیموں کیکن سراپنا میں چالواں	دولت رزق فراخی سب کچھ ایسے گھر و چہ پالواں
وے وعدہ داد و صلہ و در شراب دات	امروز تا چہ گوید و بازش چہ در سر است
مستی اندر وصل اپنے داد لبر کیستا وعدہ	دیکھئے آج نہ سرتی اندر کہے نہ ہو را ارادہ
ما آبروئے فقر و قناعت نے بریم	باپا دشاہ بلو کہ روزی مقدر است
اسی کدے نہیں ہتھوں دیندے عزت فقر فیزی	ساڈا رزق مقدر نہ و چہ شاہی لتے امیری

شیراز و آب در کنی و آں باد خوش نسیم	عیش کن کہ خالی رخ ہفت کشور است
واہند پیری ملک میرے دی تلے ٹھنڈا پانی	ست و لایتانے موہندے ایہہ اک خال کچھانی
فرق است ناب خضر کہ ظلمات چائے اوست	اتنا آب ماکہ منبع اش الشدا کبر است
کہتے آب حیات خضر و کہتے بادہ ساڈا	اوہ ہے وجہ ہنیرے تے ایہہ اسم اعظم وجہ ڈاڈا
در کوئے ماسکتہ دلی میخند و بس	بازار خود فروشی ازاں سونے دیگر است
ناچیزی مسکینی میسر دز آتوں ہتھ آوے	جس نے خودی و ماجنی ہوتے زایدے گھر جاوے
حافظ پہ طرفہ تلخ نہایت کلاکتو	اکش میوہ دلپذیر تر از شہد و شکر است
حافظ قلم تیریدیاں گلاں واہ مٹھیاں واہ مٹھیاں	شہد شکر بھل جلاے استوں جس نے سنیاں ٹھیاں
شگفتہ شکر گل حمر او گشت بلبلی مست	صلائے سرخوشی اے عاشقاں بادہ پرست
کھڑیا پھل سنہری بلبلی مست ہوئی دیوانی	اکھونشہ اداؤ رند و دور ہوئی حیرانی
اساس تو بہ کہ در محکم چو سنگ نمود	بہ بین کہ جام زجاجی چگونہ اش شکر است
تو بہ جہڑی پتھر و امن نہیں سی ٹھن والی	ویکھو کیکن توڑیا استوں تازک جیہی پیالی
بیار بادہ کہ در بار گاہ استغنا	چہ پاسبان و چہ شاہ و چہ ہشیار و چہ مست
لیا شراب جو بے پرواہی دالے کوچے اندر	اکو جھنے کل راجے رانے رند قلندر
ایں رباط دود و رچوں ضرورست حیل	رواق طاش معیشت چہ سر بلند و چہ نیست
کوچے ایس فنا دیوچوں جد چلتا جد چلتا	تاں پھر او چارنیو اں درجہ کینہ ملتا کینہ ملتا

عزلی

مقام عیش میسر نہ شود بے رنج	بے سبک بلا بستہ اندروز اُلت
دکھاں دردِ دل باہجہ نہ لیسے ہرگز لذات الہی	سرخ مصیبت والی چھٹی از لول ایں لکھائی
بہت نیست سر جان خمیر خوش مباحث	کہ نیست است سر انجام ہر کمال کہ بہت
نہ کر غم خوش رہ ہمیشہ بستے یا نہ لیسے	پہلے زوال کمالیت توں اکثر جان بستے
شکوہ صافی واسپ باد منطق طیر	بیاد رفت وازاں خواجہ بیچ طرف نہ بست
تخت ہوائی باد صبا بی نالے شاہنشاہی	دیکھ ہوئے بر باد سلیمان آخر خاک اودائی
بیال و پر مروارہ کہ تیر بہ تابی	ہوا گرفت ز ملے ولے سناک شست
حرص ہوئے باز و یمن کے بیچہ سخاںاں ہوسکے	اُد اُد تیر ہوا وہ آخر ہوئے تھلے بھونکے
زبان کلاک تو حافظ چہ شکر آں گوید	کہ تحفہ سخنش ہے بر بند دست بست
قلم تیری حقیں حافظ کیکن ہووے شکر گذاری	تحفہ کر کے گلاں جس دیاں کھڑے لو کائی ساری
زلف آشفتمہ و خوں کردہ خندان لبست	پیر ہن چاک غزل خوان صراحی دردست
ہنتھ صراحی زلف پریشاں مست است شرابی	چاک گر بیباں غزلاں پڑھدا ہسد اُنکہ متابی
نرگش عربہ جوئی و لبش افسوس کناں	نیم شب مست ببالین امن آمد بنشت
آگہ لڑاکی لب افسوسی ویلے رات ادھوری	بیٹھا اکں سر ملے میرے دلبر چوری چوری
سرفراز گوش من اکوردہ آوازِ حنین	گفت کائے عاشق شوریدہ من خواب بہت
کن میرے دے سر کر نیڑے نال آواز نہالے	ہم کھن لگا عاشق میرے غیند روے مستانے

غزل

عاشقان را چنین بادہ شبگیر دهند	اکافر عشق بود گر نبود بادہ پرست
دین اجیہا بادہ حسنوں رات جنگاوں والا	جے نہ ہوئے کافر ہوتا عشقے وچہ متوالا
بروئے راہ و پروردگشاں بادہ بکیر	کرداوند عجزاں تحفہ ہمار و زارست
جاہ لے زاپہ رنداں تائیں نہ کر لوکاں ٹوکاں	روز نازل دے ایہو تحفہ بیسار نہاں لوکاں
نیکو اور نیکت یہ پیمانہ مالو شیدیم	اگر از خمر بہشت است دراز بادہ مست
جو کجہہ اوس نے وچہ پیالے پایا یاراں پیتا	بھانویں پاک پلیدے بھانویں غدراساں نہ کیتا
غندہ جام نے وزلف گرہ گیر فکار	اے بیاتوبہ کہ چوں توبہ حاقظ شکست
زلف و نگیری شکل لوٹیری دلیر نے دکھلا کے	حافظ و انگن لکھاں تائیں بے خود کیتا آ کے
نقد و صورت ابروے درائے توبست	کشاو کار من اندر کشمہے توبست
واہ واہ کیسی شکل لوٹیری تیرے رب بنائی	شلخ وصل دی جلدے جلو یاں اندر میری لائی
ہزار مسر و چین را بجاک راہ نشاند	زمانہ ناقصب ز رکش قبلے توبست
لکھاں سوہنیاں موہنیاں تائیں مسمی وچہ رو لایا	لاپوشاک نورانی جہڑے ویلے جاگ سجایا
مراورغ چین را نزل بہر و آرام	سحرگیاں کدل بہر و دروائے توبست
مینوں نامے بلبل تائیں لٹ کھڑیا ٹٹر تھکے	ونجلی دا آواز سویرے سُنیا جد کن دھکے
زکار ماو دل غنیمت بس گرہ بکشد	نسیم صبح چو دل در راہ ہوئے توبست
مقصود میرے تے عنجھے سارے عقد کھولے	وافجر نے وچہ محبت جدم مارے جھولے

غزل عام

مرا بہ بند تو دوران چرخ راضی کرد	اولے چہ سود کہ سر نشہ در صفائے تو بست
راضی کیسا عشق تیرے وچہ قسمت مینوں بہہ کے	
پر جو کچھ متحہ آیا میرے حکم رضا دا من کے	
چونافہ دل مسکین من گرہ مفکن	کہ عہدہ با سر زلف گرہ کشائی تو بست
نہ بہہ عاجزہ جیوڑا میرا ناسے وانگن یارا	
وعدہ زلفاں نال اسادا درشن یار پیارا	
تو خود حیات دگر لودی در زبان وصل	خطا نگر کہ دل امید وفائے تو بست
جد توں آپے آپے آما زندہ وچہ زمانے	
عیب کیسا میں وچہ وفائے بیٹھار سیاد ہر گلے	
ہم از نسیم تو روزی کشائش یابد	چو غنچہ ہر کہ دل خوش در ہوئے تو بست
واناک کلی وے اکثر او دل کھڑی اکس وٹاٹے	
وچہ محبت تا نگہاں اندر جہر وقت گذارے	
ز دست جو رہ تو نعمت ز شہر خواہم رفت	بہ بندہ گفت پر و حافظا کہ پائے تو بست
اکدن آکھیا ظلم تیرے بھیں جاساں ہور کھتا میں	
اگوں آکھن لگا حافظا کس بدھا تہہ تا میں	
اے بد صبا بے فرست	بنگر کہ از کجا بہ کجائے فرست
اے قدسی شہاز مینوں لاہوت پہنچا کے چہ دساں	
دیکھیں من میں کتھوں تا کن تیرے تا میں کھڑاں	
حیف است طالعے جو تو در خاک کدن دہر	ازینجا با آشیان وفائے فرست
ہے اسوس جو تیرے جہا قدسی ایستے پانواں	
ایستوں آئے وحدت اندر حل تمنوں پہنچاںواں	
درداہ عشق مرحلہ قرب بعد نیست	می بہنیت عیان دوائے فرست
عشقے اندر دھری والی کوئی گل کتھہ ناہیں	
حاضر ناظر بھیں تدبھی کردار ماں دواہیں	

غزل ۴

صبح و شام قافلہ از دوائے خیر	در صفت شمال و صباے فرستمت
نت دعائیں خیر عافیت الیاں گھٹیاں گھٹیاں	
باد صبا و چہ گھلاں تینوں سنجیوں گھٹیوں و لکے	
نہ روئے خود تفرج صنع خدائی کن	کین آئینہ خدائے نامے فرستمت
آپنے آپ اندر یا جھاتی و یکہ چہ سال الھی	
ایہ شیشہ رب و کین والا بھیجا تہہ دل ماحی	
تا شکر غمت نہ کند ملک دل خراب	جان عزیز خود بفسدے فرستمت
لوح غماں دی تاں نہ پائے دل تے آوریانی	
جہان پیاری اپنی بھیجاں تاں ہووے قربانی	
بردم غمی فرست ترا و بگو بہ ناز	کایں تخطا زہائے خدائے فرستمت
سٹ غماں تو چہ پر اک ہوہوں نازوں بولیں اڑیا	
جو ایہہ تخرقہ درو غماں ندا اللہ تینوں گھٹیا	
نہ غائب از نظر کشتی ہمیشین دل	میگوئیت دعاؤشنے فرستمت
دل و چہ نہیں تے لبہیں تائیں اے اوہ محرم دل کے	
نت درود دعائیں بھیجاں اندرہ وق و وصلے	
سطر بان ز شوق منت آگئی دہند	قول غزل سباز و نولے فرستمت
سماں قوال اساوے شوق توں سینوں خیر سناک	
سازاں تال سجا کے دوہڑے ایہہ دل نت کرناک	
ساقی بیا کہ ہاتھ غیم بڑوہ گفت	بادر و صبر کن کہ دوامے فرستمت
اساقی ارج ہاتھ کولوں خیر خوشی دی پائی	
صبر کما و چہ درو غماں دے بلسی تینوں ماہی	
حافظ سرو و مجلس ماؤ کہ خیر گشت	تجیل کن کہ اسب و قبلے فرستمت
حافظ راگ تساؤ اساوے مجلس خوب سجاکے	
ہو ہوشیار سن جوٹا گھوڑا تینوں گھلیا جاوے	

سائے غائب از نظر بندے سیارست | جانم سبوغتی و بدل دوست و دوست

لے پر ویسی سجنائیں سونوں سونبیاں لہرتائیں
سارو سجاو پر میں تینوں دیکھاں تھا میں تھا میں

تا دامن کفن نہ کشم ز بیم پائے خاک | باور کن کہ دست زد امان بدارست

جد تک مٹی کفن میرے دی اوسے نہ بھڑکے
پچھا تیرا مول نہ چھڑ ساں گرے جاساں اؤکے

گر باہم شدن سچے ماروت یا بلی | صد گونہ ساحری کجتم تا بیمارست

بھالوں کول ماروت فرستے جاناں پوے اسالوں
نتو نتو جاو کہ کے لیا ساں اپنے کول تسالوں

محراب ابروان ہناتا سحر گئے | دست دعا بر آرم و در گردن آرمست

دس محراب ابرو داتاں میں سلنے بیٹھ سویرے
کدھ کے مہر دعا دے تینوں پٹھ بیٹھا لوال نیٹے

خواہم کہ پیش میرست اے بیوفا طبیب | بیمار بات پر جس کہ دانتظار مست

پیا اوڑیکاں آکوا ری اے طبیب حقالی
ایہہ دکھیا تاں سلنے تیرے دیوے جان نمائی

صد چہ آہ آب بستم از دیدہ در کنار | بر پوئے تخم ہر کہ در دل بکارست

رور و اکھیوں ندیاں نلے دم دم پیا و گا لوال
دل تے تخم محبت تائیں یانی دیندا چالوال

تو غم پر یزدان غم بجرم خلاص کن | منت پذیر غمزہ و خنجر گذارست

دوڑے سر میر تے کدھ مینوں درد غماں تھیں باہر
میں تلوار احسان تیرید اپنی ہتھال چاکر

مے گریم و مرادم ازین چشم اشک بار | تخم محبت است کہ در دل بکارست

رونے تھیں ایہہ آسان تاں میں تخم محبت والا
دے دے پانی اکھیوں پالاں کہ کردون دو بالالا

گردیدہ و کم کن رہنمائی دیکرے	آتش زخم بر آن دل دیدہ بر آست
دل میر بجے ہو ری پلسے کد میں پاؤں جھاتی	پھوک دے لوں باہر کڈاں اکھیاں پھر کے کاتی
بازم دہ از کرم بر خود با بسوز دل	در پات دم بدم گہر از دیدہ بارست
کول بلا کر ہر میرے تے یاں پھر پھوک مواتا	نت جیرے در و نذر ہند اعاج سر گیا گواتا
حافظ شراب شاہد و رندی و صبح تست	فنے بھلے مے کنی و فرو می گذارست
حافظ شکل نہیں لہہ تیری رندی سستی والی	کمریں کوتاہیاں تے میں بخشاں کر کے ہمت عالی
یہاں خواجہ و حق قدیم و عہد و دست	کہ مونس و مہر و صبح دم عاورد و دست
قسم سینوں ہے خواجہ مستان نلے عہد قدیمی	نال عنایت تیری پاؤں فحری فیض عجمی
سروشک من کہ طوفان نوح و دست ببر	ز لہج سینہ نیارست نقش جہر توشت
بھا لویں نوح طوفانوں و دھیان پڑا کھیا اندامیرا	پر سینے توں رہ پڑا تاہیں نقش محبت جہر پڑا
بکن معاملہ و این دل شکستہ بجزر	کہ با شکستگی از دہ بصد ہزار دست
بن کے یار خریدیں ایچہ دل طشا ہو یا میرا	ٹشا ہو یا سہی لکھہ مہر وں سستا جان بہتیرا
شدم ز عشق تو شیدائی گورہ و دشت ہنوز	نہ کنی بر تم نطق سلسلہ سست
وچہ پہاڑاں جوہ اجڑاں عشق تیرے نے سٹیا	ہیں نک تیرس نہ آیا تینوں تیرا ظلم نہ گھٹیا
ما تم بجزابی کن کہ مرشد عشق	حوالہ تم بجزابیات کہ در روز غنست
نہ کر عیب ملامت کیوں ہے عشقے دے متوالے	از لوں مینوں مے خلعے دے کیتا چا حوالے

غزل ۵

دلا طمع سہر از لطف بے نہایت دوست
چو لاف عشق زدی سہر چاہک دوست

دیکھ مروت دلبر والی خودیاں وچہ نہ آویں
جے توں عشقے بازی لائی سرتوں کھیڑو سجاویں

زبان مہر بر آصف دراز گشت ازاں
کہ خواجہ خاتم جم یاد کرد و باز بخت

تاں آصف نے کپڑے کولوں عزت خاک رو لائی
آپے مہر چوہا کے شاہ دی ڈھونڈندی تھہ پائی

بصدق کوش کہ خورشید زائد از نفست
کہ از دروغ سیہ رونے گشت صبح نخت

صادق ہوتاں نفس تیر جیوں سورج لاٹاں مارے
کذبوں نام صبح و اکاذیب رہے ہنسیرا سارے

مرنج حافظ و از دلبر اں وقت کم جو
گناہ باغ چہ باشد چو ایں گیاہ نرست

بھال نہ حافظ پیاریاں کولوں کدیں عہد و وفا میں
اگے نہ جد باغ محبت عیب باغیچے نا ہیں

خلوت گزیدہ را بتماشا چہ حاجت است
چوں کہے دولت بے صحر چہ حاجت است

سیر تماشے دی کی حاجت صابر شا کہ تا نہیں
مجلس دلبر چہڈ کے کھیڑا جاوے وچہ بلا نہیں

جاناں بجا جتی کہ ترا است باخدا
آخر مے پیرس کہ مارا چہ حاجت است

صدقے اسدے جہڑی حاجت چاہیں رقیب لبتے
لوڑا اسدا دی بھی پچھ کہدیں ترس کما کے بے

اے بادشاہ حسن خدا را بسوختیم
باے سوال کن کہ گدارا چہ حاجت است

اے اوہ ملک حسن وے والی سطر بلیا دل سیرا
اوڑک تے پچھ منگتے کولوں کھیڑے مطلب تیرا

ارباب حاجتیم و زبان سوال نیست
در حضرت کریم تماشا چہ حاجت است

بے شک ہاں میں لوڑاں والا منگ نہیں پر سکدا
حاضر ناظر ذات الٰہی منگن و اکیہہ لگ و

عزل

جام جہاں نما است ضمیر منیر دوست	انہارا احتیاج خود آنجا چہ حاجت است
جام جہاں نہا ہے شیشہ دل میرے دلیر دا	منگن دی کجھ لوڑ نہ او تھے اوہ واقف گل گل دا
آن شہر کہ باریخت فلاح بردے	گہر چو دست داد بدو یا چہ حاجت است
بھار ملاح دے چکن والا گیا زمانہ میرا	موتی ہتھ لگا ہن میرے دریا جاوے کپہر
اے مدعی برو کہ مرا بالو کار نیست	احباب حاضر اند با عدا چہ حاجت است
اے ہنکار یا جاہ ہن ایتھے تیرا کم کیا فی	غیراں دی ہن لوڑ نہ کوئی حاضر میرا ماہی
محتاج جنگ نیست گرت قصہ خون سات	چول رخت از ان تست بغنا چہ حاجت است
جے میرا چاہیے تینوں حاجت نہیں لڑندی	جو کجھ ہے جد ہے سب تیرا لوڑ کپہر لٹ کرن دی
اے عاشق گدا چہ لب روح بخش یار	میدانند وظیفہ تقاضا چہ حاجت است
ماہی دے ہوٹھاں وجہ ہے جد زندگی تیری پیارے	جھکڑا کر نے دی نہیں حاجت تینوں مذہب چلے
حافظ تو ختم کن کہ ہنر خود عیاں شود	باندی نزع و محابا چہ حاجت است
بس کہ حافظ نہ کر ظاہر اپنا دین تیارا	نال بے سمجھاں بخت کرن دی کپہر حاجت ہے یارا
خوشتر ز عیش صحبت باغ و بہار صیت	ساتی کجا است گو سبب تہا صیت
باغ بہاروں صحبت یاروں کپہر وقت چنگیرا	کپہر ہن چے وقت اوڈیکو سکتھے ساتی میرا
معنی آب زندگی وروضہ ارم	جز طوف جو بہار و دی خوشگوار صیت
اپہلے وچہ جگے جنت نلے آب خضر دا	گوشے مے خانے وچہ بہرے کے پینا جام وصل دا

ہر وقت خوش کہ دست دید منتقم شمار | کس اوقوت نیست کہ اسہام کار چیت

جو دم خوشیاں اندر گفے جان غنیمت پیکے
جلے کہہ کوئی کیکن ہوسے اندر حشر دمارے

چونکہ عمر بستہ ہو نیست ہوشدار | محمد خوار خویش باش غم روزگار چیت

ہوش کریں یہ عمر تیری اک وال برابر تائیں
کھا غم پہنا غم دنیا دیکھ ہے تیرے تائیں

راز و دوز بستہ زندان منت پر س | اے مدعی نزاع تو با پردہ دار چیت

رندان ستاں کو لونچیں راز پر پوشیدہ جہیزا
جھگڑا نال پرایاں لوکاں کیہ تے دل تیرا

مستور دست ہر دو جوان یک قبیلہ اند | مادل کہ بے شوہ کہ وہیم اختیار چیت

نڈھوں اکو نے جد ذاتی سالک تے دیوانے
دسوسنوں سمجھ و فریاد تو اں دل نذرانے

سہو و خطائے بند و چو گیسر نہ استیبا | معنے عفو و رحمت پروردگار چیت

بھٹل چاک عیب گناہ اسلکے جیکر لگے دھوسن
تاں پھر معنے رحمت ربی دسو کیہ تے دھوسن

زاہد شرب کوثر و حافظ پایا خواست | تادرمیان خواستہ کردگار چیت

زاہد خوش ہو منگیا جنت حافظ عشق پیالا
دیکھئے رب ہن کیکن کسی مرضی دامتوالا

ماہمیں ہفتہ شد از شہر و چشم سالیت | حال ہجران تو چہ الی کہ چہ شکل حالیت

آنقوار و فرہیتے جہا و چہ و چھوڑے لنگھیا
توں کیہہ جائیں حال ہجر دیکھیں جلے تنگیا

مردم دیدہ ز لطف رخ او در رخ او | عکس خود دیدو گمان کرد کہ مشکین حالیت

عکس اپنا و چہ روپ ماہی دے ویکھ کھیا ندی میری
جاتا ہے کہ یہہ خال ہونا ناں مشکین رنگ عنبری

قرآن

ایکہ انگشت نمائی یہ کرم در ہمہ شہید	وہ کہ وہ غریبان عجیب اہم الیست
مہر محبت فضل سخاوت جگ دیو چہ کمس نوں	بڑا تعجب آج کل ہا جکل سانوں لارے لالوں
مے چکد خیر ہنوز لب ہم چون شکرش	گرچہ در عشوہ گری ہر خرواش قتالیت
میٹھیاں گلاں اوسد یا نوچوں چوہے آبجیاتی	کیہہ جے نظر توجہ کر کے مارے تیر مہاتی
بی زار نیم بود شائبہ در جوہر خسرو	کہ دان تو دریں نقطہ خوش اسد الیست
پچھے اس نفیس وحدت اندر مینوں شک نہ رہی	نقطہ نوری مکھڑے سدا جڈا اکھیاں وچہ بہشی
خروہ دادند کہ بر ما گذرے خواہی کرد	نیت خیر گرداں کہ مبارک کف الیست
دنی آن بشارت لوکاں پاکے قال مبارک	بے امید نہ ہوویں ملیسی تینوں رب تبارک
کوہ اندوہ فراقت سچہ حلیت بکشد	حافظ خستہ کہ از ناہ غمش چون الیست
یکہڑے جیلے پہاڑ بھگروا حافظ سرتے چلے	پچھئی وانگن ایہہ تن ہو یا زور و کے کر لاوے
صحن بیتاب فوق مجلس صحبت یاراں شحت	وقت محل خوش باد گزوی قوت میخواراں شحت
پھل گلاں دی مجلس اندر واہ و اہمیت ماہی	سدا رہے ایہہ ویلا سوہنا عیش شرابیاں ربانی
از صبا ہر دم مشام جان ما خوش میشود	آئے تے طیب القاسم جو اداراں شحت
قاضیا تھیں جان میری دامغز معطر ہووے	ہاں ہاں صحبت نوریال اندر بندہ نوری ہووے
ناکشودہ محل نقاب ہنگ ملت ساز کرد	نالہ کن بلبل کہ گلبانگ لافکاراں شحت
آستہ کمر نے تھیں پھل ہاشمہ کے ہو کیا کیوچ نقارا	مار لبے بلبل زخمی دل نہیں چوند ایر سدا نعرہ

عزل ۴۵

ریخ شبنم ابرار باو کا نذر راہ عشق	دوست را با ناله شہبائی بیدار رخ شست
راتیں جاگن والے تائیں اندر پریم پیارے	
دلبر بہت پیارا جانے آکھو جاگے سارے	
گرچہ در بازار دہر از خوشدلی جز نام نہیت	شیوہ رندی و خوشن باشی عیاراں رخ شست
نام نشان خوشی دانا میں بھانویں جلدے اندر	
تد بھی راضی رہندے ایچھے جیہڑے رند قلندر	
ان زبان سوسن اس کا وزہ ام آمد بگوش	کاندیں پرکھن کاو بکسار رخ شست
غیبوں کا تھ میرے تائیں کن وچہ کوک سنائی	
باہجہ فقیراں جاگ وچہ آکھے کس نے عیش منائی	
حافظ ترک جہاں گفتن طریق خوشدلی است	تا نہ پنداری کہ احوال جہانداراں رخ شست
راہ خوشی دا ایہو حافظ جاگ تہیں رہنا وانڈے	
دنیا دار لھجن تد تینوں روئدے تے کر لاندے	
دردیر مناں آمد یارم قدحی دردست	مست از میخواراں ز زر گشتش مست
مست است پیالہ مٹھ وچہ آوریلے خانے	
اکھ ستانی او سبے کیتے سارے یار دیوانے	
از نعل سمندا و شکل مہ نو پیدا	وز قد بلند او بالائے صنوبر پست
سارے گھوڑے واسنپ وانگن چن نویں دے پایا	
سرو صنوبر نالوں سو مہناست تدافتد و سایا	
آخر زچہ گویم ہست از خود خبرم چوں نیست	از بہر چہ گویم نیست باز نظم چوں نیست
کیکن دستاں کیہہ ہے اوہ جدا پنی سرت نہ کافی	
تے کیکن انکار کراں میں ہے اوہ میرا ماہی	
چوں شمع وجود از من شب تاب سحر خود را	بیسوخت چو پروانہ تار و زریا بنشد
تن میں میرا داٹک شمع دے ستر بل کو عملہ مویا	
فجری تاکن وانگ پشکاں پیراں مہیٹھ مند مویا	

غزل

شمع دل مسازانِ شبست چو او برخاست	افتان نظر با زبانِ خواست چو او نشست
عقل فکر دی رہی نہ کائی جداوس شکل چھپائی	شور ہیا جگ سارے اندر جہاتی جداوس پائی
گر نایہ خوشبو تو دیکھو او آویخت	در و مکہ کمان کش شد با بروئے او نشست
مشک معطر تلالِ تن ہو یا جد نہ لفاں و چہر لیا	خسہ تہ سجیا جد لوہا قلابِ قوسین دالیا
باز آئے کہ باز آید عمر شہرہ حافظ	ہر چند کہ ناید باز تیری کہ بشد از نشست
آسجناں تاں حافظ مٹ کے عمر یوں سر پاوے	تیر کمانوں چھٹ کے اوہ جن بھانویں پرت نہ آوے
گل در برومی در گفت ہمشوقہ بکام است	سلطان جہانم بچنین در غلام است
ہتھ پیالہ مجلس ساقی نالے درشن و بسر	ہو یا آن اچھے ویلے راجہ میسر اچا کر
گو شمع میاں پر دیں بزم کہ مشب	در مجلس ماماہ رخ دوست تمام است
کوئی لوڑ خنم دی تائیں اندر مجلس پیارے	اکو مکھڑا دلیر والا کافی ہے جگ سارے
در نہ یہ مایادہ حلال است و لیکن	بے روئے تو آئے گل اندام حرام است
جائز بھانویں نشہ او دانا اندر دین اساوے	خاص الخاص حرام ہے لہر و رشن با جھد تہاڈے
گو شمع ہمہ بر قول مٹے او غم و چنگ	چشم ہمہ بر لعل و لب گردش جام است
چنگ رباب تے و سنجی با بھول کشیں ہو نہ بھائے	رنگارنگ بہار مچن بن اکھیں نظر نہ آوے
در مجلس ما عطر میاں مینر کہ جان را	ہر لحظہ دیکھو تو خوشبوئے مشام است
مجلس ساوی اندر حاجت عطر گلاب نہ کائی	مشکین زلفت تیری خوشبو و چہرہ بلخ سہائی

غزل ۵۶

از چاشنی قند گویم ز شکر | آزاں رو کہ مرا بالی شیر کام است

شہد شکر دیاں نہ کر کھلاں حقیقات میرے آگے
مٹھیاں کھلاں تیریاں نالوں چنگا ہو رہ نہ لگے

تا گنج غمت در دل ویرانہ مقیم است | پیوستہ مرا گنج خرابات مقام است

عشق تیرے نے حدود ایکہ تادل وے وچہ نکاناں
گوشتے خانے دا ملیا چہٹ عبادت خانہ

از تنگ چہ گوئی کہ نام ز تنگ است | و نام چہ پرسی کہ نام ز نام است

نہ پیچہ گل ملاست دی میں رہنیتوں عزت پائی
نام نشاناں جاگدیاں اندر سیری ہے بُریائی

میں خواہ و سرگشتہ درندیم نظر باز | و آنکس کہ چو یاقوت دریں شہر کد ام است

تراتے خوار حیران خرابی ماں میں رند یگاناں
وَس بھلا اوہ کیہڑا جیڑا نہیں ایتھے دیواناں

باجسم عیب گویں کہ او نیز | پیوستہ چو مادر طلب عیش بدام است

زادہ لگے پھول نہ ہرگز عیب میرے نوں جاکے
اوہ بھی نشہ اوڈاناں چاہندا میرے وانگن آکے

حافظ منشین بے نے و معشوق زبانی | اکا یام گل ویا من عید صیام است

بابچہ شراب صالوں حافظ اکے م بیٹھ نہ اڑیا
ہے ایہہ وقت پھلاندا نا لے عیدے دا چن چڑھیا

اگر بطعت بخوانی مزید الطاف است | و گریہ فہر و رانی و دیون ماضی است

کہ کے رحم بولاویں جے کروڑی عنایت تیری
نال غضب ہے دُور مٹھاویں نیت صاف ہے میری

بیان وصف تو گفتن نہ حد ممکن است | چرا کہ وصف تو بیرون ز حد و صاف است

عقل علم دی طاقت نابین سیری صفت بناوے
جو بے انت ہووے اوہ کسکین ذکر فکر و چہ آوے

غزل ۵

چو سر و سرکشی اے سنگ دل از ما	چہ چشمہا است کہ بر آئے ماز اطرافست
اے بے رحم تو کیسا بیٹھیں و آنگ سرودے جا کے	
اکھیاں تیریاں لایسے و کہیں ساتھوں نظر چکا کے	
ز چشم عشق تو آن دیدے شاید ما	کہ نور چہرہ خواباں ز کاف تا کافست
عاشق ہو کے دیکھنا چاہیے مکھڑا لبس والا	
تافوفات ملک ہے روشن نور و نور اور جالا	
ز مصحف رخ دلدار آیتے بر خوان	کہاں بیابان مقامات کشف کشفست
پڑھ آیت قرآنوں جیہڑا مکہ و لبس لکھیا	
کشف مقام کرامت والا نقشہ چٹے کھچیا	
عدو کہ منطق حافظ طبع کند در شعر	ہاں حدیث بہاد طریق خطافست
لاچ کر کے و آنگ حافظ دے جو کوئی شعر بنائے	
گل ٹہا خطائے والی سمجھ لوے ٹر جاوے	
مار از خیال تو چہ پروئے شراب است	غم گو سر خود گیر کہ نھنجانہ خراب است
کول تسادے محویت وچہ لور نشے دی نائیں	
اڈ پڈ گیلے خانہ ساڈا آکھو ساقی نائیں	
گر نمر بہشت امت برینید کہ بیدوست	ہر شربت غنیم کہ دہی عین عذاب است
بھانویں ہووے شراب بہشتی روہڑ و نجا و سارا	
یار بناں ہر شربت میٹھا سانوں موہرے مارا	
افسوس کہ شد دلبر و در دیدہ گریاں	تھریر خیال خط او نقش بر آب است
ٹر گیا لبس پرچہ وچہ اکھیاں بڑا لعجب آوے	
رور و پانی اُتے او ہو نقشہ کھچیا جاوے	
بیدار شوائے دیدہ کہ امین نتوان بود	زیں سیل دما دم کہ دیریں منزل خواب است
جاگ دلا مت رڑھ کھپ جاویں اندر ایسے ہڑے	
جو وچہ منزل غفلت والی وگدا اندر گھروے	

غزل ۵۸

مے مشوقہ عیاں مے گذر و بر تو و لیکن	اعتیار ہے بنید از اس سبتہ نقاب است
کھلا ڈھلا آگے پیچھے دلیر رہت راہنرا	
اس پر غیراں تائیں جاپے جیوں پڑ دیو چہ رہندا	
گل بر رخ رنگین تو تا طفت عرق دید	دراش رشک از غم دل غرق گلاب است
سو ہنا مکھڑا وقت پسینے ویکہ لطافت بھریا	
پھل گلابی غیرت کھلے کے عرق ہو یا وگڑیا	
مدیرم دل از روئے تو صد شمع بر افروخت	ویں طرز کہ بروئے تو صد گونہ حجاب است
دل چہ جلوئے حسن تیرے نے سو سو شمع جلائی	
لکھاں پر کوسے نے پر کھہرتے جہاتی کیسے نہ پائی	
سبز است درو دست بیا مانہ گذاریم	دست از سر کبے کہ جہاں جملہ سرب است
ہرا بھرا الہیہ جنگل نالے پانی ٹھنڈا شکارا	
آتاں ایستھے رہے دنیا بھلکہ لوندا ہے سارا	
دیں کج و مانع مطلب جائے نصیحت	کایں حجرہ پرواز ز فرزند جنگ و باب است
ڈھونڈ نہ وچہ دماغ میریدے تھاں نصیحت کوئی	
ایستھے یا بچہ سرود سرنکی غیراں نوں نہیں ڈھونڈی	
راہ تو چہ راہست کہ از غایت تعظیم	دربائے محیط فلک شہم چو حجاب است
واہ دربار معنے تیرا عالی عالی عالی	
جستھے چو داں طبق کمالی بلبلکہ دہن دکھائی	
بے روئے دل آئے تو اے شمع دل افروز	دل رقص کنان سرکش چو کیا است
در تن تیرے با بچوں لے اوہ دلہے چائن میرے	
واگ کیا باں آگے تے تر طرفن دل میرے میرے	
حافظ چہ شدار عاشق و رند است و نظر باز	بس طور عجب لازم آیام شباب است
کیہہ ہو یا بچہ حافظ ہو یا عاشق رند قلند	
واجب چاہئے شکل نرالی وقت جوانی اندر	

غزل ۵۹

کنوں کو درگفت گل جام باڈہ صاف است	بصدقہ از زبان گلیش در اوصاف است
آج سجن ہتھ پھریا ہو یا جام نشے دا توری	لکھاں و زرداں ہاندر کردی صفیاں جان جنوری
نخواہ دفتر اشعار درو بصحرا کن	چہ وقت مدرسہ و بحث کشف کشف است
پھوک مصلہ چل جنگل ول اک اکلا ہو کے	پھڑ دفتر ہتھ عشقے والا ہتھ جہانوں دہو کے
فقیہ مدرسہ سے مست بود و فتوے داد	کے حرام ولے بہ زماں اوقاف است
قاضی نے کل مستی اندر دتا حکم رضائیں	ٹھکی نالوں نشہ اوڈاں ہر گز مست اناہیں
بدرد و صاف ترا حکم نیت در دم کش	کہ ہر چہ ساقی باریخت عین لطاف است
پاکد بلید نگہ پر نہ ہر گز بیٹھ رضا دچہ ہو کے	جورب دتا سر متھے تے رکھ اشنوں خوش ہو کے
بیز خلق و عتقا قیاس کار نگیر	کرصیت گوشہ نشینان قاف تا قاف است
وانگ ہماں چاک دے توں من بقیں جاگ ہو لا کے	قاف تلاک تاں خلقت دگسی پیری تیری آ کے
صدیث مدعیان و نصیال ہسکاراں	ہماں حکایت زردوز و بوریا باف است
وچہ فقیراں تے علما لواں ویتھ وڈیری پالی	جیوں جو لاہیاں تے زرکاراں اندر و تہہ ایہائی
خمش حافظہ وین نقطہ ٹپے چوئی سرخ	نگاہدار کہ قلاب فہر ضرات است
چپ کر حافظہ رکھ ایہہ گلاں سونے وانگ چھپا کے	کیوں جے پرکھی ایس شہر و اکھوٹ و چنیدا کے
اگر چہ یادہ فرح بخش و باد گل بیزست	بیا ناگ چنگ مخدرے کہ محتسب تیزست
بھانویں وچہ نشے دے فرحت ہے خوشنودی مندی	سازہ و دو جانہ پیویں جان او کھیری بچدی

غزل ۶۰

صریحی و حریفے گرت بدست اُفتد | بقل کوش کرایام نقشہ انگیز است

یار موافق بغل صراحی جے ہتھ آوے تیرے
نال عقل دے کٹ زمانہ اٹھن ہو رہ نہ چہیرے

درستین مرقع پیالہ پہنان کن | کہ ہم چو چشم صراحی زمانہ خونریز است

بیکس وچہ چہا پیالہ جے تیرے ہتھ آیا
کیوں جے دانگن اکہ مستانی جاگ نون خونی پایا

ز رنگ بادہ بشوئید خرقہ لہ از اشک | کہ موسم درع دروزگار پر ہیز است

نال نشے دے رنگ دے توں دھوپڑے رورو کے
ایکون پمپہر کاری داویلا آ یا نیسڑے ناو کے

جوئے عیش خوش از دور و اثر گون سپہر + | کہ صاف ایں سر خم جملہ درے اکیر است

اندر گردش اسماناں دے عیش نہ بھالیں کافی
از لول دو کھاں درواں والی اسدی بنتر آئی

سپہر پر شدہ پرویز نیست خون نشان | کہ قطرہ اش سرکسری و تاج پرویز است

ایں اسمانوں ہے ہمیشہ وسدے خون پہو مارے
جس دے قطرے نے وچہ جگدے راجے رائے ساکے

عراق و پارس گرتی بشعر خوش حافظ | بیا کہ لوبت بغداد و وقت تبریز است

دو جاگ نول لے لیا حافظ سوہنے شعر بنکے
آہن شہر قدس وچہ دڑکے دیرہ لایئے جا کے

بار بک شمع شب افروز کاشانہ کیست | جان ماسوخت پر سید کہ جانا نہ کیست

یا اللہ اس مکھڑے نوری کس گھر چا تن لایا
کتھے رل مل بیٹھا دسویں سینوں بھرتایا

حالیا خانہ براند از دل و دین من است | تا ہم آغوش کمی باشد وہم خانہ کیست

میری تے اوس خاک اوڈائی دین میرا لٹ کھڑیا
دیکھئے سنگ لیکن بنسی ہو رکسید اڑیا

غزل

بادۂ لعل لبش کز لب مادۂ ورمباد	روح در روح کہ بیان دہ پیمانہ کیست
تاں جے یوسہ لعل لہا نہا پاوے تہ جدائی	
دسو کس دے پیالے اندر اولٹی اوس صراحی	
دولت صحبت آن شمع سعادت پر تو	باز پُرسید خدا را کہ پروانہ کیست
اللہ کارن کچھو مڑ کے ہن اوہ شمع نورانی	
کس پر والے دی وچہ صحبت کر دی ہے زندگانی	
مید ہر کش آفسونی معلوم نہ تہ	کہ دل نازک اوایل افتادہ کیست
دے دھوکے ہر اک دل نوں پنے نال رادے	
پر معلوم نہیں اوہ باتکا کسک نال سماوے	
یار بکس شاہ و شہزادہ زہرہ جبین	دریکٹے کہ وگو ہریک دانہ کیست
یارب اوہ شہزادہ سو ہنا پیشانی نورانی	
دُریگا نہ موتی سجا کس دے کول نشانی	
آں لعل کہ ناخوردہ مرا کہ وخراب	ہمنشین کہ ہم کاسہ و پیمانہ کیست
پیتے باہجوں جس دے بائے میری خاک اوڈائی	
ہم مجلس ہم پیالہ کس دا ہم دم نال صفائی	
گفتہ آہ از دل دیوانہ حافظ بے تو	زیر لب خندہ نال گفت کہ دیوانہ کیست
آکھیا حافظ دل میرے تھیں تجھ بن نہ کن آہیں	
ہس کے آکھن لگا اکوں میں سول خیر بھی ناہیں	
بنال بلیل اگر بامنت ہر یاریست	کہ مادہ عاشق زاریم و کار مارا کیست
روائے بلیل نال اساوے جے نوں یاری لائی	
دونوں مل متوالے ساڈا ہر دم کم ایہ سائی	
دراں چین کہ نیمے وز زطرہ دوست	چبائے دم زدن نا نہائے تا تار کیست
چہڑے باغیچے وچہ خوشبو زلف سخن دی آوے	
اوتھے نافہ کستوری داست در نہ کوئی پاوے	

بیار بادہ کہ رنگین کنیم حبا منہ دل	کہ مست جام غوریم و نام ہشیار لیست
دوبہہ بادہ ناں عزت والی گوڈری رنگ کیئے	
پی کے جام غورت کاہنوں نام ہشیار کھائیئے	
نہ بست اندر تو بہ حالیا بر خیز	کہ تو بہ وقت گل از عاشقی زہیکار لیست
اوٹھ اچے دروازہ تو بہ کھلا نظری آوے	
وقت پھکاندے تو بہ کر کے کیہڑا عشق کماوے	
سحر کشمہ وصلش بخواب میدیم	زہے دراتب خوابے کہ بہ زبیدار لیست
آج سویرے خوابے اندر ڈھلی چماک سجدی	
جاگن نالوں خواب از جیہی رکھے قدر بلیندی	
خیال زلف تو یختن نہ کار خامانست	کہ زیر سلسلہ رفتن طریق عیار لیست
عشق تیرے وچہ مٹر بل جاناں نکیئے بال کہیہ جان	
پیرمغاں کے سائے سائے دوڑے بہادر جادان	
طیفہ الیت نہانی کہ عشق از و خیزد	کہ نام آن نہ لب لعل خط زنگار لیست
پاک و پاک خیال اک باطن عشق جھقوں سرچاے	
عقل خیال تے نام نشان دا اوٹھے ذکر نہ آئے	
جمال شخص نہ چشم است و زلف عارض خیال	ہزار نکتہ دین کار و بار و لدار لیست
چشم جمالوں زلفوں خالوں اوٹھے نام نہ کوئی	
عشقے اندر لکھاں نقطے سمجھے کیکن کوئی	
باستان تو مشکل تو اس رسید آئے	عروج بزفاک سروری بدشوار لیست
وچہ دربار تیرے جاناں مشکل جیہا جا پے	
عرش بریں دے تے بے شک چڑھیا جئے نہ آپے	
روندگان طریقت نیم جو خسرند	قبائے اطلس آں کس کا زہنر عار لیست
خرمہ علما نو اندا کہ نہیں مفت و ناجن ناہیں	
راہی راہ طریقت ولے مالک امن رضاہیں	

دش بنالہ میاز از ختم کن حافظ	اگر رنگاری جاوید در کم آزار است
بس کہ حافظ رو و دل توں نہ کہاید آزرده	
صلح صلاحی اندر رستہ دی رت خلاصی مردا	
اگر چہ عرش بہتر پیش یار بے ادبی است	زبان جھوٹ و لیکن دہان پر از عوی است
بھانویں اپنا آپ جتنا ناں بے ادبی ہے بھاری	
بول نہ سکاں رہ نہ سکے آئینہ نگل نیاری	
پری ہفتہ رخ دیو در کشمہ و تاز	بسوخت عقل ز جبرت کہ نیچہ بولاجی است
توری کہہ جیب بیٹھا اوہلے ناریاں شور میا یا	
سٹر بل عقل ڈٹی وچہ حیرت ایہہ کی ویلا آیا	
سبب میرں کہ چرخ از چہ سفلہ پرورشد	اگر کام بخشی اورا بہانہ بے سببی است
کیوں کینہیاں تا میں پلے ایہہ اسمان لوٹیرا	
بے موجب ایہہ بخشش اوسدی عقل نہ پہنچے میرا	
ازیں چمن گل بے خار کس بچید آئے	چراغ مصطفوی با شراب بولاجی است
ایں چمن نہیں باہجہ کندیدے پھل کسے منجھ آیا	
بولہب نے ناں نہی دے کیہہ کجھ شور میا یا	
حسن از بصرہ بالال از حبش صہیب از شام	ز خاک کہ بولہب ایں چہ بولاجی است
حسن صہیب بلال آچکے بصرے حبشوں شاموں	
بولہب ملے دے اندر خالی رہیہ مقاموں	
جمال و خضر ز نور چشم ماست مگر	اگر نقاب نہ جاجی و پردہ غبی است
نور اکھیاں دچک و لیدی خاص شراب پراناں	
لے پر دھیری دے ہوا اوہلے بیٹھا مار گکناں	
دولے درد خود اکتوں انناں مفرج جو	اگر در صراحی چینی و شیشہ جلی است
ڈھونڈ دوائی درد اپنے دی اوس پاسوں توں اٹریا	
عارف کامل دے وچہ سینے جس نوں قدرۂ دہریا	

بہ نیم جو تخرم طاق خانقاہ رباط	مرا کہ مصطفیٰ دیوان پائے خم طلبی است
بکھاؤں تا میں آدھے جو توں مینوں حجرے والے	تھے خانے دے مٹ نے جھپڑے میرے محل منالے
نہ عقل و ادب دشت من اے خواجہ	کتنوں کہ است خاتم صلائے بے ادبی است
زادہ عقل ادب و ایمں بھی پتلا ساں نورانی	بے ادبی نے خواری زاری بانی آن حیرانی
بیارنے کہ جو حافظ مدام استغفار	بگرئیہ سحری و نیاز نیم شبی است
لیا شراب جو فحری تا کن حافظ کر کہ زاری	تو یہ تائب اندر و رور و ساری رات گذاری
عیب بندہاں مکن ای نہاید پاکیزہ سرشت	کہ گناہ دگرے بر تو نخواہند نوشت
جاہ زاد پھر طعیب نہ کوئی ای تھے رند مولایاں	پھڑپھا او تھے مول نہ جاسیں بدلے پاپ لولکایاں
من اگر نکم و گرد تو بد خود راہ باش	ہر کسی آن درو عاقبت کار گذشت
سنداں یا چنگا بھالوں جاہ توں اپنی راہیں	چھپا کبھا کوئی نیجے آخر و ڈھے اُس دیتا میں
ہر کس طالب بار نہ چہ ہشیار چہ ست	ہمہ جاخانہ عشقت چہ سجد چہ گفت
سارے یار پیار ڈھونڈن دانے تے دیولنے	تھا میں تھا میں بریم سما یا مسجد تے سینانے
پتیریم من و خاک در میسکہ ہا	مدعی گر نہ کند فہم سخن گو مسرور شست
تھے خانے و چہر میں نوایا اپنا آپ و سجا کے	زادہ جے کہ سمجھے تا میں ملکہ مارے جا کے
نامیدم مکن از سابقہ روز اندل	ان چہ دانی کہ پس پردہ کہ خواست کہ زشت
باتاں الست بھلا نہ میری کہ کرو عظ دھند گانے	چو کا مندا توں کیہہ جانیں لکھیا جو قضا نے

غزل ۶۱

نہ من از خانہ تقوئے بد افتادم و بس	یدرم نیز بہشت ابد از دست بہشت
میں ہی کوئی چھڑ یا ناہیں راہ عبادت والا	باپ میرے بھی چھڑ کے جنت کیتا رنج موکالا
بڑھل تکیہ کن خواجہ کہ در روز ازل	تو چہ دانی قلم صنع بہ نامت چہ نوشت
اپنے عملاں اتے زاہد تکیہ مول نہ کریئے	خبرے از لول قلم ربانی کیہہ کجھ لکھیا ڈریئے
گر بہاوت ہمہ این دست نہ ہے پاک نہاد	در شربت ہمہ این دست نہ ہے نیک مرشد
پاک جسم جے زاہد تیرا ہووے مبارک تینوں	تینوں تیرا اصل مبارک ہووے کیہہ لکھیں مینوں
بارغ فردوس لطیف است ولیکن ز نہاد	تو غنیمت شماریں مائیہ بید و لب کشت
جے ہے جنت ستھرا سو مہنا تو یہ پر لکھہ واری	جان غنیمت اے دل توں ایہہ عشق اندھیری خواری
حافظار و زائرل کر کبعت آری جامے	یکسر از کوئے خرابات یردنت یہ بہشت
مردیاں ہو یاں حافظ جے کہ مچھ پیالہ پھڑسیں	اٹھ شتابی مے خانے تھیں جا بہشتیں وڑسیں
جز آستان تو ہم دو جہاں بیتا ہے نیست	سیر مرا بجز این در حوالہ گلہ نیست
جاگ دیو چہ پناہ نہ کوئی میری بن و تیرے	تیرے بابجوں میرے دے جھگڑے کون نہیرے
عدو جو تیج کشد من سپر بیندازم	کہ تیرا بجز از نالہ و آہ نیست
کچھ تلوار پوے جد دشمن ڈھال دیاں مٹ تھلے	دور و تیرا ہیں دے ماراں کر کے تنو تھلے
جہاز کبے خسرات روئے یرتا ہم	کزین رسم بچہاں ہیج رسم رہے نیست
کوچے مے خانے دے دیوں کیکن مونہہ یرتا لواں	ایدوں و دھ کے ہو چنگیرا جگو چہ راہ نہ پاتاواں

زمانہ گزرنے پر تھم جیسے عمر | | بگو سوز کہ برمن بیگ و کاپے نیست

وچہ کھلاڑے عمر میری ہے جے لو کی اگ لاوے
آکھو ساڑن کیہ اندیشہ میرا کیہہ ستر جاوے

غلام زکس چشماں آن سہی سر دم | | کہ از شراب غرورش کیں نکاہے نیست

چاکر ہاں میں داؤد سدا جس نے اندر بے پرواہی
مست غرور و طرف کسے وی جہات کدے نہ پائی

مباحث دپے آزار و ہرجہ خواہی کن | | کہ در شریعت ماغیر ازین گندہے نیست

جو چاہیں کہ او ہوا ہے پر کسے ستائیں تائیں
ایروں و دھکے نہ بہاں اساوے عیب و دیرا تائیں

عنان کشیدہ رولے بادشاہ کشور کن | | کہ نیست بر سر آہے کہ داد خواہے نیست

رہتی کہیں واگ لے دی لے اوہ خوبیاں لوالے
ہر منزل وچہ لکھہ سوالی شرتا ہوگ محالے

عقاب جو کشتادہ است بال دریمہ شہر | | کمان گوشہ نشینی و تیر آہے نیست

کھول عقاب ظلم دے باز و شہر کیتا تاں ویرا
گوشے وچہ کمان نہ بیٹھے تیر آہیں دایرا

چنیں کہ در ہمہ سوادام راہ مے بنیم | | بہا ز حمایت زلف توام پتاہے نیست

نھائیں نہائیں عشقے اندر راہ نہ بھلے تیرا
زلف تیری تھیں و دھکے ایٹھے کوئی ساکن میرا

خزینہ دل حافظ بزلت و حال بدہ | | کہ کار ہائے چنیں جد ہر سیاہے نیست

و بیچ نہ بد لے دین تے دینا دل حافظ دے تائیں
مٹ کے چہا جوان زگیلا کد نہیں ملیسی تائیں

حال دل باتو گفتنم ہوس ست | | خبر دل باتو گفتنم ہوس ست

راز و لے دا پھول ستا تاں خواہش ہے نفسانی
بہیت و لیدار کن دھرتیا ایچہ بھی ہے حیوانی

غزل

طرح حسام بین وقصہ فاش	از رقیبان نہفتنم ہوس است
غیراں کولوں چھپنا لگناں بھی نفس لوٹیرا	
کچھی ایس بیانب دا کر من بقیں باہر ڈیرا	
شب قدر چین غریز و شریف	باتو تاروز خفتنم ہوس است
اندرا تیرات اجیہی تلے صحت تیری	
ستار ہنا فیری تاکن حرص ہوسے میری	
وہ کہ وردانہ چسپیں نازک	دشب تار سفتنم ہوس است
واہ واہ جیہا سوہنا موہنا نازک دریگانا	
رات ہنیری وچہ پروتا لالچ دا افسانہ	
اے صبا مشہم بد و فسر ملے	کہ سحر کہ شگفتنم ہوس است
آج اجو کی رات برائی یاد صبا پا پھیرا	
اٹھ سویرے کھڑنا جیہڑا نیویں لالچ میرا	
از براٹے شرف بہ لوک مڑہ	خاک راہ تورفتنم ہوس است
عزت کارن پلکاں سیتی راہ تیرے دے تائیں	
دن تے راتیں ہو سجتا میرا حرص ہوا ازائیں	
ہم چو حافظ بر غم مدعیان	شعر رندانہ گفتنم ہوس است
ہم کے زاہد حافظ واکمن وچہ میت لوری	
رنداں جیہے شعر بنانے حرص ہوا مغوری	
حذت باتفاق ماحت جہان گرفت	آرے باتفاق جہاں ستواں گرفت
زل بل حش تے خلق تیرے نے لٹ لیا جگ سارا	
ہاں ہاں نال اتفاق زمانہ لٹیا جائے سارا	
افشاں راز خلوتیاں کرو خواست شمع	شکر خدا کہ سر دوش در زبان گرفت
عقل علم نے راز مولایاں چاہیا پھول سناٹے	
شکر الہی جلیبوں آگے پیش نہ اُسدی جائے	

میں خواست گل کہ دم زند از رنگ بوئے تو	از غیرت صبا نفس در دمان گرفت
اپنا آپ بناون لگا ترا ہد تیرے وانگن	مڑ کے دم قبولیت دا آیا نہ اوس تاکن
چوں لالہ کج نہادہ کلاہ طرب ز کبر	ہر غول کہ بادہ چوں ارغواں گرفت
جس دل عشق تیرے دا پھڑ پھڑ یا مہر شراب پیالہ	لالے وانگن سرتے رکھیا تلخ تکبیر والا
آں روز عشق ساغرے خرم نہم سیرخت	اکاش ز عکس عارف ساقی دراں گرفت
اوس دن بچھو کیا گلہ میرا یادے عشق والے	مکھہ دلیر دا پر تو اجس دن چمکیا وچہ پیالے
آسودہ بر کنار چویر کارے شدم	دوران چو نقطہ عاقبت در میان گرفت
جیون پر کار جگت تھیں واندر ہند اسان کنارے	آخر گردش نقطے وانگن گھیرا آو و چکارے
خواہم شدن بوئے مناز استیں فشاں	ازین فتنہ ما کہ دامن آخر زماں گرفت
سٹ سٹا سب آخر جا ساں پیر معاندے دیرے	اینہاں فتنیاں تائیں جھڑے آخر وقت لوٹیرے
بر برگ گل ز خون شقایق نوشتہ اند	سہا نس کہ پختہ شدے چوں ارغواں گرفت
پیر معاندی مکھڑے اوتے لکھیا ہو یا پایا	چہر ٹرا کا مل ہو یا لوری رنگت وچہ سما یا
مے دہ کہ ہر کہ آخر کار جہان بیدے	از غم سبکے آند و رطل گواں گرفت
دیہہ پادہ کیوں جس نے پانی جگے ی بے وفائی	دو گھاں درغاں تھیں ہو یا ہر پایا شان حسدائی
مے دہ بجام جم کہ صلیح صیو حیاں	چون بادشاہ تیغ زرافشاں جاں گرفت
نشہ پلا وچہ پیالے جم دے کیوں جے صبح تو زانی	سہا سے جگ تے قیضہ کیتا پھڑ تلوار شہزانی

فرصت مگر کہ فتنہ چور عالم اوقات	عارف بجامہ نرود از غم کراں گرفت
جان غنیمت ایہہ دم کیوں جدت سنیاں شور مچایا	
پلی کے بادہ عارف غم نقیض اپنا آب چھوڑا یا	
زین آتش نہفتہ کہ در سینہ من بست	تور شید شعلہ است کہ دما سماں گرفت
اک الفیہ جبرائیل میرے سینے دیو چہ بھر یا	
ڈرہ ہے اک سورج اوسد اچھا جگ تے چڑھیا	
حافظ جو آب طفت ز نظم تو مے چکد	غیر چکونہ نکلے تو اندر براں گرفت
حافظ تیریاں شعراں و جوں چو وے آب حیاتی	
کیکن ایہناں اوتے رکھے نقطہ کوئی نہاتی	
خیال دئے تو در ہر طریق ہمرہ ماست	نسیم مئے تو بیونہ جان آگہ ماست
نمائیں نقائیں ہر اک راہیں لول ساڈا ہمراہی	
خوشبو زلف تیریدہ میری رگ رگ وچہ سمائی	
ہیں کہ سبب سخدان اوچہ مے گوید	ہزار یوسف مصری فتادہ وچہ ماست
وچہ بچلے کھوہ عقل دا دم دم پیا بلو کارے	
لکھاں یوسف جیسے ایہے ڈانگے ہوئے بجائے	
برغم مدعیانے کہ منع عشق کتہند	جمال وچہ تو حجت موقہ ماست
ناقص عقل رقیب کیہے عشقوں دور ہٹاندے	
جلوے حسن تیریدے آپے عشق یقین و دماندے	
اگر بہ زلف ورائے تو دوست مانرسد	اگاہ بخت پریشان دوست کوتاہ ماست
زلفاں تیریاں تا کن جے کہ مہتہ نہ پہنچے ساڈا	
اپنی قسمت دی بد بختی کیہہ گناہ تساڈا	
بحاجب در خلوت سر لے خاص بگو	نلاں ز گوشہ نشیناں خاک درگہ ماست
خلوت خانے دے دریاناں لوں تے آگہ اکواری	
ایہہ ہے گلی میری دامن گستاؤے کر یو داری	

غزل ۶۸

بصورت از نظر ما گر چه محبوب است	ہمیشہ در نظر خاطر مر سہ ماست
بہاویں ظاہر اندر سیر ی نظر وں رہندا و اندا	اے پیر باطن دل و چہ میرے تھاں مکان اوسیدا
اگر چہ سائل حافظ دے زندگیشائے	کمال ہاست کہ شتاق وے چوں ماست
منگتیاں و آنکھن حافظ جے کرکدیں در کھڑکاوے	اکھیں کھو لو ایہ وہ ہر باند اچا کر نہ مڑ جاوے
دریں زمانہ رفیقہ کہ خالی از خلل است	اصلی می ناب سفیدہ خزل است
کل بکھیر لویں خالی اجل یار موافق جیہ سٹرا	جام سراچی خزلاں باہجوں ہو نہ کوئی میرا
جریدہ رو کہ گذر گاہ عاقبت تنگ است	پیا کہ گیر کہ عمر غریبے بدل است
راہ خوشی داتنگ دوراڈا چسل اٹھا ہو کے	پھڑ پھڑ پیالہ عمس پیاری مڑ نہ آوے بھونکے
نہن زبے عملی در جہان بلو لم و بس	ملاکت علما ہم از علم بے عمل است
میں ہی اکو بے عملی تھیں دل گیری نہیں پائی	زاد بھی پڑھ علم نجمت رو رو عمر تنگہائی
بچشم عقل دریں را ہنڈا ر پر آشوب	جہان کار جہاں بے ثبات و بے اصل است
اکھ او گھیر تے ویکہ جہاناں اندر یار پیالے	بے بنیاد ویران تھاویں جاگ و کل پیالے
دل امید فراوان وصل روئے تو داشت	دلے جل بڑہ عمر رہن امل است
وصل تیریدی دل میریو چہ تا نگہ دیری آہی	اے پرہوت ہوراں تے راہ و چہ دا ہڈی لونی پائی
ز قسمت ازلی چہرہ سہیہ بختال	بخت و شوی گرو و سفید و این مثل است
بے نصیبے والیاں جیہڑا کالا بیکہ لکھایا	دھو دھو صاف کدے نہ ہو سی سننے اندر آیا

غزل ۶۹

بگیر طرہ سے طلعتے وقت سے مٹواں	اگر بعد و محسن تاثیر زہرہ وزحل مست
پھر کے زلف سجدی بچہ رہ نہ کر طول کہسانی	
بھلا کر اپنے سب وجہ گردش بن توں قطب زمانی	
خلش پذیر بود ہر بنا کہ مے بینی	اگر بندے محبت کہ خالی از خل مست
واسا نہیں کہیدا ایٹھے جو کچھ تینوں لکھدا	
اے پر شوہ محبت والا رست رہے گا وگدا	
یہیچ دور شوامند یافت ہشیار شش	چنیں کہ حافظ ماست باوہ از لست
کسے زمانے کہ نہ پاؤں اندر ہوش عقل دے	
حافظ وانگن جس نے بیتا پیا کہ روز از لٹے	
دل و دینم شہر دلبر ملامت برخواست	گفت باما بنشین کہ تو سلامت برخواست
ویکھہ بیوہ وہ دل کوں دلیر دے طعنہ نس گیا	
اکھن لگا جاہ ٹر تینوں غیراں نے پھر لیا	
کہ شیرازی کہ دیں بزم کسے خوش نشست	کہ نہ دوا تر صحبت یہ ندامت برخواست
کیہ طرہ مے مولائی جس نے ایٹھے خوشی منائی	
عیش مناکے کیہ طرہ جس نہ خواہی زاری پائی	
شمع گزراں لبینہ ان بر باں لافہ زد	پیش عشاق تو شہا برخواست برخواست
بیکھہ مقابل شمع عقل نے لاف کہ بے ماری	
ہو شرمندہ رہے بیکھہاں تائیں اندر زاری	
دچمن یاد بہاری ز کناہ گل و سمر	بہوا دے آن عارض قامت برخواست
چتر پڑے چتر جاگ بے اندر ز اہر عابد لوکاں	
اندر عشق جال تیرے دل کوں لایا اچھو کاں	
مست بگدشتی و از خلوتیان ناکوت	بتما شائے تو مشوب قیامت برخواست
مست است گیوں فکراہ ایتھ سبیاں نے جاڈ سٹا	
شور قیامت پیا ہو یا ہر کوئی اوٹھ نکھٹا	

غزل ۷۰

بیش زقرار تو بزرگ رفت از خجلت	سر و سرکش کہ بنا زد و قامت برخواست
سارمنے تیرے قدم نہ چکیا وچہ نہ دامت ہنا کے	صوفی تہ لڈ کڑا اپنا دس داسی آ کے
حافظ این خرقہ بیند از مگر جان ببری	کاش از خرمن سالوس کہ امت برخواست
لاہ گلوں سٹ حافظ کوڑتہ زہد ریا داجیب	وچہ کھلاڑے وڈ بانی کے اگے لایو بلدے
مٹے تو کس تدبیر نہر است قییب بہت	در غنچہ منور و صدف عنذ لیب بہت
کئی ہزار محافظ تیرے اوکھا در شکن تیرا	لکھ ماں بلبلان کو کن تیرا بجے گئی وچہ دیرا
گر آہم بکوتے تو چنداں غریب نیست	چوں من دیں دیار ہزاراں غریب بہت
کی تو یا بجے میں بھی تیرے کچے چہاتی پائی	کئی مسافر میرے جیسے آگے ایتھے راہی
ہر چند درم از تو کہ دور از کس مباد	لیکن امید وصل تو ام عنقریب بہت
دور رہیا ہاں تنہیوں شالا ہووے نہ کوئی وادنا	لیبرو چہ امید وصل ہے تیرے چاندنا
دشوق خانقاہ و خرابات شرط نیست	ہر جا کہ بہت پر تو ہے حبیب بہت
خشق اندر آگے جیسے حجرے تے میخانے	تھا میں تھا میں جلوہ کیتا اوس محبوب لگانے
آجی کہ کار صومعہ را جلوہ میدہند	ناقوس و دیو را ہر نام صلیب بہت
جتنے بیت خانے وچہ اپنا جلوہ ذات دکھائے	راہے ناقوس چلیپا کچھ کچھ بن بن آوے
عاشق کہ شد بار بجالش نظر نہ کرد	لے خواہد در نہایت و گرد نہ طیب بہت
کیہڑا عاشق ہو یا جس دل جہاتی اوس نہ پائی	تینوں نہیں بیماری نہیں تے اوہ خود ویندی بہائی

نثر

فریادِ حافظیں ہمہ تر بہ ہر زدن نیست	ہم قصہ غریبے حدیث عجیب ہست
رام دو صافی حافظ دی کوئی اینویں کیویں تائیں	عجب عجائب نے اسہ گلاں رونق کھائیں تھائیں
ساقیا آمدن عید مبارک بادت	داں ہوا عید کہ کردی مرو و زبادت
آئی عید مبارک ساقی ہووے مبارک تینوں	یاور کھیں اوہ وعدہ جہیز آکھیا سی توں مینوں
در شگفتہ کہ دریں مدت ایام فراق	برگرتی زحر لیلیاں دل و دین میداوت
یڑا تعجب و چہ زملے عید فراق جہانی	یاراں مسکیناں دے دل تے داہدی لوٹی پائی
برسان ہندگی دختر رز کو بدرائے	کہ دم ہمت ماکر و زبند آزادت
بادے ولوں مٹھا ٹیکیں آکھیں نالے جا کے	آہن کڈھ لیا سچینوں تینوں رب بنا کے
شکر ایزد کہ ازیں باد خزان رفته یافت	بوستان ہمن و سرو گل و شمشاد
اندرت رم مبارک کس تیرے ہے خوشنودی جلدی	چونہ خوشی مناوے تیری ہووے جاگہ غم دی
شہ ادبی مجلسیان در قدم مقدم تست	جائے غم باد ہوائی ل کہ خواہد شاد
چنگی گھڑی مبارک نلے قسمت یاور تیری	کڈھ لیا وقت تھیں مینوں شالاجیویں خیری
چشم بد و گزین فقرہ خوش بار آورد	طلوع نامور دولت مادر زاد
شکر الہی خیر نہ پانی باد خزان تھیں کائی	سوہنے سہ سے دل گزرتے وچہ لو کائی
حافظ از دست مدہ صحبت آن کشتی لوح	در ز طوفان حوادث بیرونیاوت
کشتی لوح زملے وچوں حافظ قدم نہ چائیں	انہیں تے روہر کھڑا طوفاں جڑھ منڈھ تیر تائیں

غزل ۷۲

ساقی بیار بادہ کہ ماہ صیام رفت	دروہ قدح کہ موسم نہوس و نام رفت
ساقی کیا پیالہ رب نے ماہ رمضان شکہ پایا	ویلا زہد عبادت بیتا وقت خوشید آبا
وقت عزیز رفت بیاتاقصنا کنسیم	عمریکہ بے حضور صراحی و جام رفت
مفت و سنجالی عمر پیاری آوہن کسراں کڈھیٹے	باہجوں جام شراب صراحی کل بکھڑے چھڈھیٹے
درتاب تو بہ چند تو اں سوخت بھو عوٹو	مے دہ کہ عمر در سر سودائے خام رفت
لکڑوا لکھن کد تک سڑیے کہ کر تو بہ زاری	حرص مہائیں عمر و سنجالی دیہہ ہن بادہ واری
مستم کن ہن چناں کہ ندانم زبے خودی	در عرصہ خیال کہ آمد کد ام رفت
بیہا کر دیوانہ مینوں سرتی رہے نہ کائی	آیاڑکے کیہڑا ایٹھے مڑ یا کیہڑی جالی
بر پوئے آنکہ جرعہ جلے ہمارسد	در مصطفیٰ دعائے تو ہر صبح و شام رفت
ایں امید تے تارا ک گھٹ مینوں بھی ملجائے	مے ملنے وچہ عرصاں کردیاں دن تے رات وٹائے
دل را کردہ پو و خیل تے ز تو رسید	تا پوئے از نسیم میش در مشام رفت
موتے موٹے جیوڑے میرے خضر جیاتی پائی	غوشہ جودوں دماغ میرے پیر پاک شیدی آئی
زاہد غورداشت سلامت نبوراہ	زندہ زہد نیاز بیدار سلام رفت
زاہد فخر تکبر کر کے سدھار اہ بھلایا	رنداں عجز غریبی کر کے ڈیرہ جنت لایا
نقد دلی کہ بود مرا صفت بادہ شد	قلب میاہ بود ازاں در حرام رفت
یونجی دل دی جیہڑی آہی پی پی شہ اوڈائی	سکا لاجیوڑا پھاتا رہیا وچہ حرام کسائی

دیگر مکن نصیحت حافظ کہ راہ نیافت	گم گشتہ کہ بادہ عشقش بکام رفت
نہ کر مژمر و غم نصیحت حافظ توں دھنگانے	گم ہو یا جے عشقے اندر پی پی کے پیمیانے
صبا اگر گنہ افتد بکشور دوست	بیار نفخہ از گیسوے مغیر دوست
باد صبا جے ملک سخن و چہ ہووے تدھ گذارا	زلف موطر و سد ی و چوں لیاویں اک جھو لارا
بجان او کہ شکر از جان بر افشانم	اگر سیوے من آری پیایے از درد دوست
قسم او سبیدی و چہ شکرانے دیواں جان پیاری	سکپہ سنیہا دلیر و توں جے لیاویں اک واری
وگر چنانچہ و تان حضرتت نباشد یار	بائے دیدہ بیاد و غبارے از درد دوست
جے در یار ماہی ہے اندر ملے نہ ڈھولی تیسنوں	دناوس نے دی خاک لیاویں اکھیں پالواں جبینوں
من گدازے و تمنائے وصل او ہیبیات	مگر نجواب بہ بیخ حال و مظهر دوست
بیں سنگتاتے تا ہنگ وصل دی مشکل جہا جاپے	ہو سکد ہے جے و چہ خوابے لطف کماٹے آپے
دل صنوبریم بچو سید لڑان مست	ز حسرت قد و بالائے چوں صنوبر دوست
اندر حسرت قدر کیسے ماہی والے پیارے	بید و انگن ایہہ جیوڑ امیر ادھر کے مار چھو لائے
اگرچہ دوست بچیزے غمے خرد مارا	بغالی نفرو شیم موٹے از سر دوست
بھاویں نفقت خریدے ناہیں مینوں چھیل مارا	دو جگ بدے دیاں نہ موٹے اسدا وال سہارا
چہ باشد از شود از بند غم دشمن آزاد	چو ہمت حافظ مسکین غلم چاکر دوست
کی ہوئی جے غم دی قیدوں دل بہر اچھٹ جاسی	حافظ لو کراں واسے چاکر تیرا کی گھٹ جاسی

غزل ۴۷

غزل ۷۷

غمش تادور دلم ماوا گرفتہ است	سرم چوں زلف او سودا گرفتہ است
غم او سودینے دل میریو چہ جزدی کھلی پائی	وانگن زلف او سودیدے پھر پھو ہوا لال سودائی
لب چوں آتشش آب حیات است	انہاں آب آتشے دریا گرفتہ است
لال لبہاں اک جیہیاں وچوں چوہے آب حیات	اوسے اگتھیں دل میرے وچہ لگی آن چواتی
ہمٹے ہمت عمر بیت کز حبان	ہوئے آن تہہ بالا گرفتہ است
مذت تھیں اس جان میری دی پیچھی نے مہر کے	اوس رنگیلے سوہنے قد عاشق کما یا پھڑکے
شدم عاشق ببالائے بلندشن	کہ کار عاشقاں بالا گرفتہ است
اچھے لمے قد او سدیتے تاں میں عشق کما یا	عشقے اندر عاشقاں لوکاں درجہ عالی پایا
چو مادر سایہ الطاف او نیم	چہرا او سایہ ماوا گرفتہ است
جذ او سدے احساناں تھلے ہے ساوی زندگانی	کیوں ساتھوں پھر سایہ اپنا دور مٹا یا جانی
نسیم صبح عنبر بوست امروز	مگر یار مرہ صبح گرفتہ است
آج سویرے عنبر وانگن وا فجر بی آوے	شاید یار میرا آج باہر میر کر ن پیا جاوے
زور پلے دو چشم گوہر اشک	جہان در لوٹو لولا گرفتہ است
میرے اکھیاں دے دریاؤں موتیاں موج چڑھ کے	نور و نور کیسا جگ سارا چمکاں نال سجا کے
حدیث حافظے سرو سمن بوے	بوصفت تہہ تو بالا گرفتہ است
لے او سوہنے چیل چیلے چیلے چیلے تارے	تیری صفتوں شعر حافظے درجے پلے بھارے

غزل ۷۱

صبح دم مرغ چین با گل نو خواستہ گفت	ناز کم کن کہ دریں باغ بسے چو تو شکفت
وڈے ویلے کھڑیاں ہو یاں پھل نوں بیل کیا	فخر نہ کرات کیش تے پر نہ کوئی رہنمایا
گل بخندید کہ از راست ترجمیم ولے	ہیچ عاشق سخن تلخ بمعشوق نگفت
اگوں مہس کے آکھن لگا سچ تہیں رنج نہ آوے	لے پر یاراں ناہیں کیہڑا جیہا سچ الاوے
گر طمع داری از اں جام صبح می لعل	درویا قوت بنو کہ شوات یار نہ گفت
جے تہدہ لاریج ہتھ لکے اوہ سُرخ شراب پیالہ	پلکاں وچہ پر وویں موتی روز بہ ہوشوالا
تا ابد بولے محبت بمشاش ترسد	ہر کہ خاک در میخانہ بر خسارہ نہ رفت
وہج دلمغ نہ جاسی او سدی خوشبو عشقے والی	منہ سر مل مل جس نہ ہو بجی مے خاندی جالی
در گلستان ارم دوش از لطیف ہوا	زلف سنبل ز نسیم سحری مے آشفقت
وڈے ویلے وچہ بہشتاں باد صبا جد آگے	سو مہنی زلف معنبر تائیں لالہ نہیے کینا جاکے
گفتہ امے سوزِ جیم جام جہاں بہیت کو	گفتہ افسوس کدائی لبت بیدار بخفت
پچھیا میں اوہ کتھے پیالہ جس وچہ راز جہاناں	آکھن لگا گذر سد لایا اوہ بیدار نہ ماناں
سرخ عشق نہ آست کہ آید بہ زبان	ساقیا مے وہ دکو تاہ کن اس گفت و شغفت
عشق نہیں اوہ جس دیاں گلاں ہون بیان زبانی	اُسٹہ ساقی دیمہ بادہ سالوں چھڈا یہ لغو کہانی
اشکِ حافظ خرد و صبر بہ دریا انداخت	چہ کند سوزِ غم عشق نیازست نہفت
عقل صبر نوں رو پڑ گویا گر بیٹے حافظ ولے	سوزِ عشقے دالک دانا میں لیکن نہ کر لاوے

غزل

گر ز دست زلف مشکین خطائے رفت و رفت
روز ہندوئے شمار ماجقائے رفت و رفت

مشکین زلف تیری ہے لٹیا اوہ جن جیکر لٹیا
کندل اندر ہے بیکہ لٹیا اوہ جن ہے بیکہ لٹیا

برق عشق از زمین شپینہ پوشی سوخت سوخت
جوہر شاہ کمان گر بردائے رفت و رفت

عشق تیرے ہے پھوک اوڈایا اوہ جن پھوک اوڈایا
بادشاہاں ہے ظلم کمایا اوہ جن ظلم کمایا

گولے از غمرہ دلدار بارے بر و برد
در میان جان جاناں ماجرے رفت و رفت

ناز تیرے دا بھار دے تے کی ہو یا ہے چکیا
راز دے تے اک ہو مکیا یا کر ناہیں مکیا

در طریقت رنجش خاطر نباشد مے بیار
سرکہ دوت را کہ بینی چون صفائے رفت و رفت

لیا شراب سخن دی راہیں غصہ رنج نہ بھاوے
ویکھہ لوں تا کل کہ ورت صاف صفائی پاوے

عشق بازی را تختل باید اے دل پاؤدار
اگر ملے بود بود و گر خطائے رفت و رفت

عشقے اندر حوصلہ چاہیے اے دل رکھ تسلا
عیب طاہر مت چنے و تے نگاہ گئے خیری سلا

از سخن چینیاں ملا تہا پدید آید وے
چوں سانمیشناں ماجرے رفت و رفت

اکثر نقطہ چین دو و لیں بہنے و تے لاون
جس ویلے دو پار اکٹھے زل مل حال ستاون

عیب حافظ گوئیں زائد کہ رفت از خانقاہ
پائے از اوں چہندی گر بجائے رفت و رفت

حجریوں طر گیا جیکر حافظ زائد عیب نہ لائیں
زند قلندر قید نہ ہوندے کل اینہا ندیاں تہائیں

بکوائے میکدہ ہر سلاکے کہ راہ دانست
درد گردون اندیشہ تہہ دانست

جس ساکنے مے خانے دے کوٹھے داراہ پایا
دو جے بڑھے او تے جاناں کوڑ و کوڑ منایا

غزل

رمانہ افسر رندی نہ داد جیسے کیسے	اگر سر فرازی عالم دریں کلد دانست
رند مولایاں والی لڑپی اوس کے ہتھ آئی	دو جگ نالوں ودھ کے جس نے رب دی عیش منائی
ہمستا نہ میخانہ ہر کہ یافت سرے	ز فیض جام ہے اسرار خالق دانست
جو کوئی تھے خانے دے دے آن کھلوتا چلکے	یاوے کو لوں فیض الہی پائے اُس ول و نکے
ہر نگہ رازِ دو عالم ز خط ساغر خواند	رموز جامِ حم از نقش خاک یہ دانست
ایں وجود انسا لوں جس نے راز جہانناں پائے	جام جہان نامہ کے نقطے مٹی تھیں دکھلائے
دل ز زنگیں ساقی امان نحوست بمان	چرا کہ شیوہ آن ترکہ دل سید دانست
اکھستانی ساقی آگے اپنی جان و سنجائی	اس بن دو چارہ نہ پایا اندر ایس لو کائی
درائے طاعت دیوانگان زما مطلب	کہ شیخ مذہب ما عاقلی گند دانست
باہجوں طاعت رنداں ساتھیوں ڈھونڈ نہ ہو رکھائی	عقل علم و چہ مذہب ساڈھی عیب و ڈیرا جانی
ز جو کہ کب طالع سحر گہان چشم	چنان گریست کہ خوشید وید و مہ دانست
بڑے نصیبے تھوں مجری جینہاں رو یا اڑ یا	سورج و انگن جن دے جاتا جیہڑے ویلے چڑھیا
خوش آن نظر کہ لب جام روئے ساقی را	بلال لیٹنہ ماہ چارہ وہ دانست
واہ اوہ اکھیاں ویکھ جہان نے سرخ لبہاں نصیبے	جاتا اک بلال تے دو جا بد پر جھڑے چمکائے
ہند مرتبہ شلہ ہے کہ نہ روارق سپہر	نمونہ زخم طاق بارگہ دانست
اوہ ہے شاہ و وزیر جس نے تو آسماناں تائیں	طاق محراب جناب تیریدا جاتا چائیں چائیں

غزل ۷۹

حدیث حافظہ دساغرشیدن پہناں | چہ جائے محتسب و شمعہ پاوشہ دانست

پل پی نشہ پوشیدہ حافظہ چہڑیاں گلاں کر دا
سمجھ نہ سکے او نہاں تائیں نفس کمینہ فردا

سامس زلف تو در دست نسیم افتادہ است | دل سودا زوہ از غصہ و نیم افتادہ است

باوصیادے ہتھ و چہ جدوی زلف تیری ہے آئی
غصے تھیں دو ٹوٹے ہو یا دل میرا سودائی

چشم جادوئے تو در عین سواد سحر است | این قدر مست کراں نسخہ سقیم افتادہ است

فجری دے دھندلا کے اندر تیری اکھ مستانی
ہر ول ویکھے پر لہرہ روگی جیوڑا و چہ خیرانی

در خم زلف تو آں سیدہ دانی چیت | نقطہ خال سود و در حلقہ جیم افتادہ است

صفتانہ و چہ نقطہ وحدت جو پیار و پ مہا ف
جیم دے گھرے اندر نقطہ دور وں نظری آوے

سایہ سرو تو بر قابلمے عیلے دم | عکس و چیت کہ در عظم ریم افتادہ است

سایا تیرا تن میرے تلے او عیسے ثانی
بھگیاں بڈیاں میریاں اوتے تیرا عکس پھیانی

زلف مشکین تو در کاشن فردوس غدار | چیت طاووس کہ در باغ نعیم افتادہ است

ہے معلوم کہ کہہ تیرے تے کہہ ہے زلف لوٹیری
مور ہستی تختے اوتے پاندا پیسلاں پھیری

دل من در ہوس روئے تو اے مونس جان | خاک اہیست کہ در پائے نسیم افتادہ است

درشن کارن ایہہ دل میرا و چہ پریم پیارے
مٹی راہ دی ہے و چہ پیراں اڈ دی پھر دی سارے

ہم جو کہ دین تن خاکی نتواندیر خاست | از ہر کوئے تو زان رو کہ عظیم افتادہ است

رہہ تن خاکی حدیث تھیں و امن خاک تہ او نفسی
چتر نی تیری پیا جیہا ایتھے پھر پھر مری

آنکھ چڑکھہ متعاش نہ بیدار یاد لبست	بروزِ میکہ دیدم کہ مقیم افتادہ است
جس دانتھاں بن مسجد نہیں سی یاد تیر پوچھ سبایاں	ڈٹھائیں وجہ سے خٹے اُس ہریاں رگڑ گھسایاں
حافظ گم شد یہ را با غمت تے جان غریزہ	انجام لیت کہ از حد قدیم افتادہ است
حافظ گئے گوانے تائیں نال غماں دسے ماہی	ہے اخلاص پُرانا جیہڑا از لول لکھیا ساہی
بیلے برگ ٹٹے خوشترنگ متفادداشت	ونڈراں برگ نو خوش البائے زارداشت
اک بیل بھڑ پتر پھل دا منہ وچہ نال پیلے	سوہنی یولی بولے نالے رور و نعرے مارے
گفتش درین صول بنالہ و فریاد چیت	گفت مارا جلوہ معشوق را یں کارداشت
بچھیا میں تول عین وصل وچہ لبہ کی شور مچایا	آکھن لگی جلیے اوسدے ہتھوں سوز و دھایا
یار اگر نشست با مالیت جائے اعتراف	پادشاہ کامران بود از گدایاں عارداشت
جیکر یار رفیق نہ بنیا کہہ تنکرا اسادا	شاہنشاہ غریباں کولوں اکثر رہے دورادا
عارفے کو سیر کرد اندر مقام نیستی	مست شد چوں مستی او عالم سرعداشت
دنیا اندر جس نے کیتا حاصل عشق الہی	راز نیاز ماہی دے اندر خالص ستی پالی
دریگیر دنیا زو عجز ما با حسن دوست	خرم آن کہ نازنہاں بخت بر خور داشت
تر لیاں بنستاں نال سجدے آگوش بنجافے	قسمت والا ہے جو سوہنیاں کولوں مطلب پائے
خیز تیر کلک آن نقاش جان افشان کینم	کایں ہم نقش عجب در گوش پر کارداشت
آرتاں سوہنے نکھرے اُسے اپنی جان و بنجائیے	جس ایہ نقش نگار بنائے اوسدے نال سمائیے

غزل ۷۹

گر مرید راہ عشقی فکر بدنامی کن	شیخ صغان حرقہ رہن خانہ منجھار داشت
عشقی اندر بدنامی واکوئی عنسم نہ کھائیں	
صغان و انگن خسرو اپنا فہ خانے لے جائیں	
وقت آن شیریں قلندر خوش کہ دلا طوار سیر	ذکر بیچ ملک در حلقہ زمار داشت
واہ واہ رند قلت در جس نے اندر عشق یگانے	
مالاں شہیم زہد ریاخت و تاو چہرے خانے	
چشم حافظ زیر پام قصر آن حوسے شرت	شیوہ جنات تجرئی تہما الاتہار داشت
حافظ اندر مے خانے دے کر گر گر یہ زاری	
وانگ بہشتاں لکھیاں آمد نہراں کیتیاں جاری	
بدام زلف تو دل مستلا خوشین است	بکش بغیرہ کاغذ منزلے خوشین است
پہاھی زلف اپنی و چہ آپے ایسہ دل پستیا ہو یا	
نخریاں مال چوٹ اس تاغیں کر کے اوتھ مو یا	
گرت ز دست برآید مراد خاطر برا	بجش زود کہ خیرے برائے خوشین است
تبتھوں ہی جے حاصل ہووے خاص مراد اسادی	
ہوون دیکھوے خاص خیریت اسد پوچہ تسادی	
بجارت لے بت شیرین من کہو جوں شمع	شبان تیرہ مراد منائے خوشین است
جان تیریدی تم جیبا ایسہ نیت میری	
وانگ سمع دے سر مر جانان اندر دات انم میری	
چہائے عشق زدی باکو گفتم لے سبیل	لکن کلاں گل خود رو برائے خوشین است
عاشق بننے کارن بیل عشق بیان نہ چائیں	
ایسہ پھیل لوٹے کارن آپے او گیتا تھا میں تھا میں	
شک میں خوشیت حسن تو محتاج	کہ تاہش زین قبائے خوشین است
چین چکل دی کستوریدی پھیل نوں حاجت ناہیں	
اپنی بند قیادے تھلے نانے لے استا میں	

نحوہ

مرو بخاتہ ارباب بے مروت دہر	اگر کج عافیت در سرے خوشین است
بے مروت دنیا جلنے اندر تائیں جیائیں	
خاص آرام دلید اپنے گھر و یوچہ تہہ تائیں	
بیدخت حافظہ و شرط عشق جا بزاری	ہنوز بر سر عہد و زمانے خوشین است
جل بل حافظہ عشقے اندر اپنا آپ گنوایا	
اپنا آپ ابجے تک اپنے اندر نظری آیا	
سوئی از پر تو راز نہسانی دانست	گو سر پر کس ازیں لعل توئی دانست
بادے اندر صوفی تائیں کھلے راز الہی	
ایٹھوں خوب صفائی بل دی دوں ہووے گمراہی	
شریح محبوبہ گل مرغ سحر دانہ و بس	اگر نہ کہو رتے خواند و معانی دانست
خوبی عینے والی پچھو بلبیل کو یوں جیا کے	
ورنے پھولن والا مے دے کی سمجھا کے	
عرفہ کرم دو جہان بر دل کار افتادہ	بجز از عشق کو باقی سہ فانی دانست
ایسے کارن دو ہیں جہائیں اپنے ہتھ اوٹھائے	
باسجہ پریم پیالے ایتھے سائے فانی پائے	
آن شاکون کہ ز افواہ عوام اندیشم	محبب نیز ازیں عیش بہانی دانست
گیا زمانہ میرے دل تہیں خوف اندیشے والا	
نفس کینہ بھی سنگ رل کے ہو ٹیٹھا متوالا	
دلیر آسائش ماصاحت و نیت ندید	ورنہ از جانب مادل نگرانی دانست
وچہ آرام اساوے دلیر و مٹی نہ چن گیائی	
نہیں تے رکھے ول اساوے و دم دی سنگڑائی	
سنگ و گل راکنہ از زمین نظر عمل عقیق	ہر کہ قدر نفس باو میانی دانست
اے نظروں پتھر مٹی لعل عقیق بنائے	
دم دم وچہ جو شکہ سینہ دلیر و لوں پائے	

غزل ۱۱

اے کہ از دفتر عقل آیت عشق آموزی	از سہاں نکتہ یہ تحقیق ندانی دانست
علم عقل نہیں سگھیا طوریں اے دل عشق الہی	کدے نہ حائل ہو ہی با بچوں صدق یقین صفائی
مے بیاد کہ تازہ بہ گل بلخ جہاں	ہر کہ غارت گئے باو خزانہ دانست
لیا شراب پیرانا ساقی عیش جہان نہ بھاوے	ویکے خزم توں نال بھلا ندے کیہڑا عیش منداے
حافظاں گو ہر منظوم کہ از طبع آئینست	آخر تہذیب ہمت ثانی دانست
حافظ جو ایہہ موتی پیچھے شعراں اندر پائے	صحبّت ہادی کامل کو لوں دل دے وہ سملے
حاصل کار کہ کون مکان بن ہمہ نصیبت	بادہ پیش آر کہ سیاحتیان بن ہمہ نصیبت
اور گ نفع جہانے والا تیرے ہمت نہ آسی	پھر بادہ ہمتہ عشقے والا ایہہ جگ اوگت جاسی
از دل و جان شہوت صحبت جانا غرض است	ہمہ نصیبت دگر نہ دل جان بن ہمہ نصیبت
غرض اسادی دو ہیں جہا میں صحبت یار گمائی	جے ایہہ غرض نہ ہوندی ہن تک سب کچھ ہوندا فانی
منبت سدرہ و طوبیٰ نے پتے سایہ مکش	اکر خوش شکر کی کوسر روان بن ہمہ نصیبت
جنت کارن زہد ریاضت نہ کریار پیارے	جنہاں دی توں خوشی مناویں فانی نے اوہ سارے
دولت آنست کہ بے خون دل آید کینار	ورنہ ہامی گول باغ جان بن ہمہ نصیبت
مفت و مفت ملے جو نصیبت اوہ ہوندی ہے نصیبت	کر کر زہد جے جنت ملیسی وڈی جانی رحمت
بیخ رفتے کہ دریں مرحلہ مہلت داری	خوش بیسائے زمانیکہ نہ مان بن ہمہ نصیبت
بیخ و مارے اس منزل وچہ تیری ہے زندگانی	وقت خوشی داؤد ہونڈ پایے ایہہ جگ بیکھ فانی

نزل ۸

بر لب بحر فنا منتظم ہے ساقی	فرستے ان کے زلیبا بیان این ہمہ نیست
بیٹھ کنکے بحر فناہ دے تیں دل جوہر کاں لایاں	
دندم و جدا کوچ نقتار اجان عنیت سایاں	
زاہد امین بشو از بارے غیرت ز تہار	کر رہ صومعہ تلایہ رفان این ہمہ نیست
زاہد اندر کھید جہاناں بیٹھ نہ عاقل ہو کے	
چریوں دور نہیں مے خانہ آدڑ و ازہ دھوکے	
درد مندے چون سوختہ زار نزار	ظاہر حاجت و تقریر بیان این ہمہ نیست
میرے جیسے شہرے دی حال حقیقت تائیں	
ظاہر پھول سنے والی کوئی حاجت تائیں	
از تہنک کن اندیشہ و چون گل خوش تاش	ز انگیزین جہان گذران این ہمہ نیست
تہنک اپنی داعم نہ کھاویں دل کوں رکھیں کھڑیا	
شان در تہنک جاں بیل و چہ اڈھڈ جاسی اڑیا	
نام حافظ رقم نیک پذیرفت و لے	پیش برندان رقم سود و زبان این ہمہ نیست
بھادیں حافظ جگ و چہ کے کیستی نیک کمائی	
پر مولایاں اکو جیسی نیکی تے برسیائی	
بھڑکت بھر عشق کہ پیش کنارہ نیست	آسنا جز آنکہ جان سپارند چارہ نیست
شوہ سمندر عشقے والا جس و انہیں کستارہ	
جان و سجانے باہجوں ایستے ہو نہ کوئی چارہ	
آندم کہ دل بھتیق دی خوش دی بود	در کار غیر حاجت بیچ استخارہ نیست
جہڑے ویلے نیہوں لگاویں سوئی گھڑی مبارک	
فالان د ملاں دی کی حاجت اندر کم تبارک	
مارا یہ منع عقل مترسان وئے بیار	کان شمعہ در ولایت باہج کارہ نیست
وعظ نصیحت چھکے رکے وہ شراب پڑتا	
ایس ولایت قدر نہ اسدا جیوں اک جو دادانہ	

غزل ۸۴

از چشم خود پیرس کہ مارا کہ مے کشد	جانا گناہ طالع جرم ستارہ نیست
اپنے آپ کو لوں بچے اپنی کون مخالفت میرا	لیکھ ستارے واکے ذمہ عقل نہ سمجھے میرا
رویش چشم پاک توں دید چوں ہلال	ہر دیدہ جائے جلوہاں ماہ پارہ نیست
پاک نظر تہیں جلوہ اوسرا چن وانگوں وسیلے	ہر اک تائیں جلوہ اوسرا کہ نہیں نظر نہ آوے
نہ صحت شمر طیفہ رندی کہاں نشان	چوں او گنج برہم کس آشکارہ نیست
جان غنیمت را و حقیقت اندر ایس چہانے	ہر اک تائیں لیکھ تائیں جیسے مال خزانے
نگرفت و نہ گریہ حافظ یہ بیچ روئے	جیران کن ٹلم کہ کم از سنگ خارہ نیست
گریئے حافظ و نہ سینوں اثر نہ کہتا کافی	جیسی کہ ختی تیرے دلتے پتھر و انگن پائی
چہ لطف بود کہ نگاہ رشعہ قلمست	حق خدمت ماعرفہ کرد بر کثرت
اچن چیتی لطف کرم تھیں مکہ سنیہا آیا	و چہ جناب حضور معلیٰ خدمت نے بٹھلایا
بر نوک خامہ زخم کردہ سلام مرا	کہ کار خانہ محموداں مبادیے رعیت
و چہ بیان عیان کیتوئی میری سدا سلامت	مثالا یہ جگہ سلامت و چہ بیان قیامت
نگویم از من بیدل لبہو کردی یاد	کہ حساب خبر و نیست سہو بر قلمست
کیوں آکھاں میں بھل بھلیکے ایہہ مسکین بولایا	کیوں جے عقل حساب تیر لوچہ کہیں سہو نہ پایا
مرا ذلیل گرداں بشکر ایں نعمت	کہ داشت دولت سر بند خیر و محترمت
و چہ شکریہ نے عزت حرمت ازلی ابدی مینوں	ہن نہ کریں ذلیل بھولا کے دیاں اسیساں تمنوں

غزل ۸۳

بیا کہ با سر زلفت فسرار خواہم کرد	اگر گرم برود ویرند ارم از قدمت
آہ تاں کندل زلفت تیر لوجہ پکاؤں	بھاویں سر جاٹے پرتھووں سیس نہ ہرگز چاٹوں
نر حال ما دلت آگہ شود مگر وقتے	کہ لالہ بروید از خاک شتگان غمت
شاید اوس ویٹے دل تیرا ساڈا ہووے	ہاہر ہجوراندی قبروں نکلے جسد گل لالہ ہاہر
روان تشنہ مارا بہ جرعتہ دریاب	چو میدہند تر لالہ حقیر بجام جہمت
جان میری نہ ٹائیں اک گھٹ دیویں اڑیا	آب حیاتوں جہیہ ٹراتیرے پیلے اندر بھریا
صبار روئے تو باہر گلے حدیثے کرد	رقیب کے رہ غماز داد در حرمت
باو صبا نے ہر پھل آگے تیری گل سنائی	پہ دریاں کسے توں آگے جان نہ دتا بھائی
دلہ مقیم در تست حرمتش میداد	بشکر اسنکہ خدادا شتہ است محرمیت
ہد تیرے رہے ہمیشہ دل میرا مستوالا	برکت عزت زنی اسدا رکھیں آپ سنبھالا
ہمیشہ وقت تو اے عینے صبا خوشباد	کہ جان عاشق دل خستہ زندہ شد بدیت
رہے ہمیش تجھے تیرا اے اوہ عینے ثانی	تیرے دم تعین عاجز عاشق پائی ہے زندگانی
کمیں گرامت و تیر خوش نیز میری حافظ	مکن کہ گرد بیاید ز شہرہ عدمیت
مار تہ ایڈا وڈاریاں حافظ ایہہ جگ اک دھاری	مست اس جنگل نیستی و چوں اوٹے گرد غباری
زگرہ یہ مردم چٹم شستہ در خون ست	بہیں کہ در طلبت حال مرماں چو ن ست
رور و دھیری اکہہ میری دی خونی خونی	مُرنگی و چہ ہجرتیرے سے لو کی حال زبونی

غزل

بیاد لعل لب چشم مست میگوشت	ز جام غم می لعل که میخورم خون مست
کر کر یاد اوہ سُرخ لبیاں تے اکھیاں مست شرابی	جو میں جام غم خانو چہ بیواں اوہ ہے خون گلابی
زمشرق سرکڑے آفتاب طلعت تو	اگر طلوع کند طالعہ ہمایون مست
مشرق گلی تیری نقیہں جیکہ سورج مکہڑا تیرا	جے کہ میں چڑھ آوے جاناں تیک نصیبہ میرا
حکایت لب شیرین کلام فرادوست	تسلخ طرہ یلے مقام مجنون مست
چو شیریں دے مونہوں نکلے اوہ فرادوست	کنڈال زلف یلے دے اندر ہے محبتوں دیوتا
دلہ بگو کہ قدرت بچو سرود بچو مست	سخن بگو کہ کلامت لطیف و موزون مست
کر سایہ دل میرے تے ہے تیرا عالی پایا	بول مونہوں ہے گل تیرا چہ دوا اثر سمایا
ز دور بادہ سبحان راتے رسان ساقی	کر پنج خاطر از جود دور گردون مست
کر دل خوش میرا لے ساقی دور شراب پلاکے	ظلم آسماناں تھیں وچہ دل دے رنج سمایا آکے
ازاں زمان کہ ز دستم برفت یار عزیز	کنا رویدہ من بچو زود جیون مست
جس ویلے دایمے کھڑے کولوں ٹر گیا یار پیارا	جیوؤں دانگ وگے دن رات اکھیوں پانی یارا
چکو نہ شاد شود اندرون غمگینم	باختیار کا از اختیار بیرون مست
کیکن خوشی منافے لہہ دل دکھیں دروین مٹریا	جو گل و ش نہ ہووے او تے کی ہو سکدا اڑیا
ز بے خودی طلب یار میکند حافظ	چو مہنہ کہ طلبگار کج قارون مست
عاجزہ ہو کے لبہا پھر دوا حافظ یار یگاناں	جیویں رنج قارون کی کوئی لبہا پھرے نہاناں

غزل ۸

نراں بار و دولت و از غم شکر گیسیت باشکایت	اگر نکتہ دانی عشقی خوش بشنوائین حکایت
---	---------------------------------------

شاکر ناں پیر نال شکایت اوس دلدار سجندا	عاشق با ایچوں واقف ناہیں کوئی ایس سخندا
--	---

بے مزہ بود و منت ہر خدمتے کہ کر دیم	یار بے مباد کس را مخدوم بے عنایت
-------------------------------------	----------------------------------

بے اجرت بے منت خدمت کہ کر عمر گذاری	مہ ہو مالک جیہا کسید ایا رب بن دلدار ی
-------------------------------------	--

رندان نشند لب آہے غم و بد کس	گو یاد لی شناساں رستند ازین لایت
------------------------------	----------------------------------

مسکیناں توں کوئی نہ دیوے پانی و چہ جہا نے	مثاید واقف راز نہ رہیا کوئی و چہ زملے نے
---	--

ور زلف چوں کندش ایدل پیچ کا بنجا	سر ہمدیدہ مہنی بے جرم و بے عنایت
----------------------------------	----------------------------------

کندل زلف سجندے نیڑے جاویں تا میں اٹریا	باہجہ گناہوں توں بھی اوتھے اینویں جاسیں پھریا
--	---

ایں راہ را نہایت صورت کجا توں بہت	کش صد نہراں منزل پیش است در بدایت
-----------------------------------	-----------------------------------

اس رستے دے مکتن والی کیہڑی گل بنایئے	کئی ہزاراں منزلاں آگے آگے پایئے
--------------------------------------	---------------------------------

چشمہ بغمہ مارا خون چہ روئے پسندی	جانان رواں نیش خون و تیرا حمایت
----------------------------------	---------------------------------

اکھ تیری دے غمے کٹھانے توں خوشی مستائی	خونی دی امداد نہ واجب کرنی تینوں آئی
--	--------------------------------------

ہر چند بڑی آہم رہے از دُرت متابم	جو راز حبیب خوشتر کز مدعی رعایت
----------------------------------	---------------------------------

تنگ ناموس و سجا یا بجاویں در تیرا نہ چہد ساں	دشمن دی مروت نالوں ظلم تیرا سر دھر ساں
--	--

اے آفتاب خوبان مے سوز و اندرو غم	یک ساعت بگنجان در سایہ عنایت
----------------------------------	------------------------------

اے او معشوقاں دے سورج جیوڑا میرا سٹریا	سلے لطف اپنے دے تھلے اک ساعت نہ رکھ اٹریا
--	---

در این شب بیایم گم گشت راه مقصود	از گوشه بیرون آئے اے کوکب ہدایت
رات اندھیری اندر دلیر راہ بھولا یا تیرا	
گوشے و چوں پائیں آگے سورج و انگن پھیرا	
از ہر طرف کہ رفتہ جزو ششم نیفزود	ز ہزارین بیابان دین راہ بے نہایت
جس پاسے میں تیرے یارن حیرانی کچھ نہ پایا	
لکھ پناہ اس جنگل و چوں جس دااشت نہ آیا	
عشق رسد بفریاد اگر خود بساں حافظ	قرآن زہر بخوانی با چاروہ روایت
حافظ و انگن عشق تساددا جانیں منہر لی چڑھیا	
یہوداں علیماں نال زبانی پڑھیں قرآن ہے اڑیا	
یار ب سببے ساز کہ یارم بسلامت	باز آید ویرماندم از جنگ ملامت
یار ب کوئی سبب بنا ہے آگے دلیر میرا	
عیب ملامت و چوں باہر کڈھے میرا ڈیرا	
خاک رہ آن یار سفر کردہ بیارید	تا چشم جہان میں کھنکھ جائے اقامت
یار مسافر دے پیراں دی مٹی دیو لیا کے	
دھیری آگے دی اندرتاں میں رکھاں سانبھ بنا کے	
فریاد کن از شش جہتم راہ بیستند	آن خیال و خط و زلف و رخ و عارض و قامت
سو فریاد بد ماراہ میرا ہر طرفوں کر چلے	
خال خط تے زلف تے مکھڑے نالے قدر تکلیے	
امروز کہ در دست تو ام مرتختے کن	خود کہ شوم خاک چہ سودا شک نہایت
رحم کسا آج ہاں میں زندہ محبوبا میں واری	
بھٹکے جد ہو جا ساں مٹی کی کرسی پھر زاری	
اے آنکھ بے تقریر و بیان مرنی از عشق	ما با تو نداریم سخن خیر و سلامت
کلاں کتھاں نال جتاویں عاشق اپنے تائیں	
خیریں نال چلا جاہ ایستھول جادیں متے ازائیں	

غزل

درویش کن نالہ زخم شیراجب	کاین طائفہ از کشتہ ستانہ غرامت
سوچنے دی تلواروں اے دل نہ کر گریہ زاری	ایہہ اجیہا ہے اک ٹولہ مڑے پھڑن بیگاری
درخمدہ زن آتش کہ خم ابرو ساقی	برے شکند گوشہ محراب امامت
پھوک لباس فقیرانہ الا جد ہن دلیر آکے	اپنا کرے تجلے ہر ول روپ سروپ سچلے
حاشا کہ من از جور و جفائے تو بنالم	بید اولطفیان ہمہ لطف ست و کرامت
قسم مینوں جے ظلم نیرے تھیں کرناہاں میں زاری	سگویں سختی زندہ مولا یاں خالص نعمت بخاری
کو تہ نگند بحث سر زلف تو حافظ	پیوستہ شد این سلیلہ نار و زکرامت
زلف تیری دا جھکڑ حافظ چھوٹا کدے نہ کرسی	سلسلہ اسرار یک قیامت لماں لماں کھڑی
ساقی خضر نیارا سا دا آب حیات پیالہ	تو یہ ہو نہ سکے اس تھیں چھٹن بہت کسالہ
بادہ تلخ از لب شیرین لبان	در حلاوت مے برد آب از نبات
سجناں ہتھوں نشہ کوڑیڑا جیہا ذرہ چکھا ہے	غیرت اندر مصری تائیں پانی وچہ دو باوے
چوکن دم عیسے نسیم اور لطف	مردہ صد سالہ را بخش حیات
ماہی دے کوچے تھیں جیہڑی و احبباء دی آف	سے وز مہیا نہ مڑے تائیں زندہ کر دکھاوے
جز باب آتشیں شیرین لبان	حل نمیکرد مرا این مشکلات
باہجہ شراب مصنفے نینوں اندر ایس جہانے	عقدے دلدے حل نہ ہوسن اندر ایس ترانے

روزِ محلی مابین کہ اندر دیوان عشق	جزبے مجرا نشد مارا برات
عشقے اندر دیو بخورہ ملیا ساڈے تائیں	بھجر فراق سجدے اندر مارن آئیں دوائیں
شاد یاد اور واج آل رندہ کراو	بر سر کوئے معان یا بد وفات
جنت اندر جاوے شالار روح اس رند مولائی	کوچے پیر معان دے اندر جس نے جان و سنجائی
حاصل عمر تو حافظ در جہان	ابادہ صافیت باقی تر مات
حاصل عمر تیری حافظ اندر ایس جہانے	بادہ فالص نوری پیٹنا باقی نے افسانے
شربتے از لب لعلش نہ چشیدیم و برقت	روئے میر سیکر او سیر ندیدیم و برقت
بوسہ ہتھ نہ آیا تے او اٹھ ساتھوں ٹر گیا	سو ہنا مکھڑا راج نہ ڈٹھاتے ساتھوں نش گیا
گوئی از صحبت مانیک تہ تنگ آمدہ بوا	ابر بربست و بگوش تر سیدیم و برقت
شاید کول اساڈے ایٹھے آہا بہت او کھرا	بٹھ بچکا اٹھ نہٹھ جے مٹ بٹھانہ لوٹیرا
بسکہ مافاتحہ حریر بیانی خواندیم	وز پیش سورہ اخلاص میدیم و برقت
حدوں باہر سیفیاں نلے فاتحہ پڑھ پڑھ تھکا	پڑھ سورہ اخلاص بھی پھوکی آیا نہ مٹا کا
سر زفران محکم گفت کش تا دروم	ماہر خویش ز خطش نکشیدیم و برقت
کہن لگانہ جاساں میرا حکم ہے جے جاری	منٹیاں امر بہتر اتان بھی ٹر گیا مارا و ڈاری
عشوہ میداد کہ از کوئے ارادت نرم	دیدي آخر کہ چہاں عشوہ بریدیم و برقت
الف ت دادم دیکے سانوں دھوکھے وچہ لیا یا	اساں بہتری الف ت کیتی پر اوہ اٹھ سدھایا

شد چہاں در چین حسن و لطافت لیکن	در گلستان صالشی نہ چیدیم و برقت
اندر بلغ جمال اپنے دے لک چلیندا ڈٹھا	اساں بے نہ باغ وصل دا ڈٹھاتے اوہ نہٹھا
گفت از خود ہر دہر کہ وصال طلبید	ما یا میرے از خویش بریدیم و برقت
آکھن نگاہ کھپ جاوے وصل میرا جو لوڑے	مر گیا میں ایسے تہا سنگ پر اوہ داگ نہ موڑے
صورت او بلطافت اثر لطافت خداست	ما یرویش اثرے سیر نہ دیدیم و برقت
واہ حسن کمال سجدہ جلوہ ذات الہی	خاص الخاص نہ رکھکے ڈٹھاتے اوہ ہو گیا راہی
ہمچو حافظ ہمیشہ نالہ و فغان کر دیم	اکھٹے دریا بودا عیش نہ دیدیم و برقت
حافظ وانگن شام صبا چین رو رو پایاں دواہراں	و دیا کر نصیب نہ ہو یا ٹر گیا چاک مہاراں
مارا آرزوئے تو پر دلے خواب نیست	بے روئے دلفریب تو بودن کو اب نیست
نہیں دردی کچھ لوڑ نہ مینوں اندر الفت تیری	درشن یا ہیجہ تساوئے نامیں کوئی گل بھلیری
درو چہ چشم مست تو ہشیار کس نہ دید	کو دیدہ کہ تصور حشمت بخواب نیست
تیری اکھ ستانی پاکے حشمت سداوے کپھڑا	بہتہ تصور تیرا کپھڑا جلگے آبی جیہڑا
دہر کہ بنگری بغنے از تو مستلاست	یک دل نہ دیدہ ہم کہ عیشقت خراب نیست
جسنوں ڈٹھا اوہو تیرے غم وچہ آہیں مائے	اک نہیں جو تیرے غم وچہ رو نہ سر پاڑے
ہر کو بدست عشق تو شد گشتہ بردرت	اور ادراں جناب الہی جواب نیست
در تیرے تے عشقے اندر جس نے جان و سجاں	باہیجہ حساب کتابوں جاسی وچہ در بار الہی

غزل ۹

حافظ جو زور بہ لوتہ در افتاد و تاب یافت عاشق نہ باشد آنکہ جو زور او بہ تاب نیست

سوئے وانگن و چہ کٹھالی حافظ چمکاں پایاں
سوئے وانگن نہ چمکے جیہڑا اوہ نہیں عاشق سایاں

نجم زلفت تو دامن کفر و دین ست زکارستان او یک شمعہ این ست

کنڈل زلفت تیری دے کیتے کفر اسلام ہویدا
دورہ کار نمایاں کیتا دوزخ جہنم پیسا

جمال ت معجز حسن ست لیکن حدیث غمزہ ات سحر میں ست

لکڑا سوہنا تیرا سا نوں خوبی و چہ بھلاوے
جادو وانگن گل کتہ تیری ہو رو ہو رو دکھاوے

بر ان چشم سیدہ صد آفرین باد کہ دعا شق کشی سحر آفرین ست

شاہا اکہ متوالی تائیں جس نے جادو کر کے
عاشق لوکاں مارو سجا یا کفر اُس دنوں کدھ کے

عجب راہیست راہ عشق بہات کہ چرخ ہفت مشہد مستمزمین ست

واہ واہ راہ محبت جس دی مکڑی نہیں اوچائی
ست آسمان زمینان وانگن ایسے درہن دکھائی

تو پنداری کہ بدگورفت و جان برد حسابش با کرام کاتبین ست

جاتا ہووگ نفس لوٹیرا ہن تے مرکب گیا
اجے تے نال فرشتیاں آکے لیکھا اُسدا پیسا

ز چشم شوخ تو کے جان تو ان برد کہ دائم با کمان اندر کمین ست

تیری اکہ متوالی کولوں کیہڑا جان بچاوے
کچھ کمان سدا جو رہندی بیٹھی و چہ رکاوے

بست را آب حیوان گفتم اما چہ جلے آب کان ماوعین ست

جاتا ہو یا سی لب تیری اندر آب حیاتی
پر معلوم ہو یا ہن مینوں ایہہ ہے چشمہ ذاتی

زہرام عشق مے نوشید حافظ	مداش مستی ورنہی ازین مست
عشقے والے مٹوں حافظ پیتا بھر کے پیالہ	
تاہن رہندارند قلند رستنا نہ مٹوالا	
مشو حافظ زکیہ لطف ایمن	اکر دل برد و کنوں در بند دین مست
کنڈل زلف سجدے مکر وں بیٹھ نہ غافل ہو کے	
اگے دل لٹیا ہن آئی دین پیچھے ہتھ دھوکے	
دید کی کہ یار جز میر جو رستم نہ داشت	بشکست عہدا و از و پیچ غم نہ داشت
ڈٹھا ہے توں ظلمے یا بچوں دلبر ورتے ناہیں	
تور گوانے عہد اساذ نے فکر نہیں اوستائیں	
یار ب گیش ارچہ دل چوں کیو تر م	انگزد و گشت و حرمت صید حرم نہ داشت
تہ پھڑائیں گلے جو اس نے کر کے ذبح اسائیں	
کعبے اندر سٹیا جاتا شان حرم داناہیں	
برمن جہاز سخت بد آمد و گر نہ یار	احاشا کہ رسم جو رو طریق ستم نہ داشت
اپنی ہے بد بختی جو لہہ سرتے سختیاں آیان	
نہیں تے دلبر ظلم ستم و انام نہ جانے سایاں	
دل این ہمہ جفا کہ بخواری کشید ازو	ہر جا کہ رفت پیچ کشش محرم نہ داشت
خواری اندر دل نے وڈا سرتے ظلم اوٹھایا	
ہر اک نے ہر و لوں ہر تھاں مٹی و چہرہ ولایا	
ساقی بیابادہ و باندعی بگوئے	انکار ماکن کہ چنین جام جم نہ داشت
ساقی لیا پیالہ تے کہہ زاہد تاہیں جلے	
او ایہہ پیالہ ہتھ نہ آیا جھٹکیدے آکے	
ہر راہ رو کہ رو جسم درش نبرد	مسکین برید وادی ورہ در حرم نہ داشت
اوہ راہی جو اوسدے و لگن اندر نہ آوڑیا	
ٹہ ٹہ مڑ مڑ کھاتے عاجز کعبے و تدم نہ دھریا	

غزل ۹۶

خوش وقت رندست کو دنیا و آخرت	برباد و ادویج غم از بیش و کم نداشت
خوش او رند مولائی جس نے دنیا دین و سچا کے	گھلے واہدے و اکجھ دل تے غم نہ رکھیا آکے
حافظ بر کہ گوئے فصاحت کہ ندی	ہمیش ہنر نہ بود و خبر نیز ہم نداشت
اے حافظ توں چل اگیرے قلم حقیقت پھر کے	ناہلوں نہیں علم الہی اینویں بیٹھا اڑ کے
یرواے ناہر و دعوت نکم سوئے بہشت	کہ خدا و رازل از بہر ہشتم سرشت
جاہ لے زاہد دس نہ مینوں راہ بہشتاں والا	جنت کارن نہیں بنایا مینوں رب قولے
یک جواز خرمستی نتواند برداشت	ہر کہ در را و فتاد رہ حق دان نہ کشت
ہستی و کھلاڑیوں او سنوں جو بھر متھ نہ آئے	تخم محبت رب دا جیڑا ایٹھے بیج نہ جاوے
تو تسبیح و صلے ورہ زہد و ورع	من و مینانہ و ناقوس ورہ دیرو گنہشت
تیرے تاغیں مالاں تسبیح تلے زہد مصلیٰ	رٹھا کہ دوارہ تے مے خانہ میرا راہ اولیٰ
منعم از بے مکن اے صوفی صافی کہ حکیم	درازل طینت مارا بے عفاف سرشت
روک نہ مینوں صوفی صافی ہرگز اس شرابوں	مٹی میری دے و چہ گدھا ہو کے حکم جنابوں
صوفی صاف ہستی نبود زانکہ چہ من	خرقہ و میکہ مادر گر و بادہ نہ ہشت
اوہ صوفی جس یادہ پیتا خرقہ گننے پلکے	راضی کلمے نہ ہو سی ہرگز جنت اندر جلکے
لذت جو بہشت و لب عوض نبود	ہر کہ او دین معشوق خود از دستہ بہشت
جنت جو قصوروں اسنوں مزہ نہیں کوئی اڑ یا	پلکہ دلبر و جس چہڑ کے راہ عبادت پھڑیا

غزل ۹۳

پادشاہ زکرم از سرِ جوش بگذر	اچکند سوختہ از غایت حرمان میرفت
عیب گناہ اسباڑے چہاڑ کے شاہِ اکرم کما ہیں	سٹے پلے بد قسمت کولوں کجہ ہو سکے ناہیں
چون شد آن صنم از دیدہ حافظ غائب	اشکِ بھوارہ ز رخسارہ فیہ امان میرفت
جیہڑے ویلے حافظ کولوں اوہے ہو یا دلیر	اکھیوں پانی دگ دار ہیا سر پیرا تک سر پر
ہر آن حجتہ نظر کر پے سعادت رفت	بکجھ میکدرہ و خانہ ارادت رفت
برکت والا ہے اوہ جیہڑا نیکی دے راہ ٹریا	رکھ کے خواہش موٹے والی میخانے آوڑ یا
ز رطل و رد کشان کشف کرد سالک راہ	رو در خیب کرد عالم شہادت رفت
ماسہ میل مے خدائے و چوں سالک نے راہ پاکے	راز اسرار جہان اناوائے ظاہر کیجئے آکے
بیاد معرفت از من شنو کہ در سخنم	ز فیض کز روح قدس کلمہ سعادت رفت
آسن گل اسادی سیری گل اندر بھائی	قدسی فیضوں تنو تنو نیکی اک فقط و چہ آئی
مجز طالع مولود من مجب ز رندی	کہاں معاملہ بالوکب و لادت رفت
لیکاہ میرے وچہ رندی با بھوں دھنڈتہ ہو رکھائی	روز ازل دے ایہو بخترہ ملیا کولوں جانی
ز بادادہ دست دگر بر آندہ	و طبیعت مے دوشین مگر زیادت رفت
آج فجری توں ہو ری پاسے اپنی نظر اولاری	نشے کلبو کے والی شاید و سیری گل پیاری
مگر بھجڑہ کو شہ طیب عیسے دم	چرا کہ کار من خستہ از عبادت رفت
فتاید آج اوہ عیسے واکن معجزہ آن دکھاوے	کوئی علاج نہیں ہن میرا وقت نزع پیا آوے

غزل ۹۹

